

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI**

**LİSANSÜSTÜ TURİZM EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN BAKIŞ
AÇISIYLA LİSANSÜSTÜ TURİZM EĞİTİMİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ufuk AYDEYER

KOCAELİ 2021

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI**

**LİSANSÜSTÜ TURİZM EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN
BAKIŞ AÇISIYLA LİSANSÜSTÜ TURİZM EĞİTİMİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ufuk AYDEYER

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Tülay POLAT ÜZÜMCÜ

KOCAELİ 2021

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI**

**LİSANSÜSTÜ TURİZM EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN
BAKIŞ AÇISIYLA LİSANSÜSTÜ TURİZM EĞİTİMİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Ufuk AYDEYER

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 14.07.2021/17

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Muharrem TUNA

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Bilsen BİLGİLİ

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Tülay Polat ÜZÜMCÜ

KOCAELİ 2021

ÖNSÖZ

Lisansüstü Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Bakış Açısıyla Lisansüstü Turizm Eğitiminin Değerlendirilmesi konulu tez çalışmamı daha önce Türkiye’de lisansüstü turizm eğitimine yönelik tez yazılmamış olması ve turizm yazınında ise yalnızca birkaç çalışma olması sebebiyle çalışarak, ülkemiz turizm yazınına yararlı olmak amaçlanmıştır.

Tezin hazırlanmasında katkısı olan tüm bilgilendirme, yönlendirme ve destekleriyle katkı sağlayan danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Tülay Polat ÜZÜMCÜ’ye yüksek lisans eğitimim boyunca desteklerini esirgemeyen Kocaeli Üniversitesi Turizm Fakültesindeki tüm hocalarıma ve kıymetli arkadaşlarıma en içten teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Desteğini her zaman hissettiğim, bugünlere gelmemde büyük katkısı olan Annem ve Babama şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

Son olarak, yüksek lisans eğitimimin her aşamasında beni cesaretlendiren, sabır, anlayış ve her türlü desteğini esirgemeyen eşim Esra GÜZEL AYDEYER’e; hayatımıza girdiği andan itibaren her şeyi tamamen değiştiren ve odak merkezimiz haline gelen çalışmamı ondan aldığım enerjiyle tamamladığım oğlum Can Uraz AYDEYER’e teşekkür ederim.

Ufuk AYDEYER

MAYIS-2021

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER	II
ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VII
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.EĞİTİM KAVRAMI	3
1.1.EĞİTİMİN TANIMI	3
1.2.EĞİTİMİN AMACI	5
1.3.EĞİTİM TÜRLERİ.....	7
1.3.1.İnformal Eğitim.....	8
1.3.2.Formal Eğitim	8

İKİNCİ BÖLÜM

2.TURİZM EĞİTİMİ	12
2.1.MESLEKİ TURİZM EĞİTİMİ.....	12
2.2.DÜNYA'DA TURİZM EĞİTİMİ.....	15
2.2.1.Fransa'da Turizm Eğitimi	17
2.2.2.İspanya'da Turizm Eğitimi.....	18
2.2.3.İtalya'da Turizm Eğitimi.....	19
2.2.4.İngiltere Turizm Eğitimi	21
2.2.5.Amerika Birleşik Devletleri'nde Turizm Eğitimi	22
2.3.TÜRKİYE'DE TURİZM EĞİTİMİ.....	22
2.3.1.Türkiye'de Turizm Eğitiminin Yapısı.....	23
2.3.1.1.Örgün Eğitim.....	24
2.3.1.2.Ortaöğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi	25
2.3.1.3.Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi	27
2.4.TÜRKİYE'DE LİSANSÜSTÜ DÜZEYDE TURİZM EĞİTİMİ.....	31
2.4.1.Lisansüstü Eğitim.....	32
2.4.2.Lisansüstü Düzeyde Turizm Eğitimi	33
2.4.3.Lisansüstü Düzeyde Turizm Eğitimi Veren Seçilmiş Kurumların; Ders Programlarının İncelenmesi.....	35
2.4.3.1.Balıkesir Üniversitesi.....	35
2.4.3.2.Boğaziçi Üniversitesi Üniversitesi.....	38
2.4.3.3.Akdeniz Üniversitesi.....	39
2.5.TURİZM EĞİTİMİ İLE İLGİLİ YAPILAN TEZ ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.LİSANSÜSTÜ TURİZM EĞİTİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA	51
3.1.ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	51
3.2.ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE MODELİ	51
3.2.1.Hipotezler.....	51
3.3.ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	52

3.4.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	53
3.5.VERİLERİN ANALİZİ	55
3.6.ARAŞTIRMANIN BULGULARI	55
3.6.1.Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Yönelik Bulgular	55
3.6.2.Lisansüstü Turizm Eğitiminin Değerlendirilmesine Yönelik Bulgular	57
3.6.3.Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme Düzeylerinin Farklılaşmasına Yönelik Bulgular.....	60
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	76
ÖNERİLER	81
KAYNAKÇA	83
EKLER.....	92

ÖZET

Bu araştırma lisansüstü turizm eğitimi alan öğrencilerin bakış açısıyla lisansüstü turizm eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Amaç doğrultusunda ilgili literatürden faydalanılarak oluşturulan anket formu; 2020-2021 eğitim öğretim yılında Türkiye'deki üniversitelerde lisansüstü eğitim alan 206 öğrenciye uygulanmıştır.

Elde edilen veriler bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir. Ölçeğe yönelik geçerlik ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Araştırma hipotezlerinin test edilmesi de, korelasyon analizi, regresyon analizi, T-testi, Anova Testi ve Tukey testlerinden faydalanılmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin lisansüstü turizm eğitimini yüksek düzeyde olumlu değerlendirdikleri, lisansüstü eğitimi değerlendirdikleri ölçek boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin olduğu, lisansüstü turizm eğitimini değerlendirme ölçeğinde bulunan; lisansüstü eğitim, yönetim ve idari kadro, uzaktan eğitim ile danışman ve akademik kadro boyutlarının lisansüstü eğitim genel memnuniyet boyutunu olumlu olarak etkilediği, fiziksel koşullar boyutunun ise genel memnuniyet üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İçinde bulunulan Covid-19 pandemi sürecinde verilen lisansüstü eğitimlerin uzaktan eğitime dönmesinin fiziksel koşulların genel memnuniyet düzeyine etki yapmamasına neden olduğu öngörülmüştür.

Araştırmada ayrıca öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine göre (yaş, cinsiyet, medeni durum, lise ve lisans mezuniyet alanı, lisansüstü eğitim programı ve lisansüstü eğitim bölümü) lisansüstü turizm eğitimini değerlendirme düzeylerinde anlamlı farklılıkların olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm Eğitimi, Lisansüstü Eğitim, Lisansüstü Turizm Eğitimi

ABSTRACT

This research was carried out in order to evaluate graduate tourism education from the point of view of students receiving postgraduate tourism education. For the purpose of the survey form created by using the relevant literature; 2020-2021 academic year was applied to 206 students receiving graduate education in universities in Turkey.

The data obtained were evaluated in a computer environment. Validity and reliability analysis was performed for the scale. Correlation Analysis, Regression Analysis, T-test, Anova test and Tukey tests were used to test research hypotheses.

As a result of a high level of Education graduate Tourism Research considered positive, meaningful relationships between the dimensions of the scale when you have positive directional evaluating graduate studies, graduate Tourism Education Assessment Scale; in postgraduate education, management and administrative staff, academic staff, postgraduate and distance education consultant education general satisfaction with the size of the size of the general satisfaction has a positive effect on the physical conditions it is concluded that the influence of the size of. It is assumed that the return of graduate education to distance education during the current Covid-19 pandemic process causes physical conditions to not affect the overall level of satisfaction.

In addition, the study found that there were significant differences in the level of evaluation of graduate tourism education according to the defining characteristics of students (age, gender, marital status, high school and undergraduate graduation area, undergraduate education program and graduate education department).

Keywords: Tourism Education, Graduate Education, Graduate Tourism Education

KISALTMALAR

- ENALC** : Ticaret İşçileri Yetiştirme Teşkilatı ve Devlet Otelcilik
Lavatory Comercio)
- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
- MTAL** : Mesleki Teknik Anadolu Lisesi
- YÖK** : Yükseköğretim Kurumu
- Vb.** : Ve benzeri

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Eğitimin Sınıflandırılması.....	8
Şekil 2. Turizm Eğitime Üç Boyutlu Yaklaşım	16
Şekil 3. Türkiye’de Turizm Eğitiminin Genel Görünümü.....	24
Şekil 4. Turizm Eğitimi Ve Yönetmel Kademe Piramidi.....	25

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Uygulanan Turizm Programları ..	27
Tablo 2. 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı Ön Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrenci Sayısı	29
Tablo 3. Türkiye’de Turizm Bölümlerinin Bulunduğu Yükseköğretim Kurumu Sayısı	29
Tablo 4. 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrenci Sayısı	31
Tablo 5. 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı Lisansüstü Düzeyde Turizm Eğitimi Alan Öğrenci Sayısı	33
Tablo 6. Türkiye’de Lisansüstü Turizm Eğitim Programı Olan Üniversiteler	34
Tablo 7. Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği YL Programı Dersler ve Kredileri	36
Tablo 8. Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Doktora Programı Dersler ve Kredileri	37
Tablo 9. Boğaziçi Üniversitesi Sürdürülebilir Turizm Yönetimi YL Programı Dersler ve Kredileri	38
Tablo 10. Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği YL Programı Dersler ve Kredileri	39
Tablo 11. Balıkesir Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi ve Akdeniz Üniversitesi Turizm Eğitimi Yüksek Lisans Programlarındaki Zorunlu Derslerin Karşılaştırılması	40
Tablo 12. Turizm Eğitimi İle İlgili Yapılan Tezler	41
Tablo 13. Turizm Eğitimi İle İlgili Yapılan Makaleler	45
Tablo 14. Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme Ölçeği Geçerlik	54
Tablo 15. Araştırmaya Katılanların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımları	56
Tablo 16. Katılımcıların Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme Düzeyleri	57
Tablo 17. Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme Boyutları Arasındaki İlişkiler	58
Tablo 18. Lisansüstü Eğitim, Yönetim ve İdari Personel, Uzaktan Eğitim, Fiziksel Koşullar ile Danışman ve Akademik Kadro Değişkenlerinin Genel Memnuniyet Üzerine Etkisi	60
Tablo 19. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Medeni Duruma Göre Farklılaşma Durumu	61
Tablo 20. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu	62
Tablo 21. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Yaşa Göre Farklılaşma Durumu	63

Tablo 22. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Lise Mezuniyet Alanına Göre Farklılaşma Durumu	65
Tablo 23. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Lisans Mezuniyet Alanına Göre Farklılaşma Durumu	67
Tablo 24. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Lisansüstü Eğitim Programına Göre Farklılaşma Durumu	71
Tablo 25. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Lisansüstü Eğitim Bölümüne Göre Farklılaşma Durumu	72
Tablo 26. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Lisansüstü Eğitim Alanında Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	75

GİRİŞ

Bacasız sanayi olarak değerlendirilen turizm, özellikle ülke ekonomilerine yaptığı katkıdan dolayı önem arz eden bir sektördür. Turizm sektörünün 33 farklı sektör için talep oluşturma özelliği olduğu belirtilmektedir (Mısırlı, 2002: 39). Turizm sektörüne olan ilginin her geçen gün artması ciddi bir rekabet ortamının oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Turizm sektöründe hizmeti sunan ve satın alan turistin insan olduğu göz önüne alındığında, turizm sektöründeki başarının ancak eğitilmiş ve vasıflı işgücü ile sağlanabilmesi mümkündür (Erdoğan ve Yılmaz, 2012: 19). Turizm sektöründe sunulacak hizmetlerin kaliteli bir şekilde sunulabilmesi için istihdam edilecek olan personelin kendisinden beklenen katkıyı yapabilmesi için mesleki eğitim alması gerekmektedir.

Eğitim, bireyin sadece kişisel gelişimini, yeteneklerini, bilgisini, kültürel değerlerini geliştirmekle kalmayıp bu gelişmeler sayesinde toplumsal niteliklere de katkıda bulunmaktadır. Turizm sektörü ise bu konuda bir toplumun dışarıdan görünen yüzünü oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu sektörde çalışan bireylerin eğitim düzeyi, becerileri, yaklaşımları hem sektörün rekabet düzeyinde farklılık yaratmakta, hem de toplumun tanıtımında rol oynamaktadır.

Turizm eğitiminin amacı, toplumda turizm bilgisini geliştirmekle turistler için hoşgörülü bir ortamın yaratılmasını sağlamak ve sektör için kalifiye elemanların yetiştirmekle hizmet kalitesini artırmaktır. Nitelikli çalışanlar sektörün talebine uygun bilgi beceri ve davranışlarla donatılmış ve turizm işletmelerinde farklı görevlerde çalışabilecek kaliteye sahip bireylerdir.

Türkiye’de turizm eğitimi; ortaöğretim ön lisans, lisans ve lisansüstü olmak üzere dört aşamada sürdürülmektedir. Birbirinin devamı niteliğinde olan bu sürecin ilk aşamasını ortaöğretim düzeyinde verilen turizm eğitimi oluşturmaktadır. Bu düzeyde verilen eğitimlerle sektörün ihtiyaç duyduğu alt kademe personel, ön lisans düzeyinde verilen eğitimle orta kademe personel ve lisans düzeyinde verilen eğitimle üst kademe personel yetiştirmeye çalışılmaktadır. Lisansüstü düzeyde verilen turizm eğitimi ile de sektörün ihtiyacı olan tepe yöneticileri ve turizm alanında araştırma yapan

akademisyenleri yetiştirmek amaçlanmaktadır. Her alanda olduğu gibi turizm sektöründe de başarılı olmak etkin yönetim ve nitelikli yöneticilerle mümkün olabilmektedir. Bunun için de nitelikli eğitim almış turizm yöneticilerine ve akademisyenlere sahip olmak sektörde başarının ve uluslararası düzeyde rekabet edebilmenin temel unsurudur.

Bu çalışmada lisansüstü turizm eğitimi alan öğrencilerin bakış açısıyla lisansüstü turizm eğitiminin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada öncelikle eğitim kavramı açıklığa kavuşturularak mesleki turizm eğitiminin önemine yer verilmiş, daha sonra dünyada diğer ülkelerde verilen turizm eğitimlerine değinilmiştir. Ardından Türkiye’deki turizm eğitiminin yapısı açıklanarak, ortaöğretim, ön lisans ve lisans düzeyindeki turizm eğitimlerinin mevcut durumları hakkında bilgiler verilmiş sonra da lisansüstü turizm eğitimi üzerinde durulmuştur. Turizm eğitimi üzerine yapılan tez ve makalelere ilişkin literatür zeti ile çalışmanın teorik kısmı sonlandırılmıştır.

Tezin son bölümü olan araştırma kısmında; turizm alanında eğitim alan lisansüstü turizm öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen araştırmanın amacı, yöntemi, analizi ve bulgularına yer verilerek, elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Araştırmadan ulaşılan sonuç ve bu doğrultuda getirilen önerilerle araştırma sonlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. EĞİTİM KAVRAMI

Eğitim ülkelerin ve toplumların gelişmişlik düzeyinde rol oynayan en önemli etmenlerden birisidir. Çünkü eğitim direkt insana olan bir yatırımdır. Toplum olarak gelişmenin, kalkınmanın temelinde öğrenme, eğitime ve bilinçlenme yatar. Tarihin her döneminde eğitime önem vermiş toplumlar, bu düzeye diğer toplumlardan daha iyi, daha yoğun ve daha kaliteli bir eğitimle ulaşmışlardır (Gündüzalp, 1992: 61). İlerlemenin özünde öğrenme, eğitime ve bilinçlenme yatmaktadır. Tarihin bütün dönemlerinde hayat standardı gelişmiş toplumlar, eğitim kalitelerini artırarak ve yaygınlaştırarak bu seviyeyi yakalamışlardır (Orhan, 2015: 3).

1.1. EĞİTİMİN TANIMI

Toplum ve insanı doğrudan etkileyen bir fenomen olan eğitim çağlar boyunca ünlü düşünürler tarafından teoriden pratiğe bütün yönleriyle felsefi olarak irdelenmiştir. Örneğin Durkheim eğitimi toplumsal düzensizliği ortadan kaldıracak işlevsel bir araç olarak görmüştür. Eflatun insanı olgunlaştırma; Aristo, insana ahlaki davranışları kazandırma; Çiçero, insan aklını disipline etme; Descartes, zihni doğru kullanmayı öğrenmek; Rousseau, insanda doğuştan bulunmayan, deneyimler ve diğer insanlardan kazandırılan her şey olarak görmektedir (Evren, 2010: 21).

Eğitim kavramı içinde birçok süreç yer aldığından tanımına ilişkin farklı özellikler ele alınmaktadır. Arapça "terbiye", Latince "educatio" sözcükleri ile tanımlanan eğitim, önceden belirlenmiş hedefler doğrultusunda kişinin davranışlarında farklılık sağlayan planlı etkinliklerdir (Karlı, 2012: 10).

Eğitim sözcüğü, eskiden kullanılan 'maarif', 'talim', 'terbiye', 'tedrisat' gibi kavramların karşılığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu kavram önce batı diliyle (education) Türkçe'ye geçmiş, sonra 'eğitim' olarak kullanılmaya başlanmıştır (Gündüzalp, 2018: 19). Durkheim eğitimi, fiziksel ve toplumsal çevrenin insanda oluşturduğu etki olarak tanımlamaktadır. Kant ise, eğitim için insanın mükemmelleştirilmesi demektedir. Eğitim, yeteneklerini, bilgilerini, tutum ve davranışlarını yenileme ihtiyacı duyanlar için rehberlik etmektedir. Eğitim öğrenmenin

devamlılığını sağlarken öğrencilerin bu süreçten keyif almalarını ve öğrenme becerilerini geliştirmelerini sağlamaktadır (Tayfun, Palavar ve Çöp, 2010: 6).

Eğitim insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar yaşamlarını sürdürebilmek için birbirleri ile ve çevrelerinde bulunan diğer varlıklar ile etkileşime girmektedir. Bu etkileşim sonucunda bir takım beceri, bilgi, tutum ve değerler kazanmışlar ve bu kazanımları toplumdaki diğer kişilere aktarmışlardır. Buradan da anlaşılmaktadır ki eğitim gelişmemiş toplumlarda bile görülmektedir (Şenel, 2008: 4).

Eğitim, insan yaşamının her aşamasında yer alan oldukça önemli bir kavramdır. Her insan toplumda kendine bir yer edinebilmek, toplumsal süreçlere katılabilmek için gerekli olan davranışları öğrenme eğilimindedir. Bu davranışların öğrenilmesi de ancak eğitim ile mümkündür. Kişiler, bireysel gelişimlerini, birbirleri arasındaki ilişkiyi ve toplumsal davranışları eğitim aracılığıyla öğrenirler.

Eğitimin kapsamının geniş olması ve birçok farklı teorik temele dayanması sebebiyle literatür incelendiğinde eğitimle ilgili pek çok farklı tanım olduğu görülmektedir. Eğitim tanımına ilişkin farklı tanımlar detaylı bir şekilde aşağıda yer almaktadır.

“Eğitim, kişilerin davranışlarında kendi yaşantıları vasıtası ile bilerek farklılaştırılmış işlevlik ortaya çıkarma aşamasıdır” (Varış, 1992: 13).

Eğitim, gözlem, deneyim, deneme-yanılma yöntemleri ile bireylerin kendi bilişsel şemalarını yapılandırmasıdır ve bireyin yaşamı boyunca sıkça rastladığı kelimelerden biridir (Şimşek, 2007: 2).

Eğitim, önceden belirlenmiş ilkeler doğrultusunda bireylerin davranışlarında gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkinlikler dizgesi olarak tanımlanabilir (Yücel, 2007: 9, 10).

Eğitim, bireyin pozitif değerlendirilebilen davranış biçimlerini, yetenek ve tutumlarını geliştiren, toplumun kalkınmasına öncü olan, aydın insanların sayısını artırarak milli birliği sağlayan önemli bir öge olarak tanımlanmaktadır (Aksu ve Bucak, 2012: 8).

Eğitim hangi şekilde tanımlanırsa tanımlansın özünde şu özellikler bulunmaktadır. (Sönmez, 1994:43):

- ✚ Hedef olarak insanın alınması
- ✚ Hedefin halihazırdaki durumunun yetersiz görülmesi
- ✚ Hedefin istenilene yönerilmesi
- ✚ Bu iş için gerekli şartların (çevrenin ayarlanması, yani tutarlı, etkin araç, gereç, strateji, yöntem, teknik vb.) devreye sokulması
- ✚ Hedefin istenilen davranışları kazanıp kazanmadığının yoklanması gerekir. Kazandıysa gerekli şartların (çevre ayarlamasındaki araç- gereç, uyarıcılar, strateji, yöntem, tekniklerin vb.) devam ettirilmesi, kazanamadıysa bu şartların düzeltilmesi, yenilenmesi, ya da çıkarılması, eksiklerin tamamlanması, yanlışların düzeltilmesi gibi işlemleri kapsar.

1.2. EĞİTİMİN AMACI

Eğitim ile ilgili tanımlara bakıldığında, eğitimin gerçekleşmesi için önceden belirlenmiş bir hedef olması gerektiği göze çarpmaktadır. Bu bağlamda eğitim, bir ya da birden fazla amaca ulaşmak için yapılan süreçleri kapsamaktadır. Toplumsal değişimler, zaman, teknoloji, siyaset vb. diğer etkenlere bağlı olarak eğitimin amacı değişebildiği gibi ülkelerin çağdaşlık düzeyi de eğitimin amaçları ve eğitim sistemleri üzerinde büyük rol oynayabilmektedir (Orhaner ve Tunç, 2001: 4).

Eğitimle, bedensel, zihinsel ruhsal açıdan sağlıklı bireyler yetiştirilmek amaçlanmaktadır. Güçlü kişilik sahibi, karakterli, toplumsal kurallara uyan, özgün, yaratıcı ve bilimsel anlayışa sahip, yeniliklere açık, gelişmiş bir bakış açısı olan bireylerin gelişimi hedeflenmektedir. Ayrıca, eğitim sayesinde bireyin insan haklarına saygılı, sorumluluk sahibi, yapıcı ve üretken olmasının yanında, kişisel ilgi alanlarının ve becerilerinin de ilerleme göstermesi sağlanmaktadır (Hacıoğlu vd., 2008: 1-2).

Genel olarak bakıldığında eğitimin amaçları iki gruba ayrılmaktadır: politik amaçlar ve eğitim amaçları. Eğitim amaçları bireysel düzeyde ideal duruma, politik amaçlar ise toplumsal düzeyde ideal duruma ulaşmaya çalışırlar. Yani, yabancı dil öğretmek, demokratik zihniyet kazandırmak eğitimin bireysel amacı, yeterli sayıda lise mezunu yetiştirmek ve yeterli maddi durumu olmayan çocukların yükselmesini sağlamak politik amaçtır. Mevcut ekonomik zorluklar, devletin yönetim şekli, insan

kavramı da eğitim amaçlarını belirlemede etkili rol oynamaktadır. Eğitim amaçlarının oluşmasında değişen hayat şartları etkilidir ve eğitim amaçları çevrenin taleplerine cevap vermelidir. Çevrede olanlara ilgisi olmayan eğitim gereksizdir. Burada eğitimin yakın ve uzak amaçları konusu ortaya çıkmaktadır. Uzak amaçlar essentialist (esasicılık, özcülük,) görüşü benimsemektedir. Bu görüş bireyi herhangi mesleğe göre değil, hayata hazırlamayı hedefler. Rousseau`ya göre eğitim insanı “insan” yapmalıdır, vatandaşlık ve meslek ikinci dereceli amaçlardır. Yakın amaçlar progressif (ilerleyici) görüşü benimsemektedir ve bu görüşe göre bireylerin eğitimi belli yaş ve gelişim durumlarına göre yapılmalıdır (Ergün, 1999: 43).

Eğitimin amaçlarını; eğitimciler, yasa koyucular, parti, dernek, sendika ve meslek kuruluşları yöneticileri belirlediği gibi, eğitimci olmayan anne-babalar, din adamları ve çevresindeki diğer yetişkinlerde belirleyebilmektedir (Ergün, 1999: 38).

Eğitimin temel amacı; bireyde kazanılması istenilen bilgi, yetenek ve becerilerin oluşmasını sağlamaktır. İçinde yaşadıkları sosyal ve kültürel çevreye bağlı olarak insanlar farklı eğitim değerleri, yaklaşımlar ve tutumlar edinir. Yani eğitim amaçları birey ve toplumun ihtiyaçlarına göre değişkenlik gösterir ve buna göre düzenlenir. Birey yaşamı boyunca ihtiyaç duyacağı bilgi ve beceriyi edinme amacındayken, toplumsal açıdan amaç toplumun ve kültürün devamlılığını sağlamaktır (Sağ, 2003: 13). Ayrıca eğitim amaçları toplumlara göre; ideolojik, siyasi ve ekonomik bakımından değişiklik gösterir.

Genel anlamda eğitimin amaçlarını şöyle sıralamak mümkündür:

- Eğitim, kişiye ihtiyacı olan bilgi beceri ve olumlu davranışları kazandırmayı hedeflemektedir (Orhaner ve Tunç, 2003: 3).
- Eğitim, kişinin sahip olduğu bilgi ve becerilerinin arttırılarak kendisine ve topluma faydalı bir birey olmasını amaçlamaktadır (Taşkın, 2006: 24)
- Eğitim, bireysel ve toplumsal gelişme seviyesini arttırmayı, toplumdaki aydın tabakayı genişletmeyi, milli birlik beraberlik duygusuna sahip çıkmayı hedeflemektedir (İbicioğlu, Avcı ve Boylu 2002: 3).

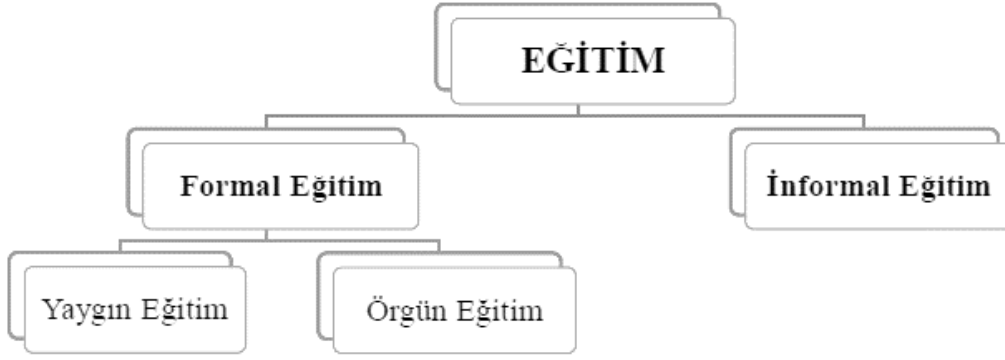
- Eğitim, kişinin diğer insanlarla olumlu ilişkiler içinde olmasını, kendini geliştirebilmesini ve işbirliği içinde hareket edebilme yeteneğini güçlendirmeyi hedeflemektedir (Öncüer, 2006: 53)

Eğitimin amaçları tarihi süreç boyunca dönemlere toplumlara ve koşullara göre değişim göstermiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2015: 4):

İlk Çağ'da Sümer ve Mısırlılarda eğitimin amacı devlet işlerinde görev alacak bireyleri yetiştirmeye dayalıyken, Çin'de ve Yunan eğitiminde iyiye, akla ve erdeme yönelik bir amaç üzerine kurulmuştur. Orta Çağ'da Avrupa'nın eğitim daha çok dinselleştirilmiş bir amaca yönelik hale gelmiştir. Okullar kiliseye bağlı ve bireyler din adamlarının dogmacı öğretileri yönünde eğitilmekteydi. İslam dünyasında ise amaç dini bilgileri edindirmenin yanı sıra bilim, sanat ve felsefe ile de ilgili bilgi sahibi olan eğitilmiş bireyler yetiştirme amacı güdülmektedir. Yeni Çağ'da Rönesans ve Reform akımlarıyla birlikte Antik Yunan'daki eğitim yaklaşımlarına dönüş başlamış ve eğitimde amaç bilimsellik, deney, gözlem, özgürlük ve laiklik etrafında şekillenmiştir. Yakın Çağ'da Fransız İhtilali'nin etkisiyle eğitimde önemli değişimler meydana gelmiştir. Yeni kurulan ulus devletlerin sürdürülebilirliğini sağlamak ve bir kültür etrafında birleştirmek amacı ön plana çıkmıştır. Sanayi Devrimi ile beraber sosyoloji ve ekonomi gibi sosyal bilimler eğitim sistemlerine girmiş ve ünlü filozof ve kuramcılar eğitim amaçlarını güçlendirmiştir. Günümüzde ise Bilişim Devrimi ve globalleşme ile eğitimin amaçlarına demokrasi, insan hakları, çok kültürlülük ve çevre sorunlarına duyarlı, bilgi sahibi, teknolojiyi verimli kullanabilen bireyler yetiştirme gibi boyutlar eklenmiştir.

1.3. EĞİTİM TÜRLERİ

Eğitim süreci genel olarak kontrol edilen ve kontrol edilemeyen tarafları ile dikkate alındığında formal eğitim ve informal eğitim olarak iki ana başlık olarak sınıflandırılabilir (Ayas, 2014:5).

Şekil 1. Eğitimin Sınıflandırılması

Kaynak: Ayas, 2014: 5

1.3.1. İnformal Eğitim

Belirli bir amacı ve planı olmayan hayatın içinde kendiliğinden gelişigüzel bir şekilde oluşan eğitim biçimidir. Birey içerisinde bulunduğu toplumun üyeleriyle etkileşimde bulunarak öğrenir. Böyle bir eğitim ailede, yaşanan muhitte, çalışılan işte, televizyonda, yani hayatın her alanında gelişigüzel bir şekilde oluşur. İnformal eğitimde öğrenmenin iki yolu gözlemlemek ve taklit etmektir (Fidan, 2012: 5).

İnformal eğitimde öğrenme, taklit etme ve gözlemleme şeklinde gerçekleşmektedir. Örneğin köyde yaşayan bir çocuk toprağı nasıl işleyeceğini, hayvanlara nasıl bakılacağını, büyüklerini gözlemleyerek ve onların davranışlarını taklit ederek öğrenmektedir. Aynı durum ustasının yaptıklarını gözlemleyerek ve onu taklit ederek araba tamir etmeyi öğrenen bir tamirci çırağında da vardır (Şenel, 2008: 6; Demirel ve Kaya, 2008:9).

1.3.2. Formal Eğitim

Formal eğitim, okullarda ya da kurumlarda önceden hazırlanmış bir plan veya program dâhilinde uzman kişiler tarafından öğretim yoluyla gerçekleştirilir. Formal eğitim, özel bir çevrede örgütlü ve kontrollü bir şekilde yürütülür. Yürütülen bu süreçte bireye kazandırılan istendik davranışların yanı sıra bireyde olması istenmeyen davranışların da değiştirilmesi ve ortadan kaldırılması amaçlanır. Bundan dolayı bu eğitim biçimsel eğitim olarak da adlandırılmaktadır (Çalık, 2006:18).

Planlı ve amaçlı olarak önceden düzenlenmiş bir programa bağlı olarak bir eğitimci tarafından uygulanan ve takip edilen eğitim biçimidir. Belirli bir çevre etrafında başlangıcından bitişine kadar denetlenerek yürütülür. Belirlenen dönemlerde ve dönem sonunda öğrenciler değerlendirmelere tabi tutulur. Okullar, halk eğitim merkezleri, ordu formal eğitim örnekleridir.

Türkiye’de formal eğitim örgün ve yaygın olmak üzere iki şekilde görülmektedir (Fidan, 2012: 5). Bu ayrımı Türk literatüründe ilk yapan kişi Ziya Gökalp’tir (Tezcan, 1993: 25). Örgün eğitim, belirli kurumlar içerisinde aynı yaş grubuna yönelik uzun süreli ve kademeli eğitim türüdür. Yaygın eğitim ise farklı yaş gruplarına yönelik olan, ilgi ve gösterilen özene dayanan ve mesleğe yönelik beceri geliştirmeyi ya da meslek edindirmeyi amaçlayan eğitim türüdür (Milli Eğitim Bakanlığı, 2015: 115).

Yaygın eğitim, bireylerin oluşturduğu toplumun ihtiyaçlarını; bireylerin ilgi, istek ve hizmet anlayışlarına göre farklı yönlerden hareketli hale getirmek amacıyla onlara belli plan ve programlar halinde sunulan bir eğitim çalışmasıdır. (<http://www.meb.gov.tr>). Yaygın eğitim, örgün eğitimde devam eden ya da örgün eğitimin herhangi bir kademesinde bulunmuş olan veya örgün eğitimden hiç yararlanmamış olan bireylerin aldığı eğitim olarak tanımlanmaktadır (Bozkurt Bostancı, 2007:253). Yaygın eğitim, bir amaç doğrultusunda, belirli bir plan ve program çerçevesinde örgütlü bir yapı içerisinde genelde yetişkinlerin bulunduğu bir eğitim programı olarak da tanımlanmaktadır. Bunun yanında bu eğitim, öğrenmeye ihtiyaç duyan bireylerin kendilerini geliştirmek istedikleri meslek gruplarında yeterli duruma gelmeleri için fırsatlar sunmaktadır (Ural, 2007:194).

Yaygın eğitim, değişik yaş gruplarındaki ve seviyelerindeki bireylere amaçlara uygun olarak mesleki eğitim ve hizmet içi eğitim olarak yürütülmektedir. Mesleki eğitimin amacı ekonominin gerek duyduğu kaliteli işgücünü yetiştirmektir. Burada önemli olan işgücü piyasasının verilerini dikkate alarak gereken eğitim sürecinin planlanmasıdır (Olçay, 2008: 385). Eğitimin amaca ulaşması programların işlevsel olup olmamasıyla bağlantılıdır. Eğitim ihtiyaçları bilimsel yollarla belirlenmektedir. İşlevsel eğitim programı bireye sorunları etkili yollarla çözebilecek, yaşam kalitesini arttıracığı şekilde tasarlanan programlardır. Bu tür programların tasarlanabilmesi için aşağıdaki işlemlerin yerine getirilmesi gerekmektedir:

- Bireye kazandırılacak nitelikler belirlenmeli,
- Bu nitelikleri izleyecek davranışlar belirlenmeli,
- İçerik seçim ve düzenlenmesi,
- Eğitim durumlarının belirlenmesinin ve düzenlenmesinin davranışların kazanılmasını sağlayacak şekilde belirlenmesi,
- Belirlenen davranışların kazanılıp kazanılmadığını yoklayan sınama durumlarının belirlenmesidir (Budak, 2009: 66-67).

Mesleki eğitim, meslek okullarında verilen eğitim ve hizmet içi eğitimdeki çabaları, herhangi bir işletmenin çalışanlarına sağladığı seminer ve kursları, iş ve işçi bulma kurumlarının düzenlediği eğitim programlarını ve buna benzer kişiye verilen eğitim faaliyetlerinin tamamını kapsamaktadır (Erdem, 2012: 37). Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler mesleki eğitimi genel olarak örgün eğitim kurumlarında vermektedir. Ancak bir yaygın eğitim programı olan çıraklık eğitimi de önemli bir eğitim programı olarak görülmektedir (Ekin, 1997'den aktaran Erdem, 2012: 38).

Örgün eğitim modelinde eğitim okulda ve 8-10 yıl diliminde teorik eğitim şeklinde verilmektedir. Sonraki süreçte isteyen öğrenciler doğrudan iş hayatına atılırken, diğer öğrenciler eğitimlerini yükseköğretime taşımaktadır. Bununla birlikte maliyeti yüksek olan bu modelde okulların teknolojik ve teorik donanımlarının sürekli olarak güncel tutulması da önem arz etmektedir. Çıraklık modelinde ise devlet ve özel işletmeler ile mesleki eğitim konusunda uyumlu bir şekilde hareket etmektedirler. İkili sistem olarak da bilinen modelde ilk 8-10 yıllık eğitimin ardından sonra çıraklık eğitimi başlamaktadır. Öğrenciler haftanın belirli günlerinde okulda teorik eğitimlerini alırken diğer günlerde iş yerlerine gönderilerek pratik eğitim almaktadırlar (Ekşioğlu, 2017: 269). Belçika, Fransa, İsveç ve İtalya gibi ülkeler tam zamanlı örgün eğitime önem verirken, İsviçre, Avusturya gibi ülkeler çıraklık eğitimine daha çok yönelmektedirler. Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Hollanda ve İngiltere gibi ülkeler ise her iki modele de ağırlık vermektedirler (Uçar ve Özerbaş, 2013: 243).

Gelecekte Türkiye için gerekli teknik elemanları yetiştirme, öğretim üyelerini hazırlama ve yurdun her tarafına ulaştırma; aile ve idare, yaşama, bakım işlerini düzenleme, bazı bölgelerdeki halkın teknolojinin imkânlarından yararlanmasını

sağlama; imar, planlanmış bir ticaret ve endüstrinin insan bakımından temelini kurma, mahalli sanatları geliştirme gibi her biri kendi içinde ve geniş bir konu olan bu işler Mesleki ve Teknik Eğitim ve Öğretimin sorumluluğundadır (Güçlü, 2016: 681).

Yaşanan değişim ve gelişmeler neticesinde, üretim yöntemleri ve çalışma şartları doğrultusunda mesleki ve teknik eğitim de kendini yenileyerek, yeni boyutlar kazanarak ve farklı süreçlerden geçerek bugünkü düzeye ulaşmıştır. Dijitalleşen dünya ile birlikte geleceğe çeşitli online kanallar aracılığıyla uzaktan eğitim yöntemleri, simülasyon vb. uygulamalarla hazırlanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TURİZM EĞİTİMİ

Turizm eğitimi başlığı adı altında öncelikle mesleki turizm eğitimi hakkında bilgi verilecek, ardından Dünya’da Turizm Eğitimi veren çeşitli ülkelerin sistemi ve Türkiye’de Turizm Eğitiminin yapısı ile Yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi hakkında bilgi verilecektir.

2.1. MESLEKİ TURİZM EĞİTİMİ

Turizm meslek eğitimi ile ilgili farklı tanımlar bulunmaktadır. Bu tanımların ortak noktası, turizm sektörünün ihtiyaçları doğrultusunda genel ve mesleki bilgileri arttırıcı, bilinçli ve kalifiye işgören yetiştirmeye yoğunlaşmaktadır. Konu ile ilgili yapılan bazı tanımlara yer verilmektedir.

Turizm eğitimi, “İnsanın insana doğrudan hizmet etmesini öğreten, ona bilgi, beceri, insan sevgisi, hoşgörü ve meslek bilinci kazandıran bir disiplindir” (Gürdal, 2002: 391). Turizm eğitimi, “Turizm endüstrisinin ihtiyaç duyduğu alanlarda araştırma, planlama çalışmalarını yürütebilen, işletmelerin verimliliğini ve performansını attırabilecek, sektörde ve dünyadaki yeni gelişmeleri takip edebilecek bilimsel yöntemlerin ortaya çıkarılması için yapılan mesleki eğitim çalışmalarıdır.” (Aymankuy ve Aymankuy, 2002: 30). Olalı (1973)’ya göre turizm eğitimi, her düzeydeki öğrencilere turizm bilincini, misafirperverliğin temel ilkelerini vermek, turizm alanında çalışan personelin; genel ve mesleki bilgilerini arttırmak ve turizm endüstrisine yönetici, araştırmacı alanlarında uzman, uygulayıcı, teknisyen yetiştirmek için yapılan her türlü etkinliklerdir (Tolungüç, 2003: 10).

Turizm eğitimi, toplumsal ve bireysel olarak iki temel amaca dayanmaktadır. Toplumsal olarak bakıldığında, toplumu turizm konusunda bilgilendirip, turistlere hoşgörülü bir ortam sunulması hedeflenmektedir. Bireysel olarak ise, turizm endüstrisinin kalkınması ve ülke ekonomisine katkısının sağlanması için gerekli kalifiye personel yetiştirmek amaçlanmaktadır (Aydos, 1992, Akt: Türkeri, 2014: 3). Turizm eğitimi, toplum içerisinde turizm bilincini ve turizm kaynaklarını koruma anlayışını benimsemeyi, turiste karşı dürüst hizmet anlayışını kazandırmayı ve ülkenin

konukseverliğine uygun davranış biçimi oluşturmayı amaçlamaktadır (Sarı, 2007: 2, Tolay, 2012: 83). Bir başka açıdan turizm eğitimi, turizm sektöründe çalışacak öğrencileri mesleki eğitimden geçirmeyi, turizm eğitimi alan öğrencilerin turizm konusunda bilinç düzeyinin artmasını sağlamayı, sektörel gelişim için alanda eğitmen yetiştirmeyi ve sektörün gelişmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır (Çimen ve Akbaba, 2006: 232).

Bu bağlamda turizm eğitiminin amaçlarını aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (Olçay, 2008:384; Gürkan, 2017:28; Liburd vd., 2018:1):

- Turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu kalifiye personellerin yetiştirilmesi,
- Öğrencilere ve sektörde çalışan ya da çalışmak isteyenlere mesleki bilgi, beceri, tutum ve davranışlar kazandırılması konusunda eğitilmesi,
- Turizm işletmelerinde hizmet verecek üst düzey yönetici adaylarının yetiştirilmesi,
- Örgün ve yaygın eğitim bütünlüğünün sağlanması,
- Ülke genelinde geçerli olan belgelendirme ve sertifikasyon sistemi oluşturularak genel bir eğitim standardının getirilmesi,
- İlgili tüm tarafların dâhil olduğu sürekli sorumluluğa dayanan işbirliğinin geliştirilmesi ve koordinasyonun sağlanması,
- Turizm alanında yetişmiş uzman ve araştırmacıların yetiştirilmesinin sağlanması,
- Toplumda turizm bilincini uyandırmak ve halkın turizme olan ilgisini artırmak,
- Teorik ve pratik eğitim arasındaki bağlantının sağlanması,
- Turizm sektörünün gelişimine katkı sağlamak,
- Kişiler arasında dostluk ve kardeşliğin pekiştirilmesinin yanı sıra kişilerde doğa ve insan sevgisini geliştirmek,
- Sürdürülebilir turizm bilincinin uyandırılması, geliştirilmesidir.

Turizm sektörü, insan gücüne dayalı olduğundan dolayı emek yoğun bir sektör konumundadır. Turizm sektörünün gelişmesi ve uluslararası alanda rekabet edebilmesi gelen turistleri memnun etmeye bağlıdır. Turistleri memnun etmenin en önemli unsurlarının başında kaliteli hizmet gelmektedir. Kaliteli bir hizmetin verilmesi ve müşterinin memnun edilmesi için ihtiyaç duyulan personelin gerekli donanım, yetenek ve beceriye sahip olması önemlidir. Bu özellikleri barındıran personel ise kaliteli ve etkin bir turizm eğitim ve öğretim süreciyle sağlanabilir (İçöz, 1991:15; Gürkan, 2017:26-27; Olcay vd., 2018:430).

İstenilen düzeyde kaliteli bir hizmet sunumu ise emek açısından yoğun bir sektör olan turizm sektörünün özünü oluşturan insanların eğitimi ile doğrudan ilişkilidir (Türkseven, 2012: 20). Bu bağlamda turizm eğitiminin önemi aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Dağdeviren, 2007: 15; Türkseven, 2012: 20):

- Turizm eğitimi sektörünün ihtiyacı olan personelleri sağlamak zorundadır.
- Uluslararası piyasada faaliyet gösteren turizm işletmelerin personellerinde aranan en temel özellik kalifiye olmasıdır.
- Turizmde yalnızca üretim faaliyetinde değil, pazarlama, reklam ve satış aşamasında da kalifiye personellere ihtiyaç vardır. Özellikle uluslararası turizm sektöründe bu alanlarda yetişmiş personellere olan ihtiyaç kendini daha fazla hissettirmektedir.
- Mesleki turizm eğitiminin kalitesi ile ekonomik gelişme arasındaki ilişki; yetki, sorumluluk, verimlilik arasındaki bağlantı kaliteli turizm eğitimi ve öğretimi zorunlu hale getirmektedir.
- Tüm işletmelerde olduğu gibi turizm işletmelerinde de personeller önemli bir maliyet gideri olarak yer almaktadır. Bu bağlamda birim personel başına verimin yükseltilmesi için turizm personellerinin kalitesini artıracak eğitim ve öğretimi zorunlu kılmaktadır.
- Turizm alanında verilecek eğitim yalnızca turistik işletmelerde çalışan personellerle sınırlı olmayıp aynı zamanda bu alanda araştırma yapan akademisyenlerin planlama ve politika konularında karar verici olan kişilerde de turizm eğitimi gerekli kılmaktadır.

2.2. DÜNYA'DA TURİZM EĞİTİMİ

Turizm gelişim sürecinin özellikle ikinci dünya savaşından sonra büyük bir ivme kazandığı bilinmektedir. Buna rağmen turizm bu hızlı gelişim sürecinde istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Bunun en önemli sebeplerinden biride yeterli olmayan turizm eğitimidir. Turizmin sosyal ve ekonomik ve kültürel bir faaliyet olarak öneminin iyice artması ve ortaya koyduğu kariyer fırsatları ile öğrencilere çalışma olanağı vermesi, turizm eğitimi kavramının ve eğitimin sağlanması hızlı bir şekilde gelişmiştir. 1960'lı yıllara kadar gerek turizm endüstrisinde gerekse turizm eğitimi alanında önemli faaliyetler olmamıştır. 1960'lı yıllarla birlikte turizmde ve toplumun genel yapısında meydana gelen farklılıklar, turizm eğitiminin her diploma seviyesi için bir çalışma konusu olmasını sağlamıştır (Sönmez, 2019).

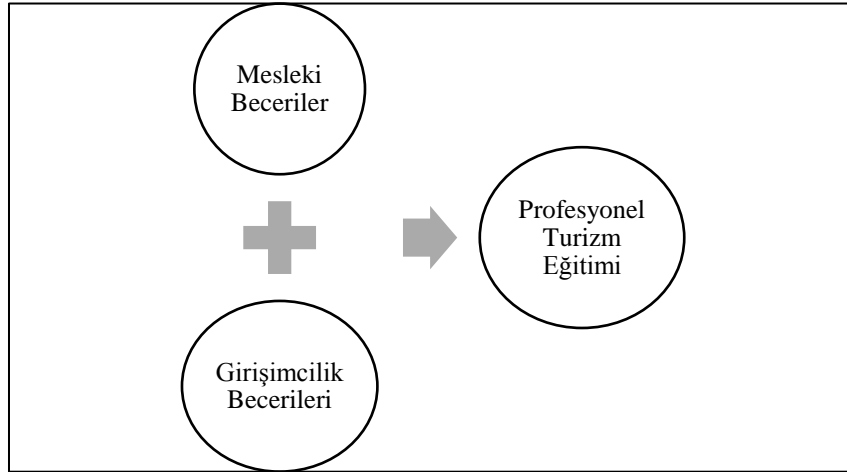
Turizm eğitimi, 1960'lar ve 1970'lerde Avrupa'da teknik/meslek okullarının geliştirilmesi ile başlamıştır. Bu okullar, misafirperverlik, otel yönetimi ve ilgili iş becerileri gibi temel yetkinliklerde eğitim sağlamışlardır (Airey, 2008: 30). Turizmin uluslararası alanda öneminin iyice arttığı bu dönemde zaman geçtikçe, daha fazla akademik kurum turizm eğitimi programlarını ortaya koymaya başlamıştır ve ilk olarak Avrupa, daha sonra Kuzey Amerika, daha sonra Avustralya ve Yeni Zelanda'da, daha fazla kurum akademik müfredatlarında turizm eğitimi çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Kamu ve özel sektörden gelen ilgi ve talep, teknik/meslek okullarına ek olarak yüksek öğrenim kurumlarında da seyahat ve turizm bölümlerinin kurulmasına, turizmin gelişimi için çalışmaların hızlanmasına sebep olmuştur (Inui, Wheeler ve Lankford, 2006: 26). Böylece eğitimin her düzeyinde turizm eğitimi sunulmaya başlanmıştır.

Turizmin önemli bir sosyo-ekonomik ve kültürel bir olay haline gelmesi sonucunda, her seviyeden mevcut eğitim programlarına turizm eğitiminin dahil edilmesi ve çeşitlendirilmesi ile turizm sektöründe hızlı bir hareketlilik olmuştur. Kamu ve özel sektörün profesyonel ve iyi yetiştirilmiş bir işgücünün, kaliteli hizmet için gerekli olduğunu kabul etmesi turizm eğitiminin hızlı bir şekilde yaygınlaşmasına sebep olmuştur. (Mayaka ve Akama, 2007: 299). Bu kabul edişin bir sonucu olarak da, turizm ve turizm eğitimi çalışmalarında olağanüstü bir ilerleme gerçekleşmiştir. Turizmin ekonomik etkileri kamu sektörü, özel sektör ve akademisyenler için her zaman daha dikkat çekici bir konu olmuştur. 1970'li yıllara kadar yapılan akademik çalışmalar

turizmin ekonomik etkileri üzerinde dururken, 1970'lerde akademik çalışmalarda yer almaya başlayan, turizmin sosyal, kültürel, siyasi ve çevresel etkileri de araştırma konusu olarak dikkat çekmeye başlamıştır (Sönmez 2019). 1990'lı yılların başlarında turizmin giderek artan önemi, gelişmekte olan eğitim müfredatları içerisinde turizm eğitiminin daha nitelikli olarak yer alması gerektiği düşüncesini ortaya çıkarmıştır ve bu düşünce turizm eğitimin en önemli konusu olarak görülmeye başlanmıştır (Airey, 2005: 18). Yine bu yıllarda titizlikle yazılan akademik çalışmalar, turizm eğitiminin öneminin giderek artmasına sebep olmuştur.

Amerika, Almanya, İngiltere, Avustralya, Brezilya, Çin, Hindistan, Hollanda, Slovenya ve Kenya gibi gelişmiş ve/veya gelişmekte olan ülkelerdeki turizm eğitim programlarının başlangıç tarihlerine bakılacak olursa 1960 yıllardan başlayıp 1980'lere kadar devam ettiği görülmektedir (Sönmez 2019).

Turizm elli yıldan fazla bir süredir ayrı bir eğitim alanı olup, son yıllarda turizm eğitimi hem lisans hem de yüksek lisans düzeyinde yükselmekte ve gelişmektedir. Bu gelişme, turizm sektörünün hızlı büyümesinden ve yoğun turistik talepten kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, akademik kurumlar ve üniversiteler turizm programlarını kurmuş veya genişletmiştir (Wattanacharoensil, 2014: 9).

Şekil 2. Turizm Eğitime Üç Boyutlu Yaklaşım

Kaynak: Echtner, 1995: 33

Ülkelerin ekonomilerine, kamu gelirine, bölgesel kalkınmasına, dış açığın kapatılmasına, milli gelirin artırılmasına istihdam sağlanması ve doğrudan gelir sağlama sebebi ile turizm ülkeler için son derece önemli bir gelir kaynağıdır. Dünya

turizm pazarından aldığı payı artırmak isteyen ülkeler için turizm yatırımları son derece önemlidir. Bu yatırımların başında da turizm alanında çalışanların eğitimi gelmektedir. Dünyanın önde gelen ülkelerinden aynı zamanda turizm açısından önemli oldukları kabul edilen Fransa, İspanya, İtalya, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri turizm eğitimi sistemleri incelenmektedir. Bu ülkelerin turizm eğitimi sistemleri ele alınacaktır.

2.2.1. Fransa'da Turizm Eğitimi

Fransa'da turizm eğitiminin yelpazesi oldukça geniştir. Her yıl yeni tasarımlar, nitelikler geliştirilip eğitim programlarına eklenmektedir (Eivazi Gharamaleki, 2011: 31). Fransa'da uygulanmakta olan turizm eğitimi sistemi, uygulanan eğitimin seviyesine veya turizm eğitimi almış bireylerin niteliklerine göre dört grupta incelenebilmektedir. Bunlar temel seviye, orta seviye, ileri seviye ve üniversite seviyesindeki turizm eğitimidir (Boylu, 2004).

Temel seviyede turizm eğitimi iki şekilde verilmektedir. Birincisi, Çıraklık Eğitim Merkezlerinde (C.F.A: Centre de Formation d' Apprentis) adı verilen turizm eğitimi ve ikincisi ise, Meslek Liselerinde verilen turizm eğitimidir. Her iki eğitim kurumunda da mutfak ve servis alanları olmak üzere farklı iki alanda eğitim verilmektedir. Bu eğitim seviyesinde eğitimin yarısı pratik diğer yarısı ise uygulamalı olarak verilmektedir (Kahraman, 1984: 51). Meslek liselerinde, temel düzeyde turizm eğitimi iki yıl sürmektedir. Mutfak ve servis alanlarında verilen eğitimin 15 haftalık bölümü işbaşı eğitimi olarak staj ile geçirilmektedir. Bu liselerden mezun olan öğrenciler, mutfak veya restoran alanlarında Certificat d' Aptitude Professionnelle (CAP) derecesine veya Brevet d'etudes Professionnelle (BEP) derecesine sahip olmaktadır (Menu ve diğerleri: 81 aktaran: Güçer, 2004).

Orta seviyede turizm eğitimi, Meslek Liselerinde BEP derecesi sahibi öğrencilerin devam edebildikleri turizm eğitim seviyesidir. Orta seviyede turizm eğitim veren programların amacı sektörde çalışabilecek uzmanlar yetiştirmektir. Bu seviyedeki eğitimin süresi 2 yıl olup bu eğitimin 20 - 22 haftalık bölümü işbaşı eğitim şeklindedir (Menu ve diğerleri: 2001: 81).

Bu eğitim seviyesinde başarılı olanlar A-seviyesi olarak kabul edilen sertifikayı almaya hak kazanmaktadırlar. Baccalaureat Professionnel de Restauration olarak adlandırılan sertifikayı alan öğrenciler eğitimlerine devam edebilir ya da sektörde çalışmak için eğitimlerini sona erdirebilirler (Menu vd.,2001: 81 aktaran: Güçer, 2004).

Fransa'da ileri seviyede turizm eğitimi veren programların amacı ileri seviyede uzmanlar yetiştirmektir. İleri seviyede turizm eğitimi Mesleki Otel Liselerinde verilmektedir. Bu okullardan mezun olanlar Brevet de Technicien Supérieur d'Hotellerie yani "ileri otelcilik uzmanı" derecesini almaya hak kazanmaktadırlar (Menu vd. 2001: 81 aktaran: Güçer, 2004). Bu okullarda iki bölüm bulunmaktadır.

- Otel Pazarlama ve İşletme Bölümü,
- Yarısı uygulamalı yarısı da teorik derslerden oluşan mutfak sanatları bölümüdür.

Üniversitelerde eğitim süresi çoğunlukla yüksek öğretim sistemi ile benzerlik gösterir. Bakalorya ve 1 yıl, Bakalorya ve 4 yıl arasında değişen lisans yüksek lisans ve doktora şeklindeki turizm eğitimi üniversite düzeyindeki turizm eğitimidir (Menu vd., 2001: 81 aktaran: Güçer, 2004).

2.2.2. İspanya'da Turizm Eğitimi

İspanya'da uygulanan turizm eğitimi, derece olarak Fransa ile benzerlik gösterir. Kalifiye işçi olarak adlandırabileceğimiz nitelikli elemanları yani bu sektörde çalışan en alt düzeydeki personeli yetiştiren ve orta öğretimlerini tamamlayamamış veya tamamlamamış öğrencilerin yetiştirildiği temel turizm eğitiminde 1000 saat teorik eğitim, 400 saatlik işbaşı eğitim yapılmaktadır. Orta seviyedeki turizm eğitimi ise iki yıllık bir eğitim programı ile verilir. Bu sistemde de yine teorik ve uygulamalı eğitim yapılır. Uygulamalı eğitim yani staj imkânları eğitim kurumlarınca sağlanır (Menu vd.,2001 aktaran: Güçer, 2004: 55).

İspanya'da ileri seviyedeki turizm eğitiminde iki yol vardır. Orta düzey mesleki turizm eğitimi diplomasını A derecesi ile alanlar doğrudan bu okullara devam ederler. İkincisi de öğrenciler sınavlarla bu dallara yerleştirirler. Bu alanlar:

- ✚ **2000 saatlik aşçılık programı:** Bu programın 1600 saatlik bölümü teorik 400 saatlik bölümü ise işbaşı eğitimidir.

- ✚ **1400 saatlik otel işletmeciliği bölümünde de 1000 saatlik bölüm teorik 400 saatlik bölüm staj** şeklindedir.
- ✚ Otel işletmeciliği bölümü ile aynı eğitim süresine sahip olan **seyahat acentacılığı bölümünde de 1000 saat teorik 400 saat ise işbaşı eğitimi** verilmektedir.
- ✚ Yine 1400 saatlik bir program uygulanan **Turistik Ticaret Eğitiminde 1000 saati teorik 400 saati staj** şeklindedir.

İspanya’da 3 yıl süren üniversite seviyesindeki yükseköğretim programında tek bir diploma verilmektedir (Turistik İşletmeler ve Aktiviteler Programı Diploması) bu programda turizm sektörü tek başlık altında toplanmıştır (Boylu, 2004).

2.2.3. İtalya’da Turizm Eğitimi

2003-2004 yılı itibarı ile uygulamaya koyulan iki kanun ile İtalya Eğitim Sisteminde kalıcı değişiklikler ve reformlar yapılmıştır. İtalya’da uygulanan olan turizm eğitimi, eğitimin seviyesine ve bireylerin niteliklerine göre 3 grupta toplanır (Boylu, 2004). Birincisi, turizm sektöründe çalışabilecek alt derece eleman yetiştirilen ve temel amacı nitelikli işçi yetiştirmek olan *Temel Seviyede Turizm Eğitimidir*. Bu sistemdeki programlar 3 yıl sürer. Hem devlet okullarında hemde özel okullarda uygulanan programın %42’si uygulamalı %60’ı teoriktir. Öğrencilerin programı tamamlayabilmesi için 18 aylık staj yapmaları gerekir. İkincisi, turizm sektöründe görev alabilecek operasyon yöneticisi düzeyinde uzmanlar yetiştiren ve eğitim süresi 4 yıl olan *Orta Düzey Turizm Eğitimi* olup, bu düzeyde çok sayıda program vardır. Chefs de partie, chef de de rang, somallier, pazarlama, barmenlik gibi alanlarda eğitim programları bulunmaktadır. Üçüncüsü ise amacı turizm sektöründe çalışacak nitelikli yöneticiler yetiştirmek olan *Üniversite Seviyesindeki Eğitimin* süresi 3 yıldır. Öğrenciler Laurea derecesi alarak programı bitirirler (Menu vd, 2001: 99 aktaran: Güçer, 2004: 66-67).

İtalya’da hem toplumda turizm bilinci oluşturmak hem de sektörün ihtiyaç duyduğu kalifiye personel yetiştirilmesi amacıyla kurulan ENALC (Ente Nazionale Addestramento Lavatory Comercio) Ticaret İşçileri Yetiştirme Teşkilatı ve Devlet Otelcilik Personeli Mesleki Enstitüsü Çalışma Bakanlığına bağlı olarak görev yapmaktadır (Demirkol ve Pelit, 2002: 11). İtalya’nın birçok yerinde mülkiyetleri

ENALC'ye ait otel ve okullar, İtalya'daki turizmin gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. ENALC okullarının eğitim sistemleri şu şekildedir (Güzel, 2006: 44; Ergün, 2013: 12-13):

- Otelcilik Eğitiminin uygulamalı yapılması,
- Otelcilik Eğitiminin eğitim otellerinde yapılması,
- Otelcilik mesleğinde lisan eğitim sisteminin uygulanması,
- Meslek ile ilgili her türlü yayın ve ders kitaplarının basım işinin profesyonel olarak yapılması, okutulan her ders ile ilgili birçok yardımcı ders kitabının bulunması,
- Öğrencilerin seçecekleri mesleği isteyerek ve bilinçli bir şekilde seçmesi,
- Eğitim ve öğretim programlarının içerik ve süre bakımından amacına uygun bir şekilde düzenlenmiş olması,
- Otelcilik eğitiminin çağın gerekliliğine uygun bir şekilde yapılması, gerekli olmayan faydasız derslerin öğrencilere verilmemesi,
- Uzmanlaşmaya birinci sınıftan başlanarak öğrencilerin istedikleri branşta yoğun olarak eğitilmesi,
- Bölümlerde eğitim alacak öğrenci sayıları, sektörün ihtiyaçları kadarı olarak tespit edilmesi,
- İtalya'da temel seviyede turizm eğitimi veren programların temel amacı, kalifiye işçi olarak nitelendirilebilecek çalışanları yetiştirmektir. Bu programlarda turizm sektöründe çalışabilecek en alt seviye personel yetiştirilmektedir.

Mutfak eğitimi, restorancılık, konaklama ve otelcilik gibi alanlar temel düzeyde turizm eğitimi verilen programlarda gerçekleştirilmektedir. “Bu programlar devlet ve özel okullarda bulunabilmektedir. Bu programların eğitim süresi 3 yıl olup, bu eğitim süresi içerisinde öğrencilere programın %40'ı oranında uygulamalı eğitim ve %60'ı oranında teorik eğitim verilmektedir. Ayrıca, 2001 yılından itibaren öğrencilerin

programları tamamlayabilmeleri için 18 ay süre ile staj yapmaları gerekmektedir” (Menu vd, 2001: 83 aktaran: Güçer, 2004).

2.2.4. İngiltere Turizm Eğitimi

İngiltere'de turizmin son 30 yıl içerisinde göstermiş olduğu gelişmeler, diğer ülkelerdeki eğitimden farklı olarak, üniversitelere kadar her seviyedeki eğitim kurumlarında turizm alanında eğitim verilmesini ve öğrencilerin bu alana olan ilgi ve alakalarının artmasını sağlamıştır (Airey ve Johnson: 1999: 229). Öyle ki turizm eğitimi son yıllarda ortaya çıkan medya ve iletişim araçlarıyla birlikte, geleneksel disiplin olarak gösterilen; Coğrafya, İngiliz Dili ve Tarih vb. alanların da önüne geçmektedir (Stuart, 2002:5 aktaran: Güçer, 2004).

İngiltere'de tüm seviyelerde verilen turizm eğitimi programlarında pratik eğitim çalışmaları ile teorik konular arasında bir denge bulunmaktadır. “Eğitim amacıyla bir oteli, lokantası olmayan bir okul, bilgisayar sistemi olmayan bir seyahat acentası programı veya sektördeki işletmelerle staj anlaşması olmayan bir eğitim birimi hemen hemen bulunmamaktadır” (Güneş, 1994: 14).

Uygulamalı eğitim yaklaşımını benimseyen İngiltere’de, turizm sektöründe çalışanların turizm eğitimleri daha çok işbaşı eğitimlerle uygulanmaya çalışılır (Demirkol ve Pelit, 2002: 12-13). İngiltere’de turizm eğitimi beş farklı düzeyde yürütülür (Ergün, 2013:8). Birinci seviyede, mesleki turizm alanında temel becerilerin kazandırılır. İkinci seviyede, mesleki alanda temel beceriler ilerletilerek, takım halinde çalışma yeteneği kazandırılır ve işbaşı eğitimler verilerek, kurs sonunda sektörde çalışabilme yetkinliğine sahip sertifika verilir. Üçüncü seviye turizm eğitimi öğrencilerin ihtisaslaşmasını sağlamaya yöneliktir ve diploma verilen teknik kolejlerde verilen eğitimidir. Konaklama ve yiyecek-İçecek hizmetleri alanında verilen bu eğitimleri tamamlayan öğrenciler sektörde uzman olarak çalışma olanağına sahip olurlar. Dördüncü seviye, öğrencilere sorumluluk duygularının artırılması, kaynak yönetimi, teknik bilgi ve becerilerin kazandırılması, profesyonel işlerle başa çıkma becerisi gibi konularda verilen eğitimlerle yönetici yetiştirilmesine yönelik ileri seviyede verilen uzmanlık eğitimidir. Beşinci seviyede verilen turizm eğitimi ile profesyonel ve üst düzey yönetici yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Ergün, 2013:9).

2.2.5. Amerika Birleşik Devletleri'nde Turizm Eğitimi

Amerika'da insan yaşamının % 50'si işteki başarılarla ulaştırılan yol olan meslek eğitiminden geçer. Çalışanlar ve yetenekliler için mesleki eğitime dair iş alanı için eğitimler verilmektedir. Amerika'da turizm alanında üç seviyede program uygulanır. Bir aydan iki yıla kadar süren ağırlık iki yıllık programlardan olan birinci seviye eğitimde yardımcı derece, diploma ve sertifika veren programlar bulunur. İkinci seviyedeki programlardan dört yıllık, üçüncü seviyede ise master ve doktora programları vardır. Amerika'da Turizmde Maddi Kaynaklar, Turizmde Tanıtım Teknoloji ve Turizm gibi branşlar turizm alanında bir branşta uzmanlaşarak temel branşlar meydana getirmiştir (Ültanur, 2000: 83).

2.3. TÜRKİYE'DE TURİZM EĞİTİMİ

Türkiye'de turizm eğitiminin başlangıcı 1953 yılı olarak kabul edilebilir. Bu yılda açılan Turizm meslek kursları Türkiye'deki turizm eğitimin başlangıcıdır. Bu başlangıç İstanbul'da 1955, İzmir'de ise 1960 yılından itibaren açılan turizm rehberliği kursları, Ankara'da ise 1961 yılında açılan otelcilik okulu ile devam etmiş (Timur, 1992: 49; Ünlüönen ve Boylu, 2005: 14). Turizm eğitiminin ilk olarak üniversite düzeyinde verilmesi ise 1965-66 eğitim ve öğretim yılı içerisinde, Ankara Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu bünyesine turizm bölümünün ilave edilmesiyle Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu'nda başlamıştır (Ünlüönen ve Boylu, 2005: 14). Önlisans düzeyinde turizm eğitimi ilk olarak 1970'li yıllarda Boğaziçi Üniversitesi ve Ege Üniversitesinde turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu ara eleman yetiştirebilmek için açılmıştır (Boylu ve Arslan, 2013: 543). Lisansüstü düzeyde turizm eğitimi ise ilk olarak 1964 yılında turizm potansiyeli yüksek olan Ege Bölgesi konusunda araştırma yapılabilmesi ve sektör çalışanlarının bilgi ve becerilerinin geliştirilebilmesi amacıyla İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi bünyesinde kurulan Turizm Enstitüleri'nde vermeye başlanmıştır (Ünlüönen ve Boylu, 2005: 23).

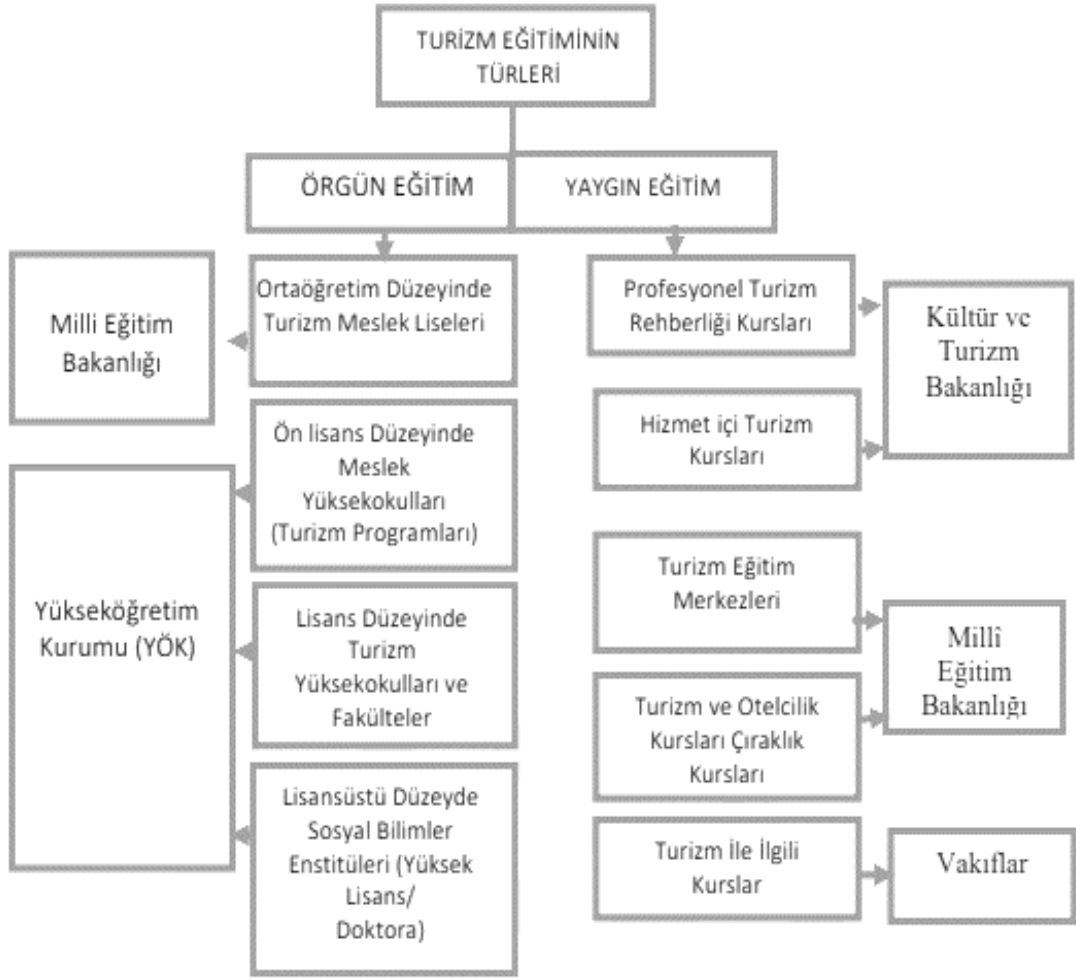
1975-1980 yılları arasında farklı düzeyde kurulan akademi ve üniversitelerdeki turizm programlarının sayısı artış göstermiştir (Kılıç ve Bayraktaroğlu, 2012: 192). Özellikle 1980'li yıllarda turizm eğitimi daha çok önem kazanmaya başlamıştır. Bu yıllarda devletin turizm sektörüne sağladığı teşvikler ve Türkiye turizmini tanıtma

faaliyetleri dışarıdan gelen turist sayısını artırmış ve bu durum turizm sektöründe çalışan kalifiye personel sayısını doğrudan etkileyerek, turizm eğitiminin önemi artırmış, ilgili eğitim kurumlarının sayısında artışa neden olmuştur (Tuna, 2002: 43; Küçükaltan, 2002: 311). Yine bu yıllarda meydana gelen turizm işletmelerindeki artış, bu işletmelerde çalışmasına ihtiyaç duyulan personel sayısını artırmış (Gürdal, 2002: 391), verilen teşvikler turizm eğitimi veren kurum sayısını artırmıştır (Kozak, 1992: 191). Turizm eğitimi ile ilgili ilk düzenli plan, planlı kalkınma dönemlerinde yani 1963-1967 yılları arasında yer almaktadır. Bu plan turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağının oluşturulması ile ilgilidir. İkinci beş yıllık kalkınma planlarının uygulamaya konulduğu 1968-1973 yılları ise geneli itibariyle turizm eğitiminin eşgüdümü ile ilgilidir. Bu ikinci planda, ilk planda üzerinde durulmayan konular ve turizm sektöründe çalışan işgücünün bilgisini becerisine yansıtabilmesi üzerinde durulmuştur. Üçüncü (1973-1977) ve dördüncü (1979-1983) beş yıllık kalkınma planlarında ise Türkiye turizminin ihtiyaç duyduğu nitelikte personel yetiştirmek için turizm eğitiminin güncelleştirilmesi gerektiği konusu üzerinde durulmuştur (Güneş, 1997: 18).

2.3.1. Türkiye’de Turizm Eğitiminin Yapısı

Türkiye’de mesleki turizm eğitimi sistemi, genel mesleki eğitimin yapısına uygun olarak örgün turizm eğitimi ve yaygın turizm eğitimi olmak üzere iki şekilde planlanmıştır (Şekil 3). Örgün turizm eğitimi, eğitim ve öğretim kurumlarında diplomaya yönelik gerçekleştirilen eğitim olarak ifade edilmektedir (Güçer, 2004: 21). Yaygın turizm eğitimi ise, sertifikaya yönelik gerçekleştirilen turizm eğitimi olarak ifade edilmektedir (Orhan, 2015: 12; Hacıoğlu, 1992: 92).

Örgün turizm eğitimi Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) veya Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından uygulandığı görülmektedir. Yaygın eğitim ise, daha çok Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar ve MEB tarafından verilmektedir. Örgün eğitimde verilen turizm eğitiminin asıl amacı sektöre nitelikli işgücü personelin yetiştirilmesi, diğer amaç ise akademik açıdan alanında uzman eğitimcilerin yetiştirilmesidir. Ancak yaygın eğitim düzeyinde uygulanan turizm eğitiminin sektöre nitelikli eleman yetiştirmek gibi tek bir amacı bulunmaktadır (Kırmızı, 2017: 53).

Şekil 3. Türkiye’de Turizm Eğitiminin Genel Görünümü

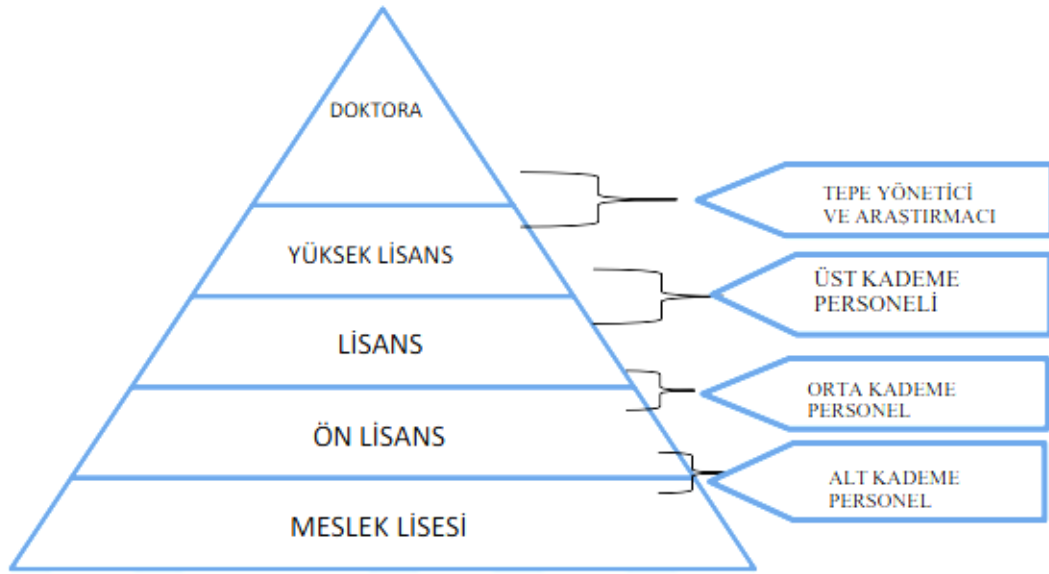
Kaynak: Erdurur, 2012: 87

2.3.1.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim okullarda verilen düzenli bir eğitim programıdır. Bu program, kişiler belirli bir yaş grubunda ve birbirine uygun seviyededir. Kişilere program doğrultusunda belirli bir amaca ulaşmak için diploma verilir (Öncüer, 2006: 52).

Örgün eğitimin temel amacı; bireylerin birbirleri ile uyum içerisinde hayatlarını sürdürebilmeleri için bir kişide bulunması gereken temel özelliklerin geliştirilmesidir (Sezgin, 1998: 17). Başka bir ifadeyle, turizm sektöründe doğrudan insana hizmet veren personelin sektörel problemler karşısında problem çözme yeteneğini geliştirmek ve verimliliği artırmak için mesleki bilgiyi kişiye aşılacaktır (Kırmızı, 2017: 15).

Mesleki turizm eğitimi ortaöğretim kademesinden başlamakta, daha sonra önlisans, lisans, yüksek lisans veya doktora şeklinde ilerlemektedir. Şekil 4’de bu kademeler basamak halinde aktarılmıştır. Doktora ve yüksek lisans eğitimi tamamlayan bireyler turizm endüstrisinde tepe yönetici ve araştırmacı olarak görülmektedir. Yüksek lisans ve lisans eğitimi tamamlayan öğrenciler üst kademe personeli, lisans ve önlisans eğitimi tamamlayanlar orta kademe personel iken önlisans ve meslek lisesinde eğitimi tamamlayan öğrenciler ise turizm endüstrisinde alt kademe personel olarak görülmektedir (Kırmızı 2017: 71).

Şekil 4. Turizm Eğitimi ve Yönetmel Kademe Piramidi

Kaynak: Kırmızı 2017: 72

Türkiye’nin 2023 Turizm Stratejisi’nde yaygın turizm eğitimi hususuna ve bu konuda yapılması gereken eylemlere değinilmiştir. Buna göre; turizm endüstrisinde toplumun bilinç düzeyinin geliştirilmesi eğitim programları uygulanarak bu durumun düzeltilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bireylerin sektördeki bilgi ve becerilerinin artırılmasına ilişkin çeşitli faaliyetler düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır (Ergün, 2013: 37).

2.3.1.2. Ortaöğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi

İlk olarak 1961-1962 öğretim yılında Otelcilik Okulu olarak Ankara’da, ikincisi 1967-1968 öğretim yılında İstanbulda üçüncüsüde 1975-1976 öğretim yılında Aydın

Kuşadasında açılan ve 1975 de Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi olarak ismi değiştirilen orta eğitim kurumları 1984-1985 de Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi (AOTML) adı ile hizmet vermeye başlamıştır. Bu okullarda İlköğretim üzerine 4 yıl süre ile teorik ve uygulamalı eğitim ile sektörün ihtiyacı olan personel yetiştirilmektedir. Bu okullarda yabancı dil, genel kültür, kurumsal ve uygulamalı meslek dersleri ile yaz staj uygulamaları bulunmaktadır.

2011 yılında MEB 652 sayılı (Teşkilat ve görevleri) kanun hükmünde kararname ile tüm meslek liselerinin Mesleki Teknik Anadolu Lisesi (MTAL) olarak değiştirmesi ile turizm meslek liselerinin ismi de MTAL olmuştur (MEB, 2016).

Zaman içinde ülkemizde turizm sektörünün devamlı olarak gelişmesi ve dünya turizm pazarında daha etkili bir rol alması sonucu nitelikli ara işgücüne olan ihtiyaç artmıştır. MTAL'lerde öğrencileri hayata, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayan programlar uygulanmaktadır. Farklı meslek alanlarına (Aşçılık, animatörlük, gıda işleme vb.) yönelik eğitim verilmektedir. Yabancı dil olarak İngilizce veya Almanca dil eğitimi verilmektedir. Daha önce bu okullarda resepsiyon, servis, mutfak, kat hizmetleri ve seyahat acenteciliği olmak üzere 5 bölüm bulunmaktaydı. (Tüylüoğlu, 2003: 15). Zaman içinde sektörün ihtiyaçlarına cevap vermek için 60 alan ve 226 dal programından ağırlıklı olarak Tablo 2'de gösterilen alan ve dallardaki programlar uygulanmaya başlanmıştır (MEB, 2015).

Ülkemizde ortaöğretim seviyesinde turizm eğitimi, ülke turizminin ara işgücü ihtiyacını farklı alanlarda karşılamaktadır. Ekonominin büyümesi ve kalkınmasındaki rolü ve önemi nedeniyle sektöre artan ilgi sonucunda bütün seviyelerde olduğu gibi ortaöğretim kurumlarında da turizm eğitime önem verilmiştir. Son yıllarda sayıları artan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel turizm okulları ile hem kamusal hem de özel seviyede turizmin ara işgücü ihtiyacı karşılanmaktadır.

Türk ve dünya mutfaklarında çalışacak nitelikli aşçı yetiştirmeyi amaçlayan ve öğrencileri hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan Aşçılık Meslek Liseleri Turizm eğitimi veren önemli meslek kuruluşlarıdır. İlki 1984-1985 de Bolu/Mengen'de, ikincisi 1994-1995 yılında İzmir/Çeşme'de açılmış sonra da sayıları artmıştır. Bu okullarda öğrenciler 6 aylık dönemi (Ekim- Mart) okullarında, diğer 6 aylık (Nisan-

Eylül) dönemi de işletmelerin mutfaklarında staj yaparak geçirirler (Tüylüoğlu, 2003:17).

Tablo 1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Uygulanan Turizm Programları

Alanlar	Dallar
Yiyecek İçecek Hizmetleri	Hosteslik Aşçılık Pasta ve Tatlı Yapımı Servis
Konaklama ve Seyahat Hizmetleri	Ön Büro Kat Hizmetleri Operasyon Rezervasyon
Eğlence Hizmetleri	Animatörlük Çocuk Animatörlüğü
Gıda Teknolojisi	Gıda kalite kontrol Gıda İşleme

Kaynak: <http://meslekitanitim.meb.gov.tr/alanlardallar.html>

2021 yılı istatistiklerine göre Yiyecek İçecek Hizmetleri alanında 83.552, konaklama ve seyahat hizmetleri alanında 17.501 öğrenci ve Gıda Teknolojisi alanında 10.858 öğrenci eğitim görmektedir (<http://meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr/alan.php>). Eğlence hizmetlerinde eğitim gören öğrenci sayısına ise ulaşamamıştır.

2.3.1.3. Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi

4/11/1981 yılında kabul edilen 2547 kanun sayılı, yükseköğretim kanununa göre yükseköğretim, “Milli Eğitim Sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarı yılı kapsayan her derecedeki eğitim-öğretimin tamamıdır” (Yükseköğretim Kanunu, m. 3/b-a, 1981). Yükseköğretimin genel amacı, bireylerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, ülke gelişimine katkı sağlayabilecek, belirli bir meslek konusunda nitelikli insan kaynağı yetiştirmek ve bilimsel çalışmalar yapmak, üretimi artırmak, kalkınmaya

destek olmak, evrensel ve çağdaş gelişimlere katkı sağlamaktır. (Hacıoğlu, 1992: 91). Türkiye’de yükseköğretim seviyesinde verilen turizm eğitimi, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununca; ön lisans, lisans ve lisansüstü olarak üç ayrı düzeyde yapılmaktadır.

Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimi: 2547 sayılı Yükseköğretim kanununa göre önlisans düzeyindeki eğitim “en az iki yıllık bir programı içine alan kalifiye eleman yetiştirmeyi amaçlayan veya lisans öğretiminin ilk seviyesini oluşturan bir yükseköğretimdir”. Önlisans eğitimi yılda iki veya üç dönem olmak üzere iki yıllık eğitim-öğretim sürdüren, önlisans derecesi veren bir yükseköğretim programlarıdır”.

Türkiyede önlisans seviyesindeki turizm eğitimleri ilk defa 1970’li yıllarda Boğaziçi ve Ege Üniversitelerinde verilmeye başlanmıştır (Yeşiltaş, Öztürk ve Hemmington, 2010: 60). Bir zaman sonra Ege Üniversitesinde verilen önlisans eğitimi, lisans seviyesine çıkarılmıştır. Fakat önlisans seviyesindeki turizm eğitimi programlarının sayısı 1974-1975 eğitim ve öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi Teknoloji ve Meslek Yüksekokulunda Açılan Turizm Bölümü ve farklı yıllarda açılan meslek yüksekokullarıyla birlikte artmıştır (Boylu ve Arslan, 2013: 543).

Asıl amacı sektörün ihtiyacı olan ara iş gücünü, öğrencilere gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktır (Boylu ve Arslan, 2014: 83-84). 1990 yılında sayıları 28 iken 2002 yılında 87’ye ulaşan önlisans düzeyinde eğitim veren yükseköğretim kurumlarının sayıları (Aymankuy ve Aymankuy, 2002: 34) 2019 yılında 184’e ulaşmıştır. Aşçılık, İkram Hizmetleri, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Turizm ve Seyahat Hizmetleri, Turist Rehberliği, Turizm Animasyonu, Kültürel Miras ve Turizm, Sağlık Turizmi ve İşletmeciliği olmak üzere 8 farklı program türünde 306 tane önlisans programı bulunmaktadır (Tuna, Başoda ve Aylan, 2019: 3-6). 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında önlisans eğitimi veren yükseköğretim kurumlarına yeni kayıt yaptıran ve toplam öğrenci sayıları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 2. 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı Ön Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrenci Sayısı

	Yeni Kayıt			Toplam Öğrenci Sayısı		
	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam
Otel, Lokanta ve Dışarıya Yemek Sunan İşletmelerin Hizmetleri	11465	16023	27488	45631	44590	90221
Seyahat, Turizm ve Boş Zaman Faaliyetleri	4258	4845	9103	17531	15608	33139
Toplam	15723	20868	36591	63162	60198	123360

Kaynak: <https://istatistik.yok.gov.tr/>

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde 36.591'i yeni kayıt olmak üzere toplam 123.360 öğrenci ön lisans düzeyinde turizm eğitimi almaktadır. Türkiye'deki pek çok üniversitede turizm alanında eğitim verilmektedir. Türkiye'de turizm eğitimi verilen bölümlere göre, turizm alanında eğitim veren yükseköğretim kurumlarının sayısı Tablo 3'te verilmektedir.

Tablo 3. Türkiye'de Turizm Bölümlerinin Bulunduğu Yükseköğretim Kurumu Sayısı

Bölüm Adı	Bölümün Bulunduğu Yükseköğretim Kurumu Sayısı
Turist Rehberliği	22
Turizm Animasyonu	7
Turizm ve Otel İşletmeciliği (Ön Lisans)	87
Turizm ve Otel İşletmeciliği (Fakülte)	10
Turizm ve Otel İşletmeciliği (Yüksekokul)	7
Turizm ve Seyahat Hizmetleri	29
Konaklama İşletmeciliği (Fakülte)	3
Konaklama İşletmeciliği (Yüksekokul)	1
Konaklama ve Turizm İşletmeciliği	1
Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	3
Seyahat İşletmeciliği	3
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	7
Turizm İşletmeciliği (Fakülte)	31
Turizm İşletmeciliği (Yüksekokul)	4
Turizm Rehberliği (Fakülte)	26
Turizm Rehberliği (Yüksekokul)	6
Turizm ve Otelcilik	1

Kaynak: yokatlas.yok.gov.tr, 2021

Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarında aktif şekilde eğitime devam eden toplam 17 turizm bölümü bulunmaktadır. Tablo 3’te yer alan verilere göre Türkiye’deki 39 üniversitede en yüksek sayıda görülen turizm bölümü Turizm ve Otel İşletmeciliği önlisans programıdır

Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi: Lisans seviyesinde turizm eğitimi 2547 sayılı Yükseköğretim yasasına göre, orta öğretime yönelik en az 8 yarıyıllık bir müfredatı içine alan yükseköğretim programıdır (Yükseköğretim Kanunu, m. 3/s, 1981).

Lisans eğitiminde amaç, sektörün ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak, yönetici ve eğitici nitelikli eleman yetiştirmektir (Aymankuy ve Aymankuy, 2002: 34). Lisans düzeyindeki turizm eğitimi veren yüksekokul ve fakültelerin amacı, turizm sektörünün ve kamunun ihtiyacı olan, mesleğin gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip, turizm işletmelerinin yönetim, organizasyon ve planlama konularını bilen, turizm işletmecileri, araştırmacıları ve eğitimcileri yetiştirmek olarak ifade edilmiştir (Güçer, 2004: 29; Orhan, 2015: 19). Lisans düzeyinde ilk resmi turizm eğitimi programı, 1965 yılında Ankara’da “Ticaret ve Turizm Öğretmen Okulu” olarak başlanmıştır. Bu okulunun amacı orta seviye ticaret ve turizm okulları için öğretmen yetiştirmektir. 1982 yılında Gazi Üniversitesi kurulduğunda, bu okulun adı Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi olarak değiştirilmiştir. 1960’ların sonları ve 1970’lerin başında Ege, Boğaziçi, Uludağ ve Hacettepe gibi diğer üniversitelerde, turizmde önlisans programları verilmeye başlamıştır. Hacettepe Üniversitesi programı dışında, bu programlar daha sonra dört yıllık lisans programlarına çıkartılmış, 1980’lerin başında Çukurova Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi de lisans düzeyinde turizm eğitimi programlarını başlatmıştır. (Okumuş ve Yağcı, 2008: 94). 1975 ve 1980 yılları arasında kurulan, 1992 yılına kadar Üniversitelere ve Ticari İlimler Akademilerine bağlı olarak faaliyetini sürdüren turizm bölümleri zaman içerisinde değişerek bugünkü halini almışlardır (Ünlüönen ve Boylu, 2005: 20).

2019 yılı itibariyle 109 farklı lisans düzeyinde turizm eğitimi veren üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerde genel olarak turizm eğitimi; gastronomi, turizm işletmeciliği, rehberlik ve rekreasyon olmak üzere 4 farklı alanda lisans düzeyinde turizm eğitimi verilmektedir (Tuna, Başoda, Aylan, 2019: 3-6).

Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumlarına yeni kayıt yaptıran ve toplam öğrenci sayıları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrenci Sayısı

	Yeni Kayıt			Toplam Öğrenci Sayısı		
	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam
Otel, Lokanta ve Dışarıya Yemek Sunan İşletmelerin Hizmetleri	5432	4205	9637	43652	22003	65655
Seyahat, Turizm ve Boş Zaman Faaliyetleri	4012	2941	6953	12992	8096	21088
Toplam	9444	7146	16590	56644	30099	86743

Kaynak: <https://istatistik.yok.gov.tr/>

Tablo 4’deki veriler incelendiğinde 16.590’ı yeni kayıt olmak üzere 86.743 öğrenci lisans düzeyinde turizm eğitimi almaktadır.

2.4. TÜRKİYE’DE LİSANSÜSTÜ DÜZEYDE TURİZM EĞİTİMİ

Hızlı bir şekilde değişerek artan bilimsel bilgi birikiminin ve gelişen teknolojinin hükmettiği dünyamızda lisansüstü eğitimin uzman ve bilim insanı yetiştirmedeki önemi her yerde kendini göstermektedir. Üniversitelerin bu önemli görevi çerçevesinde, dünyada üniversite mezun olanların sayıları artmış, üniversite eğitimi seviyeleri içinde, mezun olduktan sonraki eğitim programlarının hem çalışma alanı için hem de toplumun ihtiyacı olan nitelikli insan gücünü meydana getirme açısından geliştirilmesi gerekli olmuştur. Lisansüstü Eğitim, insanlar için bilimsel bilgiler ve teknolojik gelişmelerin yeri olarak zamanla üniversiteler ve yükseköğrenim kurumlarının ilk amacı haline gelmiştir (Kanpolat, 1996; Türker, 1997). Bu bilgiler ışığında, araştırmamızın bu kısmında Lisansüstü Eğitim başlığı adı altında Lisansüstü Turizm Eğitimi ve bazı istatistiksel bilgilere yer verilmiş olup, lisansüstü düzeyde turizm eğitimi veren seçilmiş kurumların; ders programları ve amaçları yönünden ulaşılan bilgilere yer verilmiştir.

2.4.1. Lisansüstü Eğitim

Kaliteli bilim insanlarının yetiştirileceği özel amaçlı programlar, üniversiteler dahilinde açılan lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) programlardır. Bilimsel araştırmanın amacı, en önce toplum ve doğanın nesnel yasalarının bilinmesi sonucuna ulaşmaktır. Araştırma sonuçları ise, her zaman kullanılabilir ölçüde olmaz. Her durum ve kazanımda bu sonuçların üretime hemen uygulanacak olması söz konusu değildir. Bundan dolayı, derinlemesine incelemeler, buluşlar yapmak, üretim ve yönetim yöntemleri hazırlamak gerekir. Uygulamalı araştırmanın ve "kalkınma araştırmasının" amacı budur (Prevost,Casanova ve Metzger,1996:22).

Lisansüstü düzeyde eğitim, Yükseköğretim Kanununa göre; yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık, sanatta yeterlik eğitimlerini kapsamaktadır (Orhan, 2015: 27). Bu kapsamda Tezli/tezsiz yüksek lisans eğitiminin amacı; içinde bulunduğumuz zaman diliminin gereksinimlerine uygun, kendi alanıyla ilgili olarak dünyanın diğer ülkeleriyle rekabet içinde olabilen, yaşadığı ülkenin insanlarına katkı sağlayabilen, mesleğin gerektirdiği etik kuralları benimsemiş ve çözüm odaklı çalışan bireylerin eğitilmesi için eğitim vermek olarak tanımlanabilir (Düzgün, 2015: 28).

Yüksek Lisans eğitimi, tezsiz ve tezli olmak üzere iki şekildedir. 20 Nisan 2016 tarihinde 29690 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan "Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" ne göre;

1. Tezli yüksek lisans programı süresi bilimsel hazırlıkta geçen süre hariç, dört yarıyılta ders dönemi olmak üzere, en çok altı yarıyıldır.
2. Tezsiz yüksek lisans programını tamamlama süresi bilimsel hazırlıkta geçen süre hariç, en çok üç yarıyıldır.
3. Doktora programı, bilimsel hazırlıkta geçen süre hariç tezli yüksek lisans derecesi ile kabul edilenler için sekiz yarıyıl olup, en fazla on iki yarıyıl; lisans derecesi ile kabul edilenler için on yarıyıl olup azami tamamlama süresi on dört yarıyıldır (Resmi Gazete, 2016: 44-45).

2.4.2. Lisansüstü Düzeyde Turizm Eğitimi

Lisansüstü eğitimle, öğrencilerin turizm alanında araştırma yaparak bilgiye ulaşmaları, bilgiyi analiz edip yorumlama becerileri edinmeleri, mesleki alanda bilgi birikimi kazanmaları ve bu bilgiyi uygulamada ne şekilde kullanacaklarının gösterilmesi amaçlanmaktadır. Doktora eğitimi ile ise bireye turizmle ilgili serbest araştırma yapma, bilimsel olaylara farklı perspektiften yaklaşma, yorum yapma ve yeni sentezlere erişmek için gereken safhaları belirleme becerisi kazandırmak amaçlanmaktadır (Özdoğan ve Çavuş, 2009: 233).

Türkiye’de lisansüstü eğitim, yüksek lisans ve doktora olmak üzere iki kademe yapılmaktadır. 2547 sayılı kanundan önce Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesinde turizm ve otel işletmeciliği alanında lisansüstü eğitim verilmiştir. 1969 ve 1972 yıllarında İstanbul Üniversitesi İktisadi ve Coğrafya Enstitüsünde lisansüstü düzeyde eğitim verilmiştir. Yeni düzenlemeden sonra da turizmle ilgili lisansüstü programlar İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde devam etmektedir. Ayrıca çeşitli üniversitelerde; Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Eğitimi lisansüstü Programı, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde lisansüstü turizm eğitimi verilmektedir (Boylu, 2004: 143).

Tablo 5. 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı Lisansüstü Düzeyde Turizm Eğitimi Alan Öğrenci Sayısı

Bölüm	Yüksek lisans			Doktora			Toplam		
	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam
Otel, Lokanta ve Dışarıya Yemek Sunan İşletmelerin Hizmetleri (Catering) Hizmetleri	662	769	1431	117	117	234	779	886	1665
Seyahat, Turizm ve Boş Zaman Faaliyetleri	1824	1464	3288	374	344	718	2198	1808	4006
Toplam	2486	2233	4719	491	461	952	2977	2694	5671

Kaynak: <https://istatistik.yok.gov.tr/>

Tablo 5’deki veriler incelendiğinde; lisansüstü düzeyde 4719’u yüksek lisans eğitimi, 952’si doktora eğitimi olmak üzere toplam 5671 öğrenci lisansüstü turizm eğitimi almaktadır.

Tablo 6. Türkiye’de Lisansüstü Turizm Eğitim Programı Olan Üniversiteler

Üniversite Adı	Yüksek Lisans	Doktora
Adnan Menderes Üniversitesi	X	X
Afyon Kocatepe Üniversitesi	X	
Akdeniz Üniversitesi	X	X
Anadolu Üniversitesi	X	X
Atatürk Üniversitesi	X	X
Atılım Üniversitesi	X	
Balıkesir Üniversitesi	X	X
Beykent Üniversitesi	X	X
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	X	X
Dokuz Eylül Üniversitesi	X	X
Düzce Üniversitesi	X	X
Erciyes Üniversitesi	X	
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	X	
Hacı Bayram Veli Üniversitesi	X	X
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	X	
Hacettepe Üniversitesi	X	
Haliç Üniversitesi	X	X
İstanbul Ticaret Üniversitesi	X	
İstanbul Üniversitesi	X	X
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	X	X
Karabük Üniversitesi	X	
Mardin Artuklu Üniversitesi	X	
Marmara Üniversitesi	X	
Mersin Üniversitesi	X	X
Muğla Üniversitesi	X	X
Mustafa Kemal Üniversitesi	X	
Necmettin Erbakan Üniversitesi	X	X
Nevşehir Üniversitesi	X	X
Okan Üniversitesi	X	
Sakarya Üniversitesi	X	X
Selçuk Üniversitesi	X	
Yaşar Üniversitesi	X	
Kocaeli Üniversitesi	X	X
Boğaziçi Üniversitesi	X	
Süleyman Demirel	X	
Gaziantep Üniversitesi	X	X
Alanya Hamdullah Emin Paşa	X	
İstanbul Ayrınsaray Üniversitesi	X	

Türkiye’de lisansüstü öğrencilerin ve bu alanda ilerlemek isteyenlerin aldıkları eğitimler üniversitelere bağlı enstitülerde verilir. Bu alanla ilgili yasaya göre enstitüler aynı ve benzer alanlarda bilim dallarında yüksek lisans eğitimi verirken ilmi inceleme ve eğitimini veren kurumdur. Yüksek lisans bir yılı bilgilendirme bir yılı da tez çalışmasından oluşan iki yıllık süreyi kapsamaktadır. Doktora eğitiminin süresi iki buçuk yıldır. Bir yılı teorik, bir yılı tez çalışmaları, altı ayda yeterlilik süresidir (www.yok.gov.tr).

Türkiye’de turizm eğitimi çok iyi planlanmıştır ve bununla birlikte hizmet niteliğini artırmak ve dolayısıyla aldıkları eğitimden memnun öğrenciler oluşturmak turizm dallarının en temel amacı olmalıdır. Ülkemiz de lisansüstü turizm eğitiminde dört büyük üniversitenin ders programları incelenecektir.

2.4.3. Lisansüstü Düzeyde Turizm Eğitimi Veren Seçilmiş Kurumların; Ders Programlarının İncelenmesi

Aşağıda lisansüstü turizm eğitiminde uzun yıllardır eğitim veren üniversitelerden ele alınan 3 üniversitenin verdikleri lisansüstü eğitimler ve programlarında yer alan dersler incelenmiştir.

2.4.3.1. Balıkesir Üniversitesi

Turizm İşletmeciliği Tezli Yüksek Lisans Programı: Turizm işletmeciliği alanında çözümlenme ve birleştirme becerisi gelişmiş, araştırmacı bilincini özümsemiş, uzmanlık alanında bilimsel etik kurallarını benimsemiş, bölümü ile ilgili sorunları belirleyip, alternatif çözümler üretebilen, iş alanını belirleyerek, alanıyla ilgili tartışılan ana konuları bilen, alanıyla ilgili yapılmış bir araştırmayı çeşitli ve uygun bir örnekleme üzerinde tekrar edebilen, iyi bir iletişim kurabilen, eksikliklerini bilen ve daima ilerlemeyi amaçlayan, akademik farkındalığa erişebilen, bilişim teknolojilerini ve ilgili paket programları kullanabilen, fikirlerini anlaşılır bir şekilde yazılı ve sözlü olarak anlatabilen öğretim elemanı ve yönetici adayları yetiştirmektir.

**Tablo 7. Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği YL Programı
Dersler ve Kredileri**

D:Ders B:Bahar Dönemi		U:Uygulama G:Güz Dönemi		L:Laboratuvar H:Her İki Dönem				
1 .Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
G	1	KNK3129	Turizm Mevzuatı	Zorunlu	3	0	0	6
G	0	KNK3233	İnsan Kaynakları Yönetimi	Seçmeli	-	-	-	24
G	1	KNK4127	Turizm Politikası Ve Planlaması	Seçmeli	3	0	0	6
G	2	KNK4214	Turistik Ürün Çeşitleri Analizi	Seçmeli	3	0	0	6
G	3	KNK4215	Turizm Sosyolojisi	Seçmeli	3	0	0	6
G	4	SEY1128	Seyahat Acentacılığı	Seçmeli	3	0	0	6
G	5	SEY3127	Turizm Pazarlaması	Seçmeli	3	0	0	6
G	6	TEZZ500	Genel Turizm	Seçmeli	3	0	0	6
G	7	TUR1111	Genel Turizm	Seçmeli	3	0	0	6
G	8	TUR2230	Yönetim Organizasyon	Seçmeli	3	0	0	6
G	9	TUR5105	Araştırma Yöntemleri	Seçmeli	3	0	0	6
G	10	TUR8101-	Uzmanlık Alan Dersi	Seçmeli	3	0	0	6
G	11	TUR5101	Turizm Güncel Sorunları	Seçmeli	3	0	0	6
B	12	TUR5103	Avrupa Birliği'nde Hizmet Endüstrisi	Zorunlu	3	0	0	5
B	13	TUR5104	Yönetimde Yeni Yaklaşımlar	Zorunlu	0	2	0	2
B	14	TUR5106	Turizm İşletmelerinde Finansal Analiz	Zorunlu	2	0	0	3
B	15	TUR5109	Yiyecek İçecek Endüstrisinde Menü Yönetimi	Seçmeli	-	-	-	20
B	16	TUR5111	Turizmin Ekonomik Analizi	Seçmeli	3	0	0	5
B	17	TUR5112	Eski Anadolu Kentleri	Seçmeli	3	0	0	5
B	18	TUR5113	Ekoturizm Ve Rehberlik	Seçmeli	3	0	0	5
B	19	TUR5114	Boş Zaman Ve Rekreasyon Yönetimi	Seçmeli	3	0	0	5
B	20	TUR5115	Turizm Pazarlama Yöntemleri	Seçmeli	3	0	0	5
B	21	SEC 2 A	Turizm İşletmeciliği 2.Yarıyıl (Yüksek Lisans)	Seçmeli	3	0	0	5
B	22	SEC 2A	Turizm İşletmeciliği 1.Yarıyıl (Yüksek Lisans)	Seçmeli	3	0	0	5
2.Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
G	1	SEM5000	Seminer	Zorunlu	3	0	0	6
G	2	TUR5215	İstatistik Uygulamaları	Seçmeli	-	-	-	24
G	3	TUR5202	Kantitatif Teknikler	Seçmeli	3	0	0	6
G	4	TUR5203	Turizm Politikası Ve Planlanması	Seçmeli	3	0	0	6
G	5	TUR5204	Turizm İşletmeciliği	Seçmeli	3	0	0	6
G	6	TUR5205	Turizm İşletmelerinde Verimlilik	Seçmeli	3	0	0	6
G	7	TUR5206	Turizm İşletmelerinde Kalite Ve Güvence Sistemleri	Seçmeli	3	0	0	6
G	8	TUR5207	Turizm Sektöründe Reklam Ve Reklamcılık	Seçmeli	3	0	0	6
G	8	TUR5208	Proje Yönetimi	Seçmeli	3	0	0	6
G	9	TUR5211	Turizmde Sosyal Sorumluluk Ve Etik	Seçmeli	3	0	0	6
G	10	TUR5212	Turizm İşletmelerinde Tedarik Zinciri Yönetimi	Seçmeli	3	0	0	6
G	11	TUR5214	Anadolu Kültürleri Ve Sanatları	Seçmeli	3	0	0	6
G	12	TUR5216	Gastronomi Ve Mutfak Kültürü	Seçmeli	3	0	0	6

Turizm İşletmeciliği Doktora Programı: Turizm İşletmeciliği Doktora programının hedefi öğrencinin bilimsel araştırma yaparak bilgiye ulaşma, bilgiyi ölçme ve yorumlama yeteneği edinmesini sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda, akademik kariyer yapmak isteyen öğrencilere bilimsel düşünme ve araştırma yapma yeteneği kazandırmaktır.

Tablo 8. Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Doktora Programı Dersler ve Kredileri

D:Ders		U:Uygulama		L:Laboratuvar				
B:Bahar Dönemi G:Güz Dönemi H:Her İki Dönem								
1 .Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
G	1	TEZ6000	Turizm Mevzuatı	Zorunlu	3	0	0	8
G	0	TUR6103	Hizmet Pazarlamasında Yeni Yaklaşımlar	Zorunlu	-	-	-	8
G	1	TUR6112	Sosyal Bilimler Araştırma Yöntemleri	Zorunlu	3	0	0	8
G	2	TUR8101-8199	Uzmanlık Alan Dersi	Zorunlu	3	0	0	8
G	3	TUR6101	Uluslararası Turizm	Seçmeli	3	0	0	8
G	4	TUR6104	Turizmde Etkinlik Sorunları	Seçmeli	3	0	0	8
G	5	TUR6109	Turizm Girişimciliği Ve Bölgesel Kalkınma	Seçmeli	3	0	0	8
G	6	TUR6110	Turizmde Tüketici Davranışları Analizi	Seçmeli	3	0	0	8
G	7	TUR6111	Müzelelerde Rehberlik Uygulamaları	Seçmeli	3	0	0	8
G	8	TUR6113	Uluslararası Seyahat Endüstrisi	Seçmeli	3	0	0	8
G	9	SEC 2A	Turizm İşletmeciliği 2.Yarıyıl (Doktora)	Seçmeli	3	0	0	24
G	10	SEC 2A	Turizm İşletmeciliği 1.Yarıyıl (Doktora)	Seçmeli	3	0	0	24
				Toplam AKTS	144			
2.Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
G	1	SEM6000	Seminer	Zorunlu	3	0	0	6
G	2	TUR6201	Turizm Eğitim Politikası	Zorunlu	-	-	-	6
G	3	TUR6203	Turizm Sosyal Psikolojik Dinamikleri	Zorunlu	3	0	0	6
G	4	TUR6205	Turizmde İnsan Kaynakları Yönetimi	Seçmeli	3	0	0	6
G	5	TUR6206	Turizm Proje Analizi	Seçmeli	3	0	0	6
G	6	TUR6207	Uzman Rehber Eğitimi	Seçmeli	3	0	0	6
G	7	TUR6209	Marka Yönetimi Ve Turizmde Markalaşma	Seçmeli	3	0	0	6
G	8	TUR6210	Turizm İşletmelerinde Finansal Teknikler	Seçmeli	3	0	0	6
G	8	TUR6211	Yiyecek İçecek Sektöründe Yeni Eğilimler	Seçmeli	3	0	0	6
G	9	TUR6212	Turizm Sektöründe Pazarlama Araştırması	Seçmeli	3	0	0	6
G	10	TUR6213	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Uygulamaları	Seçmeli	3	0	0	6
				Toplam AKTS	66			

2.4.3.2. Boğaziçi Üniversitesi Üniversitesi

Sürdürülebilir Turizm Yönetimi Yüksek Lisans Programı: Turizm İşletmeciliği Bölümü, ülkenin Sürdürülebilir Turizm Yönetimi alanında ilk yüksek lisans derecesini sunmaktadır.

Ülke ekonomilerine önemli katkılar sağlayan Turizm alanındaki son gelişmeler turizm çalışmalarını yönetmek için sürdürülebilirlik gerektiriyor. Sürdürülebilir Turizm Yönetimi Programı, bu alanında uzmanlaşmayı amaçlayanlar için sektörü sürdürülebilirliğin üç temeli üzerine kurmuştur. Bunlar çevre, toplum ve ekonomidir. Zorunlu derslerde sürdürülebilir turizm yönetiminin bu üç temelini içine alır.

Bu yüksek lisans Programı, turizm yönetimi ile ilgilenen farklı meslek geçmişleri olan kişileride kabul etmektedir. Dört yarıyıldan tamamlanır. Katılımcılar iki yarıyıldan 9 ders (24 kredi) alırlar. Bu tamamlandıktan sonra adayların sürdürülebilir turizm yönetimi ile ilgili tez hazırlamaları istenir.

Tablo 9. Boğaziçi Üniversitesi Sürdürülebilir Turizm Yönetimi YL Programı Dersler ve Kredileri

D:Ders				U:Uygulama				L:Laboratuvar			
B:Bahar Dönemi				G:Güz Dönemi				H:Her İki Dönem			
1 .Dönem:											
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	Akts			
G	1	TRM 511	Turizm,Toplum Ve Kültür	Zorunlu	3	0	0	3			
G	2	TRM 521	Sürdürülebilir Turizmin Gelişimi	Zorunlu	-	-	-	3			
G	3	TRM 525	Sürdürülebilir İş Geliştirme	Zorunlu	3	0	0	3			
G	4	TRM 513	Turizm Ve Antropoloji	Seçmeli	3	0	0	7			
G	5	TRM 516	Turizm Yönetiminde Etik Kurallar	Seçmeli	3	0	0	7			
G	6	TRM 521	Sürdürülebilir Turizm İçin Varış Noktası Geliştirme	Seçmeli	-	-	-	7			
G	7	TRM 523	Turizm Örgütlerinin Yönetimi	Seçmeli	3	0	0	7			
G	8	TRM 532	Sürdürülebilir İnsan Kaynakları Uygulamaları	Seçmeli	3	0	0	7			
G	9	TRM 526	Kurumsal Sosyal Sorumluluk Ve Yönetişim	Zorunlu	3	0	0	7			
G	10	TRM 531	Turizm Projelerinin Yönetimi	Zorunlu	-	-	-	7			
2.Dönem:											
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	Akts			
G	1	TRM 522	Çevre, Sürdürülebilirlik Ve Turizm	Zorunlu	3	0	0	7			
G	2	TRM 554	Turizm Yönetiminde Araştırma Yöntemleri	Zorunlu		0-	-	7			
G	3	TRM 543	Alternatif Turizm Biçimleri	Seçmeli	3	0	0	7			
G	4	TRM 542	Kırsal Turizmin Geliştirilmesi	Seçmeli	3	0	0	7			
G	5	TRM 541	Kültürel Miras Turizmi	Seçmeli	3	0	0	7			
G	6	TRM534	Turizm Yönetiminde Danışmanlık	Seçmeli	0	-	-	7			
G		TRM579	Seminer	Zorunlu	3	0	0	0			

2.4.3.3. Akdeniz Üniversitesi

Turizm İşletmeciliği Yüksek Lisans Programı: Ülkemiz turizminin merkezi olan Antalya'daki Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi olarak amacımız turizm sektörünün ilerlemesi için;

• Temel İşletmecilik ve Turizm Meslek Formasyonuna (en az iki yabancı dil bilen, turizm sektöründe kullanılan teknolojiyi kullanabilen, yurt içi ve yurt dışı stajı yapan, temel turizm meslek derslerinde teorik ve uygulamalı eğitim alan) sahip bireyler yetiştirmek,

- Bilimsel ve sektörel araştırmalar yapmak,
- Eğitim ve danışmanlık hizmetleri vermek,
- Projeler üretmek,
- Ulusal ve uluslararası toplantılar düzenlemektir.

Tablo 10. Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği YL Programı Dersler ve Kredileri

D:Ders		U:Uygulama		L:Laboratuvar				
B:Bahar Dönemi G:Güz Dönemi H:Her İki Dönem								
1 .Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKTS
G	1	<u>SOE5903</u>	Yüksek Lisans Danışmanlık	Zorunlu	3	0	0	3
G	2	<u>SOE5901</u>	Yüksek Lisans Uzmanlık Alan Dersi	Zorunlu	-	-	-	3
G	3	<u>TUR5041</u>	Bilimsel Araştırma Tek. ve Etik	Zorunlu	3	0	0	3
G	4	<u>TUR5047</u>	Nitel Araştırma Yöntemleri	Seçmeli	3	0	0	7
G	5	<u>TUR5045</u>	Kültürel Miras Yönetimi	Seçmeli	3	0	0	7
G	6	<u>TUR5043</u>	Turizm Coğrafyası	Seçmeli	-	-	-	7
G	7	<u>TUR5039</u>	Turizm İşletmeciliği ve Yönetimi	Seçmeli	3	0	0	7
G	8	<u>TUR5035</u>	Turizm İşlt. İleri Muhasebe Uyg.	Seçmeli	3	0	0	7
G	9	<u>TUR5029</u>	Sürdürülebilir Turizm Yönetimi	Seçmeli	3	0	0	7
G	10	<u>TUR5027</u>	E-Turizm	Seçmeli	3	-	-	7
G	11	<u>TUR5021</u>	Stratejik Yönetim Modelleri	Seçmeli	3	0	0	7
G	12	<u>TUR5019</u>	Turizm İşlt.de Kalite Yönetimi	Seçmeli		0-	-	7
G	13	<u>TUR5011</u>	Turizm İşlt.de Finansal Muhasebe	Seçmeli	3	0	0	7
G	14	<u>TUR5009</u>	Turizm İşlt.de Finansal Yönetim	Seçmeli	3	0	0	7
G	15	<u>TUR5007</u>	Turizm Ekonomisi	Seçmeli	3	0	0	7
G	16	<u>TUR5005</u>	Turizm Pazarlama Yönetimi	Seçmeli	3	-	-	7
G	17	<u>TUR5003</u>	Turizmde İnsan Kaynakları Yönetimi	Seçmeli	3	0	0	0
D:Ders		U:Uygulama		L:Laboratuvar				
B:Bahar Dönemi G:Güz Dönemi H:Her İki Dönem								
2 .Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	Akts
G	1	<u>TUR5048</u>	Rekreasyon Yönetimi	Zorunlu	3	0	0	3
G	2	<u>TUR5046</u>	Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri	Zorunlu	-	-	-	3
G	3	<u>TUR5044</u>	Turizm İşlt.de Marka Yönetimi	Zorunlu	3	0	0	3

G	4	TUR5038	Destinasyon Yönetimi	Seçmeli	3	0	0	7
G	5	TUR5036	Alternatif Turizm Ve Uygulamaları	Seçmeli	3	0	0	7
G	6	TUR5030	Turizm İşlt.de Uluslararasılaşma	Seçmeli	-	-	-	7
G	7	TUR5028	Turizm İşlt.de Halkla İlişkiler	Seçmeli	3	0	0	7
G	8	TUR5024	Turizm İşlt.de Yenilik Yönetimi	Seçmeli	3	0	0	7
G	9	TUR5022	Turist Davranışı	Seçmeli	3	0	0	7
G	10	TUR5018	İleri Mali Tablolar Analizi	Seçmeli	-	-	-	7
G	11	TUR5012	Turizm İşlt. Maliyet-Yön. Muhasebesi	Seçmeli	3	0	0	7
G	12	TUR5010	Turizm İşlt.de Örgütsel Davranış	Seçmeli		0-	-	7
G	13	TUR5008	Kongre Organizasyonu Ve Yönetimi	Seçmeli	3	0	0	7
3 .Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	Akts
G	1	SOE6903	Yüksek Lisans Danışmanlık	Zorunlu	3	0	0	3
G	2	SOE6901	Yüksek Lisans Uzmanlık Alan Dersi	Zorunlu	-	-	-	3
G	3	TUR6905	Yüksek Lisans Tezi	Zorunlu	3	0	0	3
4 .Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	Akts
G	1	SOE6904	Yüksek Lisans Danışmanlık	Zorunlu	3	0	0	3
G	2	SOE6902	Yüksek Lisans Uzmanlık Alan Dersi	Zorunlu	-	-	-	3
G	3	TUR6906	Yüksek Lisans Tezi	Zorunlu	3	0	0	3

Üç üniversitenin yüksek lisans eğitiminde verilen derslerin benzer ve farklılıklarını belirleyebilmek için zorunlu dersleri karşılaştırılmıştır (Tablo 11).

Tablo 11. Balıkesir Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi ve Akdeniz Üniversitesi Turizm Eğitimi Yüksek Lisans Programlarındaki Zorunlu Derslerin Karşılaştırılması

Balıkesir Üniversitesi	Boğaziçi Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi
Turizm Mevzuatı	Turizm,Toplum ve Kültür	Yüksek Lisans Danışmanlık
Avrupa Birliği'nde Hizmet Endüstrisi	Sürdürülebilir Turizmin Gelişimi	Yüksek Lisans Uzmanlık Alan Dersi
Yönetimde Yeni Yaklaşımlar	Sürdürülebilir İş Geliştirme	Bilimsel Araştırma Teknikleri ve Etik
Turizm İşletmelerinde Finansal Analiz	Turizm,Toplum Ve Kültür	Rekreasyon Yönetimi
Seminer	Kurumsal Sosyal Sorumluluk Ve Yönetişim	Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri
	Turizm Projelerinin Yönetimi	Turizm İşletmelerinde Marka Yönetimi
	Çevre, Sürdürülebilirlik Ve Turizm	
	Turizm Yönetiminde Araştırma Yöntemleri	
	Seminer	

Tablo 11’den de görüldüğü üzere her üç üniversitede Yüksek lisans eğitimi kapsamında verilen zorunlu dersler hem sayı açısından hem de içerik olarak birbirinden farklılık göstermektedir. Araştırma yöntemleri dersi Boğaziçi ve Akdeniz Üniversite’sinde zorunlu olarak verilirken, Balıkesir Üniversitesi’nde seçmeli olarak verilmektedir.

Balıkesir Üniversitesi ve Akdeniz Üniversitesi yüksek lisans programlarının turizm işletmeciliği alanında olması iki üniversite de verilen derslerin benzer nitelikte olması gerektiğini düşündürtürken, Boğaziçi Üniversitesi yüksek lisans programının Sürdürülebilir Turizm Yönetimi alanında olmasından dolayı derslerin farklılık göstermesinin olağan olduğu düşünülmektedir.

2.5. TURİZM EĞİTİMİ İLE İLGİLİ YAPILAN TEZ ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

Turizm eğitimi ile ilgili lisansüstü yapılan tezler Yükseköğretim Kurumu tez veri tabanında başlığında “turizm eğitimi” olarak arama yapıldığında; 1988-2021 yılları arasında 61 tez hazırlandığı görülmektedir (<https://tez.yok.gov.tr/>). Bu 61 tezin 5 adedi doktora diğer 56’sı ise yüksek lisans olarak hazırlanmıştır. Turizm eğitimi ile ilgili yapılan tarama sonucunda turizm eğitiminin; lise, ön lisans, lisans eğitime yönelik tezler hazırlandığı görülürken, Lisansüstü Turizm Eğitime yönelik bir tez çalışmasına rastlanmamıştır.

Tablo 12. Turizm Eğitimi İle İlgili Yapılan Tezler

Çalışmanın Adı	Yazar	Yıl	Yöntem	Bulgular/Sonuç
“Türkiye’deki Turizm Eğitimi İle Avrupa’daki Turizm Eğitiminin Karşılaştırılması Ve Sektörün Turizm Eğitiminden Bekledikleri”	Evren Güçer	2004	Nicel araştırma yöntemlerine göre gerçekleştirilmiştir. Anket yöntemi ile toplanan veriler bilgisayar ortamında analiz edilerek çözümlenmiştir.	Araştırma sonucunda, sektörün Türkiye’deki turizm eğitimi veren kurumlarının sayılarını yeterli buldukları, ancak uygulamalı eğitimin artırılması ve uzmanlaşmaya gidilmesi ve eğitim programlarının hazırlanmasında sektörün de etkin bir rol oynaması gerektiği gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

“Avrupa Birliği Eğitim Politikasında Mesleki Turizm Eğitimi Yaklaşımı Ve Türk Turizm Eğitimine Uygulanabilirliği”	Melek Ece Öncüer	2006	Nitel araştırma yöntemlerine göre hazırlanan araştırmada Avrupa Birliği Ve Türkiye’deki Mesleki Turizm Uygulamaları karşılaştırılmıştır.	“AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında Türk eğitim sisteminde standart bir turizm eğitimi politikasının olmadığı görülmektedir. Okullarda branşlaşma konusunda bile birçok farklı uygulama ile karşılaşılmaktadır. Mesleki turizm eğitiminin tüm aşamalarında yapılacak detaylı düzenlemeler, tam üyelik sürecinde sektörün her elemanını AB’ye, öğrencileri de giderek artan rekabet ortamına hazırlayacaktır”
“Yüksek Öğretimde Turizm Eğitimi Ve Hizmet Kalitesi”	Neriman Gonca Güzel	2006	Nicel araştırma yöntemlerine göre gerçekleştirilmiştir. SERVQUAL hizmet kalite ölçeği öğrencilere uygulanmıştır. Öğrencilerin turizm eğitiminden beklentileri ve algıları istatistiksel olarak karşılaştırılmıştır.	Öğrencilerin, üniversitelerin verdiği hizmetler içinde beklenti ve tatmin düzeyleri en yüksek hizmet kalitesi boyutu “Fizisel Görünüm” olmuştur.
“Lisansüstü Eğitim Yapmakta Olan Milli Eğitim Bakanlığındaki Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitime Bakış Açıları”	Ali Alhas	2006	Nicel araştırma yöntemlerine göre gerçekleştirilmiştir. lisans eğitimi gören 299 lisansüstü eğitim sürecindeki öğretmene anket uygulanmıştır. Sonuçlar bilgisayar ortamında istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.	Yüksek lisans öğrencileri program ve dersler konusunda genelde olumlu düşüncelere sahiptirler. Daha fazla katılımlı ve tartışma ortamında derslerin olması gerektiği düşüncesindedirler. Katılımcıların görüşleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermiştir.
“Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Ders Programlarının Fonksiyonel Açısından Değerlendirilmesi”	Ayhan Dağdeviren	2007	Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren 8 farklı kurumun ders programları karşılaştırılarak incelenmiştir.	İncelenen programlardaki derslerin ağırlıklarının birbirinden önemli ölçüde farklı olduğu belirlenmiştir. Derslere giren öğretim elemanlarının branşları ile girdikleri derslerin genel olarak örtüştüğü saptanmıştır.
“Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Eğitimi Veren Kurumları Değerlendirmeleri İran –Türkiye Karşılaştırması”	Mohammad Reza Eivazi Gharamaleki	2011	Nicel araştırma yöntemlerine göre gerçekleştirilen araştırmaya Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Turizm İşletmeciliği eğitimi bölümü ve İran’da lisans düzeyinde turizm eğitimi	“Türkiye’deki ve İran’daki turizm eğitim sisteminin genel eğitim sistemine bağlı olarak farklı olduğunu ve Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan Gazi Üniversiteli öğrencilerin eğitim aldıkları kurumdan tatmin düzeyleri Allame Tabatabai Üniversiteli öğrencilerin eğitim aldıkları kurumdan tatmin düzeyleri daha yüksek olduğunu

			veren Allame Tabatabai Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği ve Otel İşletmeciliği Bölümleri öğrencilerine uygulanan anket ile eğitim aldıkları kurumlardan tatmin düzeyleri hakkında veri sağlamıştır. Sonuçlar bilgisayar ortamında istatistiksel olarak çözümlenerek değerlendirilmiştir.	göstermektedir. Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitim veren kurumlardan tatmin düzeyleri, ülkelerine göre (İran-Türkiye) farklılık göstermektedir”
“Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Verilen Kurumlardaki Hizmet Kalitesine Yönelik Bir Değerlendirme”	Bircan Ergün	2013	Nicel araştırma yöntemlerine göre gerçekleştirilmiştir. SERVQUAL hizmet kalite ölçüğü öğrencilere uygulanmıştır. Öğrencilerin turizm eğitiminden beklentileri ve algıları istatistiksel olarak karşılaştırılmıştır	“Araştırmanın uygulandığı üniversitelerdeki hizmet kalitesinin öğrencilerin beklentilerini karşılayamadığı görülmüştür. Fakülte düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin beklentileri yüksek okulda okuyan öğrencilerden daha yüksek çıkmış bu doğrultuda, fakültede öğrenim gören öğrencilerin memnuniyet dereceleri yüksek okulda öğrenim gören öğrencilerden daha düşük çıkmıştır.”
“Lisans Turizm Öğrencilerinin Temel Kişilik Özellikleri Ve Hizmet Verme Yetkinlikleri İle Turizm Sektöründe Çalışma Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma”	Hasan Köşker	2016	Nicel araştırma yöntemlerine göre gerçekleştirilmiştir. Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilere anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında istatistiksel olarak çözümlenerek değerlendirilmiştir.	Araştırmada elde edilen bulgulara ve alanyazına dayalı olarak mesleki eğitimden geçmiş kalifiye, işin gereklerine uygun, hizmet vermekten hoşlanan, hizmet odaklı personelin turizm işletmelerinde istihdam edilmesi sunulan hizmetin ve işletmenin değerinin yükselmesine katkıda bulunmaktadır
“Türkiye’de Turizm Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Yükseköğrenim Yaşam Doyumlarının Belirlenmesi”	Güray Karaçal	2018	Nicel araştırma yöntemlerine göre gerçekleştirilmiştir. 1727 turizm eğitimi alan lisans öğrencisine anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında istatistiksel olarak çözümlenerek değerlendirilmiştir.	Üniversite öğrencilerinin yükseköğrenim yaşam doyumlarının orta düzeyde olduğu, öğrencilerin öğrenim gördüğü üniversite, eğitim görülen bölüm, yaş, ailelerin yaşadığı bölge, sınıf, cinsiyet, barınma, aylık gelir ve mezun olunan lise değişkenlerine göre yükseköğrenim yaşam doyumlarında farklılıklara rastlanmıştır.

“Mobil Artırılmış Gerçeklik Uygulamaları Ve Öğrenci Açısından Turizm Eğitiminde Kullanılabilirliğinin Değerlendirilmesi”	Batuhan Sönmez	2019	Karma araştırma yöntemlerine göre gerçekleştirilmiştir. Turizm eğitimi alan öğrencilere anket ve mülakatlar uygulanmıştır. Nitel veriler içerik analizi ile nicel veriler ise betimsel ve fark testleri yapılarak istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.	Araştırmanın nicel verilerinden elde edilen sonuçlar yükseköğrenim düzeyinde ki turizm öğrencilerinin, mobil artırılmış gerçeklik (MAG) uygulamalarına yönelik tutumlarının olumlu olduğunu, nitel verilerden elde edilen sonuçlar ise mobil artırılmış gerçeklik (MAG) uygulamalarının turizm eğitimi için oldukça önemli fırsatlar sunduğunu göstermektedir.
“Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarının Durumu: YökAtlas Veritabanı İncelemesi”	Çağlar Ada	2019	YÖKATLAS yazılımında Türkiye’de Turizm İşletmeciliği (Fakülte) ve Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik (Yüksekokul) programları bulunan üniversitelerin 2017 yılındaki belirlenen girdi, süreç ve çıktı göstergeleri incelenmiş ve elde edilen veriler ışığında değerlendirmeler yapılmıştır.	Turizm İşletmeciliği (Fakülte) ve Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik (Yüksekokul) programı bulunan 47 üniversite olduğu düşünüldüğünde ortalama olarak bir üniversiteye bulunan öğretim üyesi sayısının yaklaşık olarak 5 olduğu hesaplanmaktadır. Yani bir üniversitede 396 öğrenci için 5 öğretim üyesi sayısının oldukça yetersiz olduğu düşünülmektedir. Ayrıca unvan dağılımı da üniversiteler için dengesizdir. Profesör olmayan üniversite sayısının bir hayli fazla olduğu dikkat çekmektedir.
“Turizm Eğitiminde Hizmet Kalitesinin İncelenmesi”	Özlem Kışlalı	2019	Nicel araştırma yöntemlerine göre gerçekleştirilmiştir. SERVQUAL hizmet kalite ölçeği öğrencilere uygulanmıştır. Öğrencilerin turizm eğitiminden beklentileri ve algıları istatistiksel olarak karşılaştırılmıştır	“Beklenen hizmet kalitesi ölçeğinin alt ölçeklerinde öğrenciler en yüksek puan ortalamasını ($\bar{X}=4,44$) ilgi/heveslilik boyutunda, en düşük puan ortalamasını ($\bar{X}=4,37$) fiziksel olanaklar boyutunda elde ederken, algılanan kalite ölçeğinde ise, ilgi/heveslilik ($\bar{X}=4,06$) boyutunda en yüksek puan ortalamasını, en düşük puan ortalamasını da güvenilirlik ($\bar{X}=3,89$) boyutunda elde etmişlerdir.”

Turizm eğitimine yönelik yapılan lisansüstü tezler incelendiğinde tezlerde genel olarak nicel yöntemin kullanıldığı ve veri toplama aracı olarak anketlerden

faydalanıldığı görülmektedir. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında analiz edilmiş ve sonuçlar istatistiksel olarak anlamlılık gösterip göstermediğine göre değerlendirilmiştir.

4.2.3 Turizm Eğitimi İle İlgili Yapılan Makale Çalışmalarının İncelenmesi

Bu bölümde Turizm eğitimini konu alan çalışmalara yönelik özellikle turizm literatüründe bulunan çalışmaların kavramsal olarak incelenmesi amaçlanmıştır ve bu amaçtan hareketle literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda çeşitli parametreler; Çalışmanın Adı, Yazar/lar, Yıl, Yöntem, Bulgular/Sonuç kullanılarak literatür cetveli oluşturularak çalışmalar incelenmiştir.

Tablo 13. Turizm Eğitimi İle İlgili Yapılan Makaleler

Çalışmanın Adı	Yazar/lar	Yıl	Yöntem	Bulgular/Sonuç
“Türkiye’de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimiindeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi”	Kurban Ünlüöner Yasin Boylu	2005	Belge İncelenmesi Bibliyografi	“Bazı yükseköğretim kurumlarında öğretim kadrosu yetersiz olduğundan, bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin aldıkları eğitim de daha az kaliteli kalmaktadır. Aslında turizm eğitimi gören kişiler nicelik olarak yeterli olabilir. Fakat nitelik açısından yeterli olmaları ve bu alanı seçmeleri için, sektörde iş bulma garantisini konusundaki çekimserlik, istekli kişilerin turizm konusunda eğitim yapmalarını kısıtlamaktadır.”
“Resource Guide to Dissertation Supervision on Taught Undergraduate and Postgraduate Programmes”	Sarah Cullen	2009	Nitel araştırma yöntemlerine göre gerçekleştirilmiştir. Daha önce yapılan çalışmalar incelenerek analiz edilmiştir.	Bu makale daha önce yapılan çalışmalardan yola çıkarak bir model önermiştir.
“A Social Network Analysis of Doctoral Dissertations from 1999 to 2009”	Xi Yu Leung Lijun Xu Billy Bai	2011	1999-2009 yılları arasında Çin’de yazılan doktora tezleri içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir.	Çin’de lisansüstü araştırmalarda bu çalışma uluslararası alanda çok değerli bir referans olabilir. Çin ile ilgilenen turizm araştırmacıları, Yeni bir yöntem kullanarak sosyal ağ analizini inceleyerek Turizm bilgi ağını daha iyi anlaşılmasını sağlayacak ve turizm bilgisinin yayılmasına katkı sağlayacaktır.

“Mesleki Turizm Eğitimi”	Murat Aksu Turgay Bucak	2012	Nitel olarak yapılan çalışma konu ile ilgili çalışmalar incelenerek teorik bir çalışma yapılmıştır.	Çalışmada mesleki turizm eğitiminin önemi ve türkiye’deki mevcut durumu ortaya konulmuştur. Sektörde etkinlik için okullarda alınan teorik turizm eğitiminin saha da çalışmayla niteliğini artırılabilceği vurgulanmıştır.
“Lisansüstü Eğitimde Nitelik Arayışları”	Mahmut Bozan	2012	Lisansüstü eğitim veren enstitülerin yapı ve işleyişine ilişkin sorunlar nitel olarak incelenmiştir.	“Türkiye’de lisansüstü eğitimin yapı ve işleyiş sorunları bulunmaktadır. Yapısal sorunların başında sayısal yetersizlikler ile enstitülerin fakülte gölgesinde kalarak müstakil bir yapıya kavuşmamış olması, işleyiş sorunlarının başında ise lisansüstü eğitimin kalitesi, bilimsel yayınlarda impakt faktörünün düşüklüğü, bilim kavramının daha çok fen bilimleri ile anılarak sosyal bilimlerin ihmal edilmesi gelmektedir.”
“Türkiye’de Lisansüstü Turizm Tezlerinin Bibliyometrik Profili (1990-2013)”	Hatice Güçlü Nergiz	2013	1990-2013 yılları arasında lisansüstü düzeyde turizm ile ilgili yazılmış 1565 yüksek lisans, 783 doktora tezi bibliyografik olarak incelenmiştir	Turizm alanında lisansüstü tezlerin daha çok yüksek lisans düzeyinde yapıldığı, türkiye de turizm konusunun farklı disiplinler tarafından da yoğun olarak çalışıldığı, 2010 yılından itibaren yapılan tez sayısında önemli bir artış olduğu ve tezlerde mimarlık, coğrafya, peyzaj mimarlığı konularına da sıkça rastlandığı belirlenmiştir.
“Türkiye’de Turizm Eğitimi Veren Meslek Yüksekokullarının Ders Programlarına İlişkin Bir İçerik Analizi”	Derya Baykal Ezgi Şahin	2014	Turizm eğitimi veren yüksekokulların ders programlarına yönelik içerik analizi yapılmıştır.	Araştırma sonucunda “ tüm okullarda ortak olan derslerin temel otelcilik ve acentacılık bilgisi içerikli dersler olduğu ancak bu okullarda, özellikle turizm sektörü için büyük ihtiyaç olan yabancı dil bilgisi derslerine yer verilmediği sadece mesleki yabancı dil dersinin de yeterli olamayacağı sonucuna varılmıştır.”
“Türkiye’deki Turizm Eğitiminin Rakamsal Gelişmeler Açısından Değerlendirilmesi”	Yasin Boylu Emin Arslan	2014	Turizm eğitimine yönelik elde edilen ikincil veriler belge tarama yöntemi kullanılarak incelenmiştir.	“Ortaöğretim düzeyinde son üç yılda öğrenci sayısı durgunlaşma sürecine girmiş ve yaklaşık 32 bin civarında sabit kalmıştır. Ortaöğretimde 2013 yılında 1 öğretmen başına 11 turizm öğrencisi düşmektedir. 2003 yılında da öğretmen başına düşen öğrenci sayısının yine 11 düzeyinde olduğu görülmektedir.

				Buna göre 10 yıllık süreç içinde rakamsal olarak bir değişme olmadığı göze çarpmaktadır. “
“Türkiye’deki Yükseköğretim Kurumlarında Rekreasyon Eğitiminin Yapısı”	Murat Kızanıklı	2014	Araştırmada veri toplamada kaynak tarama yöntemi tercih edilmiştir.	Türkiye’de “lisans düzeyinde rekreasyon eğitimi veren kurumların ağırlıklı olarak BESYO’lar bünyesinde açıldığı tespit edilmiştir. Turizm Fakültesi ve Yüksekokulları’nda ise ilki 2009 yılında açılan Rekreasyon Yönetimi bölümlerinin sayısının beş yıllık süreçte 17’ye ulaştığı görülmektedir. Lisansüstü düzeyde ise 3’ü BESYO, 2’si Turizm Fakülteleri tarafından yürütülen yüksek lisans programları olmakla birlikte, sadece bir adet doktora programı mevcuttur.”
“Lisansüstü Öğrencilerinin Lisansüstü Eğitimi Almaya İlişkin Görüşleri”	Sevilay Aydemir Şefika Sümeyye Çam	2015	Araştırma sorularına yanıt bulmak için nitel araştırma türlerinden vaka çalışması kullanılmıştır. Çalışma grubunda 10 lisansüstü öğrencisi yer almaktadır.	“Lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitim almasında; kendini geliştirme isteği, araştırma yapmaktan ve öğrenmekten zevk alma faktörleri etken olmuştur. Lisansüstü eğitime başlayan öğrenciler genel olarak akademisyen olmayı hedeflemektedirler ve bu doğrultuda ilerlemek adına planlar kurmaktadırlar. Lisansüstü eğitimin öğrenciyi sosyalleştirdiği tespit edilmiştir.”
“Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizme Bakış Açılarının Yönelik Araştırmaların İncelenmesi”	Kamil Unur Hasan Köşker	2015	Araştırmada; Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu istatistikleri ile ulusal rapor ve araştırmalardan oluşan ikincil veri kaynakları taranmış ve bu kaynaklardan elde edilen veriler derlenmiştir.	“Her ne kadar turizm eğitimi alan öğrencilerin sektöre bakış açılarını öğrenmeye dönük çok sayıda çalışma yapılmışsa da bu çalışmalar öğrencileri ve sektörü değerlendirmek için yeterli veri ortaya koymamaktadır. Çünkü, yukarıda sonuçları özetlenen çalışmaların çok büyük çoğunluğu eğitim alan öğrencilerle yapılmıştır. Benzer çalışmaların sektörde çalışan eğitimli personelle de yapılması önerilmiştir. “
“Türkiye’deki Lisansüstü Turizm Tezlerinde Odaklanılan Konular: 1984-2015”	Ömer Akgün Tekin	2016	Araştırmada nitel yöntem kullanılmış, YÖK Tez Merkezi’nde paylaşılan tez künyeleri ve özetlerinden edilmiş veriler, içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir.	Turizm ile ilgili olduğu belirlenen 7 anabilim dalında en çok tezin (tüm tezlerin %96’sı) "Turizm İşletmeciliği", "Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik", "Turizm İşletmeciliği Eğitimi" anabilim dallarında hazırlandığı belirlenmiştir. “1984 yılından 2016 yılına kadar turizm ile ilgili anabilim

				dallarında hazırlanan tez sayıları yıllar bazında incelendiğinde yıl bazında hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezi sayısının 2001 yılına kadar birbirine yakın sayılarda olduğu ancak 2011 - 2015 yılları arasında her yıl hazırlanan yüksek lisans tezinde artışlar olduğu belirlenmiştir. Araştırmada 1370 tezin %51'inin Gazi, Dokuz Eylül, Balıkesir ve Akdeniz üniversitelerinde hazırlandıkları belirlenmiştir.”
“Turizm Alanında Yazılan Lisansüstü Tezlere Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz”	Ahmet Tayfun Fulden Gural Küçükergin Esin Aysen Ayşe Eren	2016	1985-2016 yılları arasında Gazi Üniversitesi’nde turizm konulu 367 tez bibliyografik olarak incelenmiştir.	Araştırmaların lisans düzeyindeki araştırmaların doktora düzeyindeki araştırmalara kıyasla fazla olduğu , Araştırma sayısı bakımından 2007 yılı önemlidir. Bu yıl ile birlikte sonrasında araştırma sayısında belirgin bir artışın meydana geldiği tespit edilmiştir.
“Turizm Eğitimcileri Perspektifinden Turizm Eğitimi”	Tülay Polat Üzümcü Ömür Alyakut	2017	Nitel araştırma yöntemi kullanılarak, katılımcıların deneyimlerinden doğan çıkarımların belirlenmesi amacıyla veriler yapılandırılmış mülakat formu ile toplanmıştır.	“Genel olarak turizm eğitiminin yeterli bulunmadığı ve müfredatların revize edilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Müfredatların yenilenmesinde bir komisyon kurulmasının önemi tespit edilmiş ve bu taktirde sektöre nitelikli eleman yetiştirilmesinin mümkün olabileceği tespit edilmiştir.”
“Turizm Eğitimi Alanına Yönelik Bibliyometrik Bir Çalışma”	Tülay Polat Üzümcü	2019	YÖK Ulusal Tez Tarama merkezi veri tabanında turizm eğitimi ile ilgili hazırlanmış tezler incelenerek veriler elde edilmiş, bibliyografik olarak incelenmiştir.	Turizm eğitimi konusunda hazırlanan tezlerin daha çok yüksek lisans düzeyinde olduğu ve doktora düzeyinde daha sınırlı sayıda olduğu, Turizm eğitimi konusunda yazılan tezlerin 2000 yılından sonra büyük bir artış gösterdiği, Turizm eğitimi konusunda yazılan lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yaklaşımlarının dağılımına bakıldığında en fazla nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği, Bu tezlerin hazırlandığı üniversiteler bakımından incelendiğinde çok büyük bir farkla en fazla tezin Gazi Üniversitesi’nde hazırlandığı görülmektedir.
“Turizm Eğitim İle İlgili Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi Yöntemi	Ceyhan Akyol	2021	Yükseköğretim Kurumu (YÖK) ulusal tez merkezi veri tabanında kayıtlı	“Turizm eğitimi konu edinen lisansüstü çalışmaların sınırlı olduğu, yapılan çalışmaların belirli üniversiteler çerçevesinde

İle Değerlendirilmesi”			lisansüstü tez içersinden anahtar kelimesi ‘Turizm Eğitimi’olan 57 tez incelenmiş ve içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. .	kaldığı ve özellikle 2010 yılı ve sonrasına ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir önemli konu da turizm ile ilgili anabilim dallarının isim benzerliklerdir. Bölüm ve program içeriklerinin benzer hatta aynı olduğu farklı üniversitelerde farklı turizm anabilim dalları mevcuttur. Turizm anabilim dallarının ve bölümlerinin aynı isim çatısı altında toplanmaları turizm endüstrisinin güçlenmesine de katkı sağlayacaktır.”
------------------------	--	--	---	---

Turizm eğitime yönelik olarak yapılan makale çalışmaları incelendiğinde lisansüstü tezlerden farklı olarak nitel, nicel ve karma yöntemlerin kullanıldığı, veri toplama aracı olarak anket ve görüşme formlarının yanında yapılan literatürdeki çalışmaların değerlendirildiği görülmüştür. Nicel verilerin değerlendirilmesinde betimsel istatistiklerin yanında fark testlerinin yoğun olarak kullanıldığı gözlenmiştir. Nitel çalışmalarda ise bibliyografik ve içerik analizinin tercih edildiği gözlenmiştir.

1984 yılından bugüne kadar turizm ile ilgili anabilim dallarında sunulan tez ve makale sayıları yıllara göre analiz edildiğinde; 2001 yılına kadar hemen hemen eşit olduğu, ancak 2011-2019 yılları arasında her yıl sunulan yüksek lisans tezi sayısında önemli artışlar olduğu görülmüştür. Bu artışta; yüksek lisans programlarının sayısında oluşan artışın ve bu programlara yönelik artan isteğin bir rolü olduğu düşünülmektedir. Yıllara göre sunulan doktora tezi sayısında aynı oranda bir yükselişin görülmemesinde iki esas nedenin etkili olduğu öne sürülmektedir: Doktora programı açmak için lazım olan şartlar yüksek lisans programı açmak için gereken şartlara göre daha yüksek niteliktedir. "Lisansüstü Eğitim-Öğretim Programı Açılması ve Yürütülmesine Dair Prensipler" analiz edildiğinde doktora programı açmak için, doktora veya doçentliği ilgili alandan; en az ikisi profesör olmak üzere altı öğretim üyesi veya en az bir profesör, iki doçent unvanlı olmak üzere altı öğretim üyesi (<https://ogrenciportali.yok.gov.tr/>) gerektiği görülmektedir. Doktora programı açmak isteyen yeni kurulmuş üniversiteler, eski ve eğitimci kadrosu zengin olması ancak yeni açılan üniversitelerin bu kadro olanaklarına ulaşamamaktadır. Bu üniversitelerde; hem insan kaynağındaki yetersizlik, hem üniversitelerin ve turizm ile ilgili anabilim dallarının kadro alabilmesindeki problemler hem de öğretim üyelerinin yeni

üniversitelere gitme noktasındaki düşünceleri açısından bir takım güçlükler çıkabilmektedir. Bu nedenle, doktora öğrenimine devam etmek isteyen lisansüstü turizm öğrencileri mevcut üniversitelere yığılmakta ve yıl bazında ancak mevcut kontenjanlar oranında doktora mezunu verilebilmektedir. Doktora öğrencilerinin yetenekleri ile ilişkilidir. Doktora eğitimi için gereken puan ölçütleri öğrencilerin bazıları tarafından yerine getirilememektedir. Tüm bu şartlara rağmen, lisans programlarının sayısında meydana gelen gelişmeler ve yüksek lisans programlarının sayısındaki yükseliş baz alındığında, daha çok öğretim üyesine gereksinim duyulduğu, bunun da ancak yeni doktora programları ile yapılabileceği görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. LİSANSÜSTÜ TURİZM EĞİTİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmanın amacı lisansüstü turizm eğitimi alan öğrencilerin bakış açısıyla lisansüstü turizm eğitiminin değerlendirilmesidir.

Bu araştırmada elde edilen veriler sonucunda, Türkiye'deki lisansüstü turizm eğitime yönelik öğrencilerin bakış açıları ortaya konulmak istenmiştir. Türkiye'de lisansüstü turizm eğitime yönelik daha önce hiç tez yazılmamış olması ve bu konuda yalnızca bir makale bulunması, tez konusunun önemini ortaya koymaktadır.

3.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE MODELİ

Bu araştırmada; lisansüstü turizm öğrencilerinin bakış açısıyla lisansüstü turizm eğitiminin Değerlendirilmesine yönelik olarak nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Anketler araştırmanın pandemi sürecinde olması sebebiyle Google formlar üzerinden lisansüstü öğrencilere gönderilerek gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. “Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bu evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinden yapılan tarama düzenlemeleridir.” Karasar (2012:77). Bu kapsamda bu araştırmada lisansüstü turizm eğitimi alan öğrencilerin bakış açılarına göre turizm eğitime yönelik genel bir yargıya ulaşmak için tarama modeli kullanılmıştır.

3.2.1. Hipotezler

Bu kapsamda araştırmada aşağıdaki hipotezler test edilmektedir:

- H₁: Lisansüstü eğitimi değerlendirme ölçeği boyutları arasında anlamlı ilişkiler bulunmaktadır.

- H₂: Lisansüstü eğitimi değerlendirme düzeyini belirleyen boyutların (Lisansüstü Eğitim, Yönetim ve İdari Personel, Uzaktan Eğitim, Fiziksel Koşullar ile Danışman ve Akademik Kadro) genel memnuniyet üzerinde olumlu ve anlamlı etkisi bulunmaktadır.
- H₃: Araştırmaya katılan öğrencilerin medeni durumlarına göre lisansüstü turizm eğitimini değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.
- H₄: Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre lisansüstü turizm eğitimini değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.
- H₅: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarına göre lisansüstü turizm eğitimini değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.
- H₆: Araştırmaya katılan öğrencilerin lise mezuniyet alanlarına göre lisansüstü turizm eğitimini değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.
- H₇: Araştırmaya katılan öğrencilerin lisans mezuniyet alanlarına göre lisansüstü turizm eğitimini değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.
- H₈: Araştırmaya katılan öğrencilerin lisansüstü eğitim programlarına göre lisansüstü turizm eğitimini değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.
- H₉: Araştırmaya katılan öğrencilerin lisansüstü eğitim bölümlerine göre lisansüstü turizm eğitimini değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.
- H₁₀: Araştırmaya katılan öğrencilerin lisansüstü eğitim alanında çalışma durumlarına göre lisansüstü turizm eğitimini değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

3.3. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Bu araştırmanın evrenini, Yükseköğretim Kurulunca lisansüstü turizm eğitimi veren üniversitelerde lisansüstü turizm eğitimi alan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise kolayda örnekleme yöntemi ile araştırmaya katılmayı gönüllü kabul eden 206 lisansüstü turizm eğitimi alan öğrenciler oluşturmaktadır.

3.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Söz konusu anket formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların yaş, cinsiyet vb. tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesine yönelik çoktan seçmeli 10 soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise beşli likert tipinde 48 önerme bulunmaktadır. Anket formu oluşturulurken Aksarı (2019) *Spor Bilimleri Alanındaki Lisansüstü Eğitimde Kalite Yönetiminin Akademik Personel ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre İncelenmesi* başlıklı tezinde kullandığı Tosun (2012) tarafından geliştirilen, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış olan anket sorularından, ayrıca Olcay ve Döş (2016) tarafından geliştirilen *İnternete Dayalı Uzaktan Eğitimi Değerlendirme* ölçeğinden faydalanılmıştır. Anket formunun doğru, yeterli, açık ve anlaşılır olup olmadığını tespit etmek için lisansüstü turizm eğitimi alan 20 öğrenciye ön test yapılmıştır. Yapılan ön test neticesinde anket formunda yeteri kadar anlaşılabilen ve benzer nitelikte bulunan sorularda gerekli düzenlemeler yapılmış ve son halini almıştır.

Ölçeğin ifade yapısı 5'li likert tipi ölçek olup bireylerin ifadeleri katılma dereceleri 1 “kesinlikle katılmıyorum”, 5 “kesinlikle katılıyorum” şeklindedir. Ölçeğin lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme “çok düşük (1,00-1,79)”, “düşük (1,80-2,59)”, “orta (2,60-3,39)”, “yüksek (3,40-4,19)” ve “çok yüksek (4,20-5,00)” şeklindedir. Araştırmada ölçeğe ilişkin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Bu kapsamda yapı geçerliği için açıklayıcı faktör analizi, güvenilirlik için Cronbach Alpha katsayısına bakılmıştır. Yapılan Barlett testi sonucunda ($p=0.000<0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda ($KMO=0.819>0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %66.865 olan 6 faktör altında toplanmıştır. Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme ölçeğindeki 48 maddenin güvenilirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan “Cronbach Alpha” hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenilirliği $\alpha=0.954$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Güvenirliğine ilişkin bulunan alpha ve açıklanan varyans değerine göre Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme Ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç

olduğu anlaşılmıştır. Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme Ölçeğine ilişkin oluşan faktör yapısı ve güvenilirlik değerleri Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Analizi Sonuçları

Boyut	Faktör Yüğü
Lisansüstü Turizm Eğitimi (Özdeğer=18,360; Açıklanan Varyans=14,671; Alpha=0,923)	
Lü8	0,744
Lü2	0,685
Lü4	0,679
Lü6	0,674
Lü1	0,664
Lü7	0,619
Lü9	0,618
Lü3	0,610
Lü10	0,607
Lü12	0,530
Lü5	0,514
Lü11	0,503
Danışman ve Akademik Kadro (Özdeğer=3,708; Açıklanan Varyans=14,596; Alpha=0,931)	
Dak2	0,825
Dak5	0,816
Dak3	0,812
Dak1	0,791
Dak4	0,763
Dak8	0,815
Dak7	0,800
Dak6	0,617
Dak9	0,650
Genel (Özdeğer=3,261; Açıklanan Varyans=12,155; Alpha=0,946)	
Genel6	0,740
Genel11	0,711
Genel2	0,700
Genel5	0,540
Genel4	0,643
Genel3	0,555
Fiziksel Koşullar (Özdeğer=2,577; Açıklanan Varyans=10,564; Alpha=0,887)	
FK5	0,823
FK6	0,776
FK7	0,744
FK4	0,672
FK2	0,599
FK3	0,561
FK1	0,508
Yönetim ve İdari Personel (Özdeğer=2,214; Açıklanan Varyans=9,513; Alpha=0,852)	
YİP1	0,838
YİP3	0,838
YİP4	0,609
YİP5	0,590
YİP2	0,562
Uzaktan Eğitim (Özdeğer=1,974; Açıklanan Varyans=5,366; Alpha=0,603)	
UE1	0,608
UE2	0,752
UE4	0,622
UE5	0,563
UE3	0,550
UE9	0,689
UE7	0,577
UE8	0,598
UE6	0,621
Toplam Varyans=%66.865; Genel Güvenirlik (Alpha)=0.954	

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 22.0 istatistik programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizlerinden, lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeylerinin incelenmesinde ortalama ve standart sapma istatistiklerinden faydalanılmıştır. Katılımcıların lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeylerini belirleyen boyutlar arasındaki ilişkiler korelasyon ve regresyon analizleri aracılığıyla incelenmiştir. Katılımcıların tanımlayıcı özelliklerine göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeylerindeki farklılaşmaların incelenmesinde t-testi, tek yönlü Anova testi ve post hoc analizlerinden faydalanılmıştır. Ulaşılan sonuçlar 0,05 anlamlılık düzeyinde sınanmıştır.

3.6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

3.6.1. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılanların tanımlayıcı özelliklerine yönelik veriler Tablo 15’de yer almaktadır.

Tablo 15. Araştırmaya Katılanların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımları

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Medeni Durum	Evli	58	28,2
	Bekar	148	71,8
Cinsiyet	Erkek	106	51,5
	Kadın	100	48,5
Yaş	21-28	156	75,7
	28 Üzeri	50	24,3
Lise Mezuniyet Alanı	Turizm Meslek Lisesi	86	41,7
	Düz Lise	32	15,5
	Anadolu Lisesi	40	19,4
	Kız Meslek Lisesi	24	11,7
	Anadolu Meslek/teknik Lisesi	14	6,8
	Diğer	10	4,9
Lisans Mezuniyet Alanı	Turizm İşletmeciliği	74	35,9
	Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	44	21,4
	Konaklama İşletmeciliği	28	13,6
	Seyahat İşletmeciliği	12	5,8
	Yiyecek İçecek Hizmetleri	14	6,8
	Turist Rehberliği	16	7,8
Lisansüstü Eğitim Programı	Diğer	18	8,7
	Yüksek Lisans	176	85,4
Lisansüstü Eğitim Programı	Doktora	30	14,6
Lisansüstü Eğitim Alınan Üniversite	Kocaeli Üniversitesi	64	31,1
	Gazi Üniversitesi	12	5,8
	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2	1,0
	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	4	1,9
	Kırklareli Üniversitesi	8	3,9
	Sakarya Üniversitesi	4	1,9
	Gaziantep Üniversitesi	4	1,9
	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	4	1,9
	Samsun 19 Mayıs Üniversitesi	2	1,0
	Dokuz Eylül Üniversitesi	2	1,0
	Adnan Menderes Üniversitesi	6	2,9
	Necmettin Erbakan Üniversitesi	6	2,9
	İstanbul Gelişim Üniversitesi	2	1,0
	Mersin Üniversitesi	2	1,0
	Nevşehir Hacıbektaş Veli Üniversitesi	34	16,5
	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	4	1,9
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	6	2,9
	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	8	3,9
	Mardin Artuklu Üniversitesi	2	1,0
	Düzce Üniversitesi	30	14,6
	Turizm İşletmeciliği	122	59,2
Lisansüstü Eğitim Bölümü	Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	62	30,1
	Rekreasyon Yönetimi	4	1,9
	Turist/turizm Rehberliği	14	6,8
	Diğer	4	1,9
Lisansüstü Eğitim Alanı Çalışma Durumu	Evet	150	72,8
	Hayır	56	27,2
Üniversite Türü	Devlet	204	99,0
	Vakıf	2	1,0
	Toplam	206	100

Tablo 15’de araştırmaya katılan lisansüstü turizm öğrencilerinin tanımlayıcı özelliklerine yer verilmiştir. Buna göre lisansüstü turizm öğrencilerinin %28,2’sinin Evli %71,8’inin Bekar olduğu, %51,5’inin Erkek %48,5’inin Kadın ve %75,7’sinin 21-28 yaş aralığında , %24,3’ünün ise 28 üzeri yaş olarak dağıldığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %41,7'si Turizm Meslek Lisesi, %15,5'i Düz Lise, %19,4'si Anadolu Lisesi, %11,7'si Kız Meslek Lisesi, %6,8'i Anadolu Meslek/Teknik Lisesi, 10'u %4,9 Diğer liselerden mezun olmuşlardır. %35,9'u Turizm İşletmeciliği, %21,4'ü Gastronomi ve Mutfak Sanatları, %13,6'sı Konaklama İşletmeciliği, %5,8'i Seyahat İşletmeciliği, %6,8'i Yiyecek İçecek Hizmetleri, %7,8'i Turist Rehberliği, %8,7'si Diğer lisans mezuniyet alanlarından mezun olmuşlardır. Öğrencilerin %85,4'ü Yüksek Lisans, %14,6'sı Doktora programında eğitim görmektedir.

Öğrenciler lisansüstü eğitim alınan üniversite göre %31,1'i Kocaeli Üniversitesi, %5,8'i Gazi Üniversitesi, %1,9'u Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, %3,9'u Kırklareli Üniversitesi, %2,9'u Adnan Menderes Üniversitesi, %2,9'u Necmettin Erbakan Üniversitesi, %16,5'i Nevşehir Hacıbektaş Veli Üniversitesi, %1,9'u Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, %2,9'u Afyon Kocatepe Üniversitesi, %3,9'u Abant İzzet Baysal Üniversitesi, %14,6'sı Düzce Üniversitesi olarak dağılmaktadır. Öğrencilerin %59,2'i Turizm İşletmeciliği, %30,1'i Gastronomi ve Mutfak Sanatları, %1,9'u Rekreasyon Yönetimi, %6,8'si Turist/Turizm Rehberliği, %1,9'u Diğer lisansüstü eğitim bölümlerinden eğitim görürlerken, %72,8'i lisansüstü eğitim alanında çalışmış %27,2'si çalışmamıştır. Öğrencilerin %99'u Devlet, %1'i Vakıf üniversitelerinde eğitim görmektedir.

3.6.2. Lisansüstü Turizm Eğitiminin Değerlendirilmesine Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin lisansüstü turizm eğitimini değerlendirme düzeylerine yönelik; aritmetik ortalama, standart sapma ve minimum-maksimum düzeyleri Tablo 16'da yer almaktadır.

Tablo 16. Katılımcıların Lisansüstü Turizm Eğitiminin Değerlendirme Düzeyleri

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Lisansüstü Eğitim	206	3,693	0,585	2,000	5,000
Yönetim ve İdari Personel	206	3,823	0,892	1,400	5,000
Uzaktan Eğitim	206	3,614	0,720	1,000	5,000
Fiziksel Koşullar	206	3,592	0,789	1,000	5,000
Danışman Ve Akademik Kadro	206	4,339	0,738	1,000	5,000
Genel Memnuniyet	206	4,032	0,814	1,000	5,000

Tablo 16'ya göre Öğrencilerin “lisansüstü eğitim” ortalaması yüksek 3,693±0,585, “yönetim ve idari personel” ortalaması yüksek 3,823±0,892, “uzaktan eğitim” ortalaması yüksek 3,614±0,720 “fiziksel koşullar” ortalaması yüksek 3,592±0,789 “danışman ve akademik kadro” ortalaması çok yüksek 4,339±0,738 “genel memnuniyet” ortalaması yüksek 4,032±0,814 olarak saptanmıştır.

Araştırmada öğrencilerin lisansüstü turizm eğitimini değerlendirme düzeylerini belirleyen boyutlar arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme Boyutları Arasındaki İlişkiler

		Lisansüstü Eğitim	Yönetim Ve İdari Personel	Uzaktan Eğitim	Fiziksel Koşullar	Danışman ve Akademik Kadro	Genel
Lisansüstü Eğitim	r	1,000					
	p	0,000					
Yönetim ve İdari Personel	r	0,573**	1,000				
	p	0,000	0,000				
Uzaktan Eğitim	r	0,648**	0,553**	1,000			
	p	0,000	0,000	0,000			
Fiziksel Koşullar	r	0,498**	0,622**	0,452**	1,000		
	p	0,000	0,000	0,000	0,000		
Danışman ve Akademik Kadro	r	0,484**	0,593**	0,562**	0,461**	1,000	
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
Genel Memnuniyet	r	0,620**	0,630**	0,644**	0,519**	0,717**	1,000
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

*<0,05; **<0,01

Tablo 17’de öğrencilerin lisansüstü turizm eğitime yönelik düzeylerini belirleyen; lisansüstü eğitim, yönetim ve idari personel, uzaktan eğitim, fiziksel koşullar, danışman ve akademik kadro, genel boyutları arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir. Buna göre;

- Yönetim ve idari personel ile lisansüstü eğitim arasında $r=0.573$ pozitif ($p=0,000<0.05$),

- Uzaktan eğitim ile lisansüstü eğitim arasında $r=0.648$ pozitif ($p=0,000<0.05$), Uzaktan eğitim ile yönetim ve idari personel arasında $r=0.553$ pozitif ($p=0,000<0.05$),
- Fiziksel koşullar ile lisansüstü eğitim arasında $r=0.498$ pozitif ($p=0,000<0.05$), Fiziksel koşullar ile yönetim ve idari personel arasında $r=0.622$ pozitif ($p=0,000<0.05$), Fiziksel koşullar ile uzaktan eğitim arasında $r=0.452$ pozitif ($p=0,000<0.05$),
- Danışman ve akademik kadro ile lisansüstü eğitim arasında $r=0.484$ pozitif ($p=0,000<0.05$), Danışman ve akademik kadro ile yönetim ve idari personel arasında $r=0.593$ pozitif ($p=0,000<0.05$), Danışman ve akademik kadro ile uzaktan eğitim arasında $r=0.562$ pozitif ($p=0,000<0.05$), Danışman ve akademik kadro ile fiziksel koşullar arasında $r=0.461$ pozitif ($p=0,000<0.05$),
- Genel memnuniyet ile lisansüstü eğitim arasında $r=0.62$ pozitif ($p=0,000<0.05$), Genel memnuniyet ile yönetim ve idari personel arasında $r=0.63$ pozitif ($p=0,000<0.05$), Genel memnuniyet ile uzaktan eğitim arasında $r=0.644$ pozitif ($p=0,000<0.05$), Genel memnuniyet ile fiziksel koşullar arasında $r=0.519$ pozitif ($p=0,000<0.05$), Genel memnuniyet ile danışman ve akademik kadro arasında $r=0.717$ pozitif ($p=0,000<0.05$) ve anlamlı ilişki bulunmuştur.

Lisansüstü eğitimi değerlendirme düzeyini belirleyen boyutların (Lisansüstü Eğitim, Yönetim ve İdari Personel, Uzaktan Eğitim, Fiziksel Koşullar ile Danışman Ve Akademik Kadro) genel memnuniyet üzerindeki etkisini incelemek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Lisansüstü Eğitim, Yönetim ve İdari Personel, Uzaktan Eğitim, Fiziksel Koşullar ile Danışman ve Akademik Kadro Değişkenlerinin Genel Memnuniyet Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Genel Memnuniyet	Sabit	-0,386	-1,561	0,120	74,674	0,000	0,642
	Lisansüstü Eğitim	0,266	3,238	0,001			
	Yönetim Ve İdari Personel	0,119	2,093	0,038			
	Uzaktan Eğitim	0,210	3,113	0,002			
	Fiziksel Koşullar	0,070	1,239	0,217			
	Danışman Ve Akademik Kadro	0,453	7,385	0,000			

Lisansüstü eğitim, yönetim ve idari personel, uzaktan eğitim, fiziksel koşullar, danışman ve akademik kadro ile genel arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi anlamlı bulunmuştur (F=74,674; p=0,000<0.05). Genel memnuniyet düzeyindeki toplam değişimi %64.2 oranında lisansüstü eğitim, yönetim ve idari personel, uzaktan eğitim, fiziksel koşullar, danışman ve akademik kadro değişkenleri tarafından açıklanmaktadır (R²=0,642). Fiziksel koşullar genel memnuniyet düzeyini etkilemezken (p=0.217>0.05). Diğer lisansüstü eğitime yönelik değişkenlere yönelik değerlendirmeler genel memnuniyet düzeyini artırmaktadır.

3.6.3. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Lisansüstü Turizm Eğitimini Değerlendirme Düzeylerinin Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Katılımcıların medeni durumlarına göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeylerinin farklılaşma durumunu incelemek için yapılan t testi sonuçları Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Medeni Duruma Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Lisansüstü Eğitim	Evli	58	3,606	0,533	-1,327	204	0,186
	Bekar	148	3,726	0,602			
Yönetim Ve İdari Personel	Evli	58	3,772	0,805	-0,511	204	0,610
	Bekar	148	3,843	0,926			
Uzaktan Eğitim	Evli	58	3,544	0,740	-0,870	204	0,385
	Bekar	148	3,641	0,713			
Fiziksel Koşullar	Evli	58	3,704	0,630	1,279	204	0,202
	Bekar	148	3,548	0,841			
Danışman Ve Akademik Kadro	Evli	58	4,126	0,791	-2,622	204	0,009
	Bekar	148	4,422	0,701			
Genel Memnuniyet	Evli	58	4,017	0,658	-0,167	204	0,851
	Bekar	148	4,038	0,869			

Bağımsız Gruplar T-Testi

Öğrencilerin medeni durumlarına göre danışman ve akademik kadro puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(204)}=-2.622$; $p=0.009<0,05$). Medeni durumu bekar olanların danışman ve akademik kadro puanları ($\bar{X}=4,422$), medeni duruma evli olanların danışman ve akademik kadro puanlarından ($\bar{X}=4,126$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin lisansüstü eğitim, yönetim ve idari personel, uzaktan eğitim, fiziksel koşullar, genel memnuniyet puanları medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Katılımcıların cinsiyetlerine göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeylerinin farklılaşma durumunu incelemek için yapılan t testi sonuçları Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Lisansüstü Eğitim	Erkek	106	3,758	0,579	1,657	204	0,099
	Kadın	100	3,623	0,586			
Yönetim Ve İdari Personel	Erkek	106	3,906	0,903	1,367	204	0,173
	Kadın	100	3,736	0,878			
Uzaktan Eğitim	Erkek	106	3,616	0,791	0,052	204	0,959
	Kadın	100	3,611	0,640			
Fiziksel Koşullar	Erkek	106	3,747	0,725	2,944	204	0,004
	Kadın	100	3,429	0,824			
Danışman Ve Akademik Kadro	Erkek	106	4,300	0,851	-0,779	204	0,437
	Kadın	100	4,380	0,596			
Genel Memnuniyet	Erkek	106	4,054	0,822	0,382	204	0,703
	Kadın	100	4,010	0,808			

Bağımsız Gruplar T-Testi

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre fiziksel koşullar puanları anlamlı farklılık göstermektedir (t_{204} ; $p=0.004<0,05$). Cinsiyeti erkek olanların fiziksel koşullar puanları ($\bar{X}=3,747$), cinsiyeti kadın olanların fiziksel koşullar puanlarından ($\bar{X}=3,429$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin lisansüstü eğitim, yönetim ve idari personel, uzaktan eğitim, danışman ve akademik kadro, genel memnuniyet puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Katılımcıların yaşlarına göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeylerinin farklılaşma durumunu incelemek için yapılan t testi sonuçları Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Yaşa Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Lisansüstü Eğitim	21-28	156	3,749	0,585	2,474	204	0,014
	28 Üzeri	50	3,517	0,553			
Yönetim Ve İdari Personel	21-28	156	3,941	0,815	3,431	204	0,003
	28 Üzeri	50	3,456	1,023			
Uzaktan Eğitim	21-28	156	3,704	0,658	3,237	204	0,001
	28 Üzeri	50	3,333	0,834			
Fiziksel Koşullar	21-28	156	3,630	0,812	1,216	204	0,226
	28 Üzeri	50	3,474	0,710			
Danışman Ve Akademik Kadro	21-28	156	4,483	0,561	5,268	204	0,000
	28 Üzeri	50	3,889	1,004			
Genel Memnuniyet	21-28	156	4,107	0,781	2,346	204	0,020
	28 Üzeri	50	3,800	0,875			

Bağımsız Gruplar T-Testi

Öğrencilerin yaşlarına göre lisansüstü eğitim puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(204)}$; $p=0.014<0,05$). Yaşı 21-28 olanların lisansüstü eğitim puanları ($\bar{X}=3,749$), yaşı 28'in üzerinde olanların lisansüstü eğitim puanlarından ($\bar{X}=3,517$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin yaşlarına göre yönetim ve idari personel puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(204)}$; $p=0.003<0,05$). Yaşı 21-28 olanların yönetim ve idari personel puanları ($\bar{X}=3,941$), yaşı 28'in üzerinde olanların yönetim ve idari personel puanlarından ($\bar{X}=3,456$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin yaşlarına göre uzaktan eğitim puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(204)}$; $p=0.001<0,05$). 21-28 olanların uzaktan eğitim puanları

($\bar{X}=3,704$), yaşı 28'in üzerinde olanların uzaktan eğitim puanlarından ($\bar{X}=3,333$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin yaşlarına göre danışman ve akademik kadro puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(204)}; p=0.000<0,05$). 21-28 olanların danışman ve akademik kadro puanları ($\bar{X}=4,483$), yaşı 28'in üzerinde olanların danışman ve akademik kadro puanlarından ($\bar{X}=3,889$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin yaşlarına göre genel memnuniyet puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(204)}; p=0.020<0,05$). 21-28 olanların genel memnuniyet puanları ($\bar{X}=4,107$), yaşı 28'in üzerinde olanların genel memnuniyet puanları ndan ($\bar{X}=3,800$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin fiziksel koşullar puanları yaş değişkenine göre ise anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Katılımcıların lise mezuniyet alanlarına göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeylerinin farklılaşma durumunu incelemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Lise Mezuniyet Alanına Göre Farklaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Lisansüstü Eğitim	1)Turizm Meslek Lisesi	86	3,767	0,579	4,562	0,001	5>1
	2)Düz Lise	32	3,604	0,452			5>2
	3)Anadolu Lisesi	40	3,542	0,544			1>3
	4)Kız Meslek Lisesi	24	3,431	0,686			5>3
	5)Anadolu Meslek/Teknik Lisesi	14	4,202	0,395			1>4
	6) Diğer	10	3,850	0,642			5>4
Yönetim Ve İdari Personel	1)Turizm Meslek Lisesi	86	3,805	1,029	1,537	0,180	
	2)Düz Lise	32	3,788	0,717			
	3)Anadolu Lisesi	40	3,750	0,901			
	4)Kız Meslek Lisesi	24	3,617	0,748			
	5)Anadolu Meslek/Teknik Lisesi	14	4,286	0,507			
	6) Diğer	10	4,240	0,617			
Uzaktan Eğitim	1)Turizm Meslek Lisesi	86	3,711	0,755	2,411	0,038	1>3
	2)Düz Lise	32	3,722	0,531			2>3
	3)Anadolu Lisesi	40	3,272	0,754			4>3
	4)Kız Meslek Lisesi	24	3,685	0,628			
	5)Anadolu Meslek/Teknik Lisesi	14	3,667	0,765			
	6) Diğer	10	3,556	0,691			
Fiziksel Koşullar	1)Turizm Meslek Lisesi	86	3,827	0,773	5,095	0,000	1>3
	2)Düz Lise	32	3,545	0,597			5>3
	3)Anadolu Lisesi	40	3,236	0,991			1>4
	4)Kız Meslek Lisesi	24	3,238	0,517			5>4
	5)Anadolu Meslek/Teknik Lisesi	14	3,918	0,623			
	6) Diğer	10	3,543	0,461			
Danışman Ve Akademik Kadro	1)Turizm Meslek Lisesi	86	4,354	0,817	1,035	0,398	
	2)Düz Lise	32	4,424	0,528			
	3)Anadolu Lisesi	40	4,217	0,893			
	4)Kız Meslek Lisesi	24	4,333	0,571			
	5)Anadolu Meslek/Teknik Lisesi	14	4,619	0,394			
	6) Diğer	10	4,044	0,547			
Genel Memnuniyet	1)Turizm Meslek Lisesi	86	4,132	0,819	1,695	0,137	
	2)Düz Lise	32	4,052	0,713			
	3)Anadolu Lisesi	40	3,708	0,932			
	4)Kız Meslek Lisesi	24	4,139	0,908			
	5)Anadolu Meslek/Teknik Lisesi	14	4,143	0,418			
	6) Diğer	10	4,000	0,509			

Tek Yönlü Varyans Analizi

Öğrencilerin lise mezuniyet alanına göre lisansüstü eğitim puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(5, 200)}; p=0,001<0.05$). Farkın nedeni;

- Lise mezuniyet alanı Anadolu Meslek/Teknik Lisesi olanların lisansüstü eğitim puanlarının ($\bar{X}=4,202$), lise mezuniyet alanı Turizm Meslek Lisesi ($\bar{X}=3,767$), Düz Lise ($\bar{X}=3,604$), Anadolu Lisesi ($\bar{X}=3,542$) ve Kız Meslek Lisesi olanların lisansüstü eğitim puanlarından ($\bar{X}=3,431$) yüksek olmasıdır.
- Lise mezuniyet alanı Turizm Meslek Lisesi olanların lisansüstü eğitim puanlarının ($\bar{X}=3,767$), lise mezuniyet alanı Anadolu Lisesi ($\bar{X}=3,542$) ve Kız Meslek Lisesi olanların lisansüstü eğitim puanlarından ($\bar{X}=3,431$) yüksek olmasıdır.
- Lise mezuniyet alanı diğer olanların lisansüstü eğitim puanlarının ($\bar{X}=3,850$), lise mezuniyet alanı Kız Meslek Lisesi olanların lisansüstü eğitim puanlarından ($\bar{X}=3,431$) yüksek olmasıdır.
- Öğrencilerin lise mezuniyet alanına göre uzaktan eğitim puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(5, 200)}; p=0,038<0.05$). Farkın nedeni; Lise mezuniyet alanı Anadolu Lisesi olanların uzaktan eğitim puanlarının ($\bar{X}=3,272$) lise mezuniyet alanı Turizm Meslek Lisesi ($\bar{X}=3,711$), Düz Lise ($\bar{X}=3,722$), ve Kız Meslek Lisesi olanlardan uzaktan eğitim puanlarından ($\bar{X}=3,685$), düşük olmasıdır.
- Öğrencilerin lise mezuniyet alanı göre fiziksel koşullar puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(5, 200)}; p=0,000<0.05$). Farkın nedeni;
- Lise mezuniyet alanı Turizm Meslek Lisesi olanların fiziksel koşullar puanlarının ($\bar{X}=3,827$), lise mezuniyet alanı Anadolu Lisesi ($\bar{X}=3,236$) ve Kız Meslek Lisesi olanların fiziksel koşullar puanlarından ($\bar{X}=3,238$) yüksek olmasıdır.
- Lise mezuniyet alanı Anadolu Meslek/Teknik Lisesi olanların fiziksel koşullar puanlarının ($\bar{X}=3,918$), lise mezuniyet alanı Anadolu Lisesi

($\bar{X}=3,236$) ve Kız Meslek Lisesi olanların fiziksel koşullar puanlarından ($\bar{X}=3,238$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin yönetim ve idari personel, danışman ve akademik kadro, genel memnuniyet puanları lise mezuniyet alanı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Katılımcıların lisans mezuniyet alanlarına göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeylerinin farklılaşma durumunu incelemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Lisans Mezuniyet Alanına Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Lisansüstü Eğitim	1)Turizm İşletmeciliği	74	3,687	0,622	1,547	0,165	
	2)Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	44	3,777	0,445			
	3)Konaklama İşletmeciliği	28	3,536	0,814			
	4)Seyahat İşletmeciliği	12	3,861	0,336			
	5)Yiyecek İçecek Hizmetleri	14	3,952	0,482			
	6)Turist Rehberliği	16	3,646	0,596			
	7)Diğer	18	3,482	0,406			
Yönetim Ve İdari Personel	1)Turizm İşletmeciliği	74	3,665	1,047	2,850	0,011	2>1
	2)Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	44	3,991	0,635			5>1
	3)Konaklama İşletmeciliği	28	3,729	0,806			5>2
	4)Seyahat İşletmeciliği	12	3,400	0,934			5>3
	5)Yiyecek İçecek Hizmetleri	14	4,543	0,552			2>4
	6)Turist Rehberliği	16	3,925	0,610			5>4
	7)Diğer	18	3,844	0,979			5>7
Uzaktan Eğitim	1)Turizm İşletmeciliği	74	3,508	0,781	3,802	0,001	2>1
	2)Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	44	3,783	0,424			5>1
	3)Konaklama İşletmeciliği	28	3,429	0,856			5>2
	4)Seyahat İşletmeciliği	12	3,407	0,717			2>3
	5)Yiyecek İçecek Hizmetleri	14	4,333	0,436			5>3
	6)Turist Rehberliği	16	3,542	0,457			5>4
	7)Diğer	18	3,568	0,844			5>6
Fiziksel Koşullar	1)Turizm İşletmeciliği	74	3,467	0,723	5,254	0,000	5>1
	2)Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	44	3,623	0,873			5>2
	3)Konaklama İşletmeciliği	28	3,459	0,722			5>3
	4)Seyahat İşletmeciliği	12	3,476	0,341			5>4
	5)Yiyecek İçecek Hizmetleri	14	4,571	0,514			5>6
	6)Turist Rehberliği	16	3,839	0,628			5>7
	7)Diğer	18	3,333	0,927			6>7
Danışman Ve Akademik Kadro	1)Turizm İşletmeciliği	74	4,451	0,783	5,707	0,000	5>1
	2)Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	44	4,495	0,480			1>3
	3)Konaklama İşletmeciliği	28	4,079	0,665			2>3
	4)Seyahat İşletmeciliği	12	3,537	1,223			5>3

	5)Yiyecek İçecek Hizmetleri	14	4,857	0,363			1>4
	6)Turist Rehberliği	16	4,111	0,516			2>4
	7)Diğer	18	4,235	0,613			3>4 5>4 6>4 7>4 5>6 5>7
Genel Memnuniyet	1)Turizm İşletmeciliği	74	3,883	0,923	4,385	0,000	2>1
	2)Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	44	4,265	0,476			5>1
	3)Konaklama İşletmeciliği	28	3,857	0,681			5>2
	4)Seyahat İşletmeciliği	12	3,778	0,687			2>3
	5)Yiyecek İçecek Hizmetleri	14	4,857	0,363			5>3
	6)Turist Rehberliği	16	3,833	1,000			5>4
	7)Diğer	18	4,056	0,889			5>6 5>7

Tek Yönlü Varyans Analizi

Öğrencilerin lisans mezuniyet alanı göre yönetim ve idari personel puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F=2,850$; $p=0,011<0.05$). Farkın nedeni;

- Lisans mezuniyet alanı Yiyecek İçecek Hizmetleri olanların yönetim ve idari personel puanlarının ($\bar{x}=4,543$), lisans mezuniyet alanı Turizm İşletmeciliği ($\bar{x}=3,665$), Gastronomi ve Mutfak Sanatları ($\bar{x}=3,991$), Konaklama İşletmeciliği ($\bar{x}=3,729$) Seyahat İşletmeciliği ($\bar{x}=3,400$) ve diğer olanların yönetim ve idari personel puanlarından ($\bar{x}=3,844$) yüksek olmasıdır.
- Lisans mezuniyet alanı Gastronomi ve Mutfak Sanatları olanların yönetim ve idari personel puanlarının ($\bar{x}=3,991$), lisans mezuniyet alanı Seyahat İşletmeciliği ($\bar{x}=3,400$) ve Turizm İşletmeciliği olanların yönetim ve idari personel puanlarından ($\bar{x}=3,665$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin lisans mezuniyet alanı göre uzaktan eğitim puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F=3,802$; $p=0,001<0.05$). Farkın nedeni;

- Lisans mezuniyet alanı Yiyecek İçecek Hizmetleri olanların uzaktan eğitim puanlarının ($\bar{x}=4,333$), lisans mezuniyet alanı Turizm İşletmeciliği ($\bar{x}=3,508$), Gastronomi ve Mutfak Sanatları ($\bar{x}=3,783$), Konaklama İşletmeciliği ($\bar{x}=3,429$), Seyahat İşletmeciliği ($\bar{x}=3,407$), Turist Rehberliği ($\bar{x}=3,542$) ve diğer olanların uzaktan eğitim puanlarından ($\bar{x}=3,568$) yüksek olmasıdır.

- Lisans mezuniyet alanı Gastronomi ve Mutfak Sanatları olanların uzaktan eğitim puanlarının ($\bar{x}=3,783$), lisans mezuniyet alanı Konaklama İşletmeciliği ($\bar{x}=3,429$) ve Turizm İşletmeciliği olanların uzaktan eğitim puanlarından ($\bar{x}=3,508$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin lisans mezuniyet alanı göre fiziksel koşullar puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(6, 199)}=5,254$; $p=0,000<0.05$). Farkın nedeni;

- Lisans mezuniyet alanı Yiyecek İçecek Hizmetleri olanların fiziksel koşullar puanlarının ($\bar{x}=4,571$), lisans mezuniyet alanı Turizm İşletmeciliği ($\bar{x}=3,467$), Gastronomi ve Mutfak Sanatları ($\bar{x}=3,623$), Konaklama İşletmeciliği ($\bar{x}=3,459$), Seyahat İşletmeciliği ($\bar{x}=3,476$), Turist Rehberliği ($\bar{x}=3,839$) ve diğer olanların fiziksel koşullar puanlarından ($\bar{x}=3,333$) yüksek olmasıdır.
- Lisans mezuniyet alanı Turist Rehberliği olanların fiziksel koşullar puanlarının ($\bar{x}=3,839$), lisans mezuniyet alanı Diğer olanların fiziksel koşullar puanlarından ($\bar{x}=3,333$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin lisans mezuniyet alanı göre danışman ve akademik kadro puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F=5,707$; $p=0,000<0.05$). Farkın nedeni;

- Lisans mezuniyet alanı Yiyecek İçecek Hizmetleri olanların danışman ve akademik kadro puanlarının ($\bar{x}=4,857$), lisans mezuniyet alanı Turizm İşletmeciliği olanların ($\bar{x}=4,451$), Konaklama İşletmeciliği ($\bar{x}=4,079$), Seyahat İşletmeciliği ($\bar{x}=3,537$) Turist Rehberliği ($\bar{x}=4,111$) ve Diğer olanların danışman ve akademik kadro puanlarından ($\bar{x}=4,235$) yüksek olmasıdır.
- Lisans mezuniyet alanı Gastronomi ve Mutfak Sanatları olanların danışman ve akademik kadro puanlarının ($\bar{x}=4,495$), lisans mezuniyet alanı Seyahat İşletmeciliği ($\bar{x}=3,537$) ve Konaklama İşletmeciliği olanların danışman ve akademik kadro puanlarından ($\bar{x}=4,079$) yüksek olmasıdır.
- Lisans mezuniyet alanı Turizm İşletmeciliği olanların danışman ve akademik kadro puanlarının ($\bar{x}=4,451$), lisans mezuniyet alanı Seyahat İşletmeciliği

($\bar{x}=3,537$) ve Konaklama İşletmeciliği olanların danışman ve akademik kadro puanlarından ($\bar{x}=4,079$) yüksek olmasıdır.

- Lisans mezuniyet alanı Turist Rehberliği ($\bar{x}=4,111$), Konaklama İşletmeciliği ($\bar{x}=4,079$) ve Diğer ($\bar{x}=4,235$) olanların lisans mezuniyet alanı Seyahat İşletmeciliği olanların danışman ve akademik kadro puanlarından ($\bar{x}=3,537$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin lisans mezuniyet alanı göre genel memnuniyet puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F=4,385$; $p=0,000<0.05$). Farkın nedeni;

- Lisans mezuniyet alanı Yiyecek İçecek Hizmetleri olanların genel memnuniyet puanları nın ($\bar{x}=4,857$), lisans mezuniyet alanı Turizm İşletmeciliği ($\bar{x}=3,883$), Gastronomi ve Mutfak Sanatları ($\bar{x}=4,265$),Konaklama İşletmeciliği ($\bar{x}=3,857$), Seyahat İşletmeciliği ($\bar{x}=3,778$),Turist Rehberliği ($\bar{x}=3,833$) ve Diğer olanların genel memnuniyet puanları ndan ($\bar{x}=4,056$) yüksek olmasıdır.
- Lisans mezuniyet alanı Gastronomi ve Mutfak Sanatları olanların genel memnuniyet puanları nın ($\bar{x}=4,265$), lisans mezuniyet alanı Konaklama İşletmeciliği ($\bar{x}=3,857$) ve Turizm İşletmeciliği olanların genel memnuniyet puanları ndan ($\bar{x}=3,883$) yüksek olmasıdır.
- Öğrencilerin lisansüstü eğitim puanları lisans mezuniyet alanı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Katılımcıların lisansüstü eğitim programına göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeylerinin farklılaşma durumunu incelemek için yapılan t testi sonuçları Tablo 24’de verilmiştir.

Tablo 24. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Lisansüstü Eğitim Programına Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Lisansüstü Eğitim	Yüksek Lisans	176	3,673	0,594	-1,146	204	0,253
	Doktora	30	3,806	0,525			
Yönetim Ve İdari Personel	Yüksek Lisans	176	3,775	0,924	-1,893	204	0,015
	Doktora	30	4,107	0,612			
Uzaktan Eğitim	Yüksek Lisans	176	3,532	0,723	-4,122	204	0,000
	Doktora	30	4,096	0,477			
Fiziksel Koşullar	Yüksek Lisans	176	3,583	0,793	-0,415	204	0,679
	Doktora	30	3,648	0,776			
Danışman Ve Akademik Kadro	Yüksek Lisans	176	4,303	0,766	-1,690	204	0,093
	Doktora	30	4,548	0,505			
Genel Memnuniyet	Yüksek Lisans	176	3,962	0,820	-3,062	204	0,002
	Doktora	30	4,444	0,648			

Bağımsız Gruplar T-Testi

Öğrencilerin lisansüstü eğitim programı göre yönetim ve idari personel puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(204)}=-1.893$; $p=0.015<0,05$). Lisansüstü eğitim programı doktora olanların yönetim ve idari personel puanları ($\bar{x}=4,107$), yüksek lisans olanlardan ($\bar{x}=3,775$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin lisansüstü eğitim programı göre uzaktan eğitim puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(204)}=-4.122$; $p=0.000<0,05$). Lisansüstü eğitim programı doktora olanların uzaktan eğitim puanları ($\bar{x}=4,096$), lisansüstü eğitim programı yüksek lisans olanlardan ($\bar{x}=3,532$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin lisansüstü eğitim programı göre genel memnuniyet puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(204)}=-3.062$; $p=0.002<0,05$). Lisansüstü eğitim programı doktora olanların genel memnuniyet puanları ($\bar{x}=4,444$), lisansüstü eğitim programı yüksek lisans olanlardan ($\bar{x}=3,962$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin lisansüstü eğitim, fiziksel koşullar, danışman ve akademik kadro puanları lisansüstü eğitim programı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Katılımcıların lisansüstü eğitim bölümlerine göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeylerinin farklılaşma durumunu incelemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları Tablo 25’de verilmiştir.

Tablo 25. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Lisansüstü Eğitim Bölümüne Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Lisansüstü Eğitim	1)Turizm İşletmeciliği	122	3,656	0,665	1,619	0,171	
	2)Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	62	3,780	0,414			
	3)Rekreasyon Yönetimi	4	3,542	0,144			
	4)Turist/turizm Rehberliği	14	3,524	0,531			
	5)Diğer	4	4,208	0,337			
Yönetim Ve İdari Personel	1)Turizm İşletmeciliği	122	3,643	1,000	4,903	0,001	2>1 5>1 5>3 5>4
	2)Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	62	4,129	0,637			
	3)Rekreasyon Yönetimi	4	3,700	0,115			
	4)Turist/turizm Rehberliği	14	3,771	0,476			
	5)Diğer	4	4,900	0,115			
Uzaktan Eğitim	1)Turizm İşletmeciliği	122	3,492	0,828	5,047	0,001	2>1 5>1 2>3 5>3 2>4 5>4
	2)Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	62	3,882	0,437			
	3)Rekreasyon Yönetimi	4	3,167	0,449			
	4)Turist/turizm Rehberliği	14	3,413	0,313			
	5)Diğer	4	4,333	0,128			
Fiziksel Koşullar	1)Turizm İşletmeciliği	122	3,436	0,775	4,022	0,004	2>1 3>1 5>1
	2)Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	62	3,793	0,820			
	3)Rekreasyon Yönetimi	4	4,214	0,247			
	4)Turist/turizm Rehberliği	14	3,674	0,467			
	5)Diğer	4	4,357	0,742			
Danışman Ve Akademik Kadro	1)Turizm İşletmeciliği	122	4,251	0,850	3,530	0,008	2>1 2>4 5>4
	2)Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	62	4,563	0,473			
	3)Rekreasyon Yönetimi	4	4,111	0,385			
	4)Turist/turizm Rehberliği	14	4,000	0,449			
	5)Diğer	4	4,944	0,064			
Genel Memnuniyet	1)Turizm İşletmeciliği	122	3,866	0,876	6,100	0,000	2>1 2>4 5>4
	2)Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	62	4,393	0,502			
	3)Rekreasyon Yönetimi	4	4,250	0,289			
	4)Turist/turizm Rehberliği	14	3,667	0,956			
	5)Diğer	4	4,583	0,481			

Tek Yönlü Varyans Analizi

Öğrencilerin lisansüstü eğitim bölümü göre yönetim ve idari personel puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(4, 201)}=4,903$; $p=0,001<0.05$). Farkın nedeni;

Lisansüstü eğitim bölümü Gastronomi ve Mutfak Sanatları olanların yönetim ve idari personel puanlarının ($\bar{x}=4,129$), lisansüstü eğitim bölümü Turizm İşletmeciliği olanların yönetim ve idari personel puanlarından ($\bar{x}=3,643$) yüksek olmasıdır.

- Lisansüstü eğitim bölümü Diğer olanların yönetim ve idari personel puanlarının ($\bar{x}=4,900$), lisansüstü eğitim bölümü Turizm İşletmeciliği olanların yönetim ve idari personel puanlarından ($\bar{x}=3,643$) yüksek olmasıdır.
- Lisansüstü eğitim bölümü Diğer olanların yönetim ve idari personel puanlarının ($\bar{x}=4,900$), lisansüstü eğitim bölümü Rekreasyon Yönetimi ($\bar{x}=3,700$), Turist/Turizm Rehberliği olanların yönetim ve idari personel puanlarından ($\bar{x}=3,771$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin lisansüstü eğitim bölümü göre uzaktan eğitim puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F=5,047$; $p=0,001<0.05$). Farkın nedeni;

- Lisansüstü eğitim bölümü Gastronomi ve Mutfak Sanatları olanların uzaktan eğitim puanlarının ($\bar{x}=3,882$), Rekreasyon Yönetimi ($\bar{x}=3,167$) ve Turist/Turizm Rehberliği olanların uzaktan eğitim puanlarından ($\bar{x}=3,413$) yüksek olmasıdır.
- Lisansüstü eğitim bölümü Diğer olanların uzaktan eğitim puanlarının ($\bar{x}=4,333$), lisansüstü eğitim bölümü Turizm İşletmeciliği ($\bar{x}=3,492$), Rekreasyon Yönetimi ($\bar{x}=3,167$) ve Turist/Turizm Rehberliği olanların uzaktan eğitim puanlarından ($\bar{x}=3,413$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin lisansüstü eğitim bölümü göre fiziksel koşullar puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(4, 201)}=4,022$; $p=0,004<0.05$). Farkın nedeni; Lisansüstü eğitim bölümü Gastronomi ve Mutfak Sanatları ($\bar{x}=3,793$), Rekreasyon Yönetimi ($\bar{x}=4,214$), ve Diğer olanların fiziksel koşullar puanlarının ($\bar{x}=4,357$), lisansüstü eğitim bölümü Turizm İşletmeciliği olanlardan ($\bar{x}=3,436$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin lisansüstü eğitim bölümü göre danışman ve akademik kadro puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(4, 201)}=3,530$; $p=0,008<0.05$). Farkın nedeni;

- Lisansüstü eğitim bölümü Gastronomi ve Mutfak Sanatları olanların danışman ve akademik kadro puanlarının ($\bar{x}=4,563$), lisansüstü eğitim bölümü Turizm İşletmeciliği ($\bar{x}=4,251$) ve Turist/Turizm Rehberliği olanlardan ($\bar{x}=4,000$) yüksek olmasıdır.
- Lisansüstü eğitim bölümü Diğer olanların danışman ve akademik kadro puanlarının ($\bar{x}=4,944$), lisansüstü eğitim bölümü Turist/Turizm Rehberliği olanlardan ($\bar{x}=4,000$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin lisansüstü eğitim bölümü göre genel memnuniyet puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(4, 201)}=6,100$; $p=0,000<0.05$). Farkın nedeni;

- Lisansüstü eğitim bölümü Gastronomi ve Mutfak Sanatları olanların genel memnuniyet puanlarının ($\bar{x}=4,393$), lisansüstü eğitim bölümü Turizm İşletmeciliği ($\bar{x}=3,866$) ve Turist/Turizm Rehberliği olanlardan ($\bar{x}=3,667$) yüksek olmasıdır.
- Lisansüstü eğitim bölümü Diğer olanların genel memnuniyet puanlarının ($\bar{x}=4,583$), lisansüstü eğitim bölümü Turist/Turizm Rehberliği olanlardan ($\bar{x}=3,667$) yüksek olmasıdır.
- Öğrencilerin lisansüstü eğitim puanları lisansüstü eğitim bölümü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Katılımcıların lisansüstü eğitim alanında çalışma durumuna göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeylerinin farklılaşma durumunu incelemek için yapılan t testi sonuçları Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26. Lisansüstü Eğitimi Değerlendirme Puanlarının Lisansüstü Eğitim Alanında Çalışma Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Lisansüstü Eğitim	Evet	150	3,760	0,580	2,752	204	0,006
	Hayır	56	3,512	0,564			
Yönetim Ve İdari Personel	Evet	150	3,848	0,940	0,649	204	0,517
	Hayır	56	3,757	0,754			
Uzaktan Eğitim	Evet	150	3,711	0,718	3,247	204	0,001
	Hayır	56	3,353	0,663			
Fiziksel Koşullar	Evet	150	3,623	0,853	0,911	204	0,284
	Hayır	56	3,510	0,585			
Danışman Ve Akademik Kadro	Evet	150	4,353	0,781	0,441	204	0,660
	Hayır	56	4,302	0,610			
Genel Memnuniyet	Evet	150	4,056	0,866	0,669	204	0,504
	Hayır	56	3,970	0,656			

Bağımsız Gruplar T-Testi

Öğrencilerin lisansüstü eğitim alanında çalışma durumu göre lisansüstü eğitim puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(204)}=2.752$; $p=0.006<0,05$). Lisansüstü eğitim alanında çalışanların lisansüstü eğitim puanları ($\bar{x}=3,760$), lisansüstü eğitim alanında çalışmayanlardan ($\bar{x}=3,512$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin lisansüstü eğitim alanında çalışma durumu göre uzaktan eğitim puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(204)}=3.247$; $p=0.001<0,05$). Lisansüstü eğitim alanında çalışanların uzaktan eğitim puanları ($\bar{x}=3,711$), lisansüstü eğitim alanı çalışmayanlardan ($\bar{x}=3,353$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin yönetim ve idari personel, fiziksel koşullar, danışman ve akademik kadro, genel memnuniyet puanları lisansüstü eğitim alanında çalışma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Lisansüstü turizm eğitimi alan öğrencilerin bakış açısıyla lisansüstü turizm eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırmaya lisansüstü turizm eğitimi alan 206 öğrenci katılmıştır.

Araştırmada lisansüstü turizm eğitimi, lisansüstü eğitim, yönetim ve idari personel, uzaktan eğitim, fiziksel koşullar, danışman ve akademik kadro ile genel memnuniyet olmak üzere altı boyutta değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda lisansüstü turizm eğitimi alan öğrencilerin; danışmanlık ve akademik kadroyu çok yüksek düzeyde olumlu değerlendirdikleri, diğer boyutlara yönelik değerlendirmelerinin ise ortanın üzerinde iyi ve olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Keçeli ve Duymaz (2017) Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde verilen lisansüstü eğitimi değerlendirdikleri araştırmalarında da araştırma bulgularımızla örtüşen şekilde öğrencilerin çoğunluğunun aldıkları lisansüstü eğitimi olumlu değerlendirdiklerini belirlemişlerdir.

Lisansüstü turizm eğitiminin değerlendirme ölçeğinde yer alan boyutlar arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda tüm boyutlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Buradan lisansüstü turizm eğitimi belirleyen bir boyuta yönelik olumlu ve olumsuz değerlendirmenin diğer boyutlara yönelik değerlendirmeyi aynı doğrultuda artırdığı veya azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın “H₁: Lisansüstü eğitimi değerlendirme ölçeği boyutları arasında anlamlı ilişkiler bulunmaktadır” doğrulanarak kabul edilmiştir.

Tosun (2012), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde verilen lisansüstü eğitimi değerlendirdiği araştırmasında da araştırma bulgumuzu destekleyen şekilde lisansüstü eğitimi değerlendirme ölçeğinde yer alan boyutlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler saptamıştır. Bu sonuçlardan lisansüstü eğitim ölçeğinde yer alan boyutların birbirini tamamlayan bir bütün olarak ele alınması gerektiği, bir boyuta ilişkin olumlu veya olumsuzluğun diğer boyutları da aynı doğrultuda etkileyeceği söylenebilir.

Araştırmada ele alınan lisansüstü eğitimi değerlendirme boyutlarının genel memnuniyet üzerindeki etkilerini incelemeye yönelik regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda lisansüstü eğitim, yönetim ve idari kadro uzaktan eğitim ile danışman ve akademik kadro genel memnuniyeti olumlu olarak etkilediği, fiziksel koşulların ise genel memnuniyet üzerinde etkisini olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İçinde bulunulan Covid-19 pandemi sürecinde verilen lisansüstü eğitimlerin uzaktan eğitime dönmesinin fiziksel koşulların genel memnuniyet düzeyine etki yapmamasına neden olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda “H₂: Lisansüstü eğitimi değerlendirme düzeyini belirleyen boyutların (Lisansüstü Eğitim, Yönetim ve İdari Personel, Uzaktan Eğitim, Fiziksel Koşullar ile Danışman ve Akademik Kadro) genel memnuniyet üzerinde olumlu ve anlamlı etkisi bulunmaktadır” fiziksel koşullar boyutu dışında doğrulanarak kabul edilmiştir.

Araştırmada katılımcıların tanımlayıcı özelliklerine göre lisansüstü değerlendirme düzeylerini farklılık gösterip göstermediği de sorgulanmıştır. Bu doğrultuda ele alınan ilk değişken olarak katılımcıların medeni durumlarına göre lisansüstü eğitimi değerlendirme ölçeğinde bulunan danışman ve akademik kadroyu değerlendirme düzeylerinde farklılaşmanın olduğu, diğer boyutlara yönelik ise bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır. Buradan bekar öğrencilerin evli öğrencilere göre danışman ve akademik kadroyu daha olumlu değerlendirdikleri diğer boyutlara yönelik evli ve bekar katılımcıların lisansüstü değerlendirme düzeylerinin benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda “H₃: Araştırmaya katılan öğrencilerin medeni durumlarına göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.” danışman ve akademik kadroyu değerlendirme boyutu açısından kabul edilirken, diğer boyutlar açısından doğrulanamamıştır.

Aksarı (2019)'un spor bilimleri alanındaki lisansüstü eğitimi değerlendirdiği çalışmasında lisansüstü eğitimi değerlendirme ölçeğinde yer alan maddelere göre ayrı ayrı analiz yapmıştır. Ölçekte yer alan tüm boyutların bazı maddelerinde öğrencilerin medeni durumlarına göre lisansüstü eğitimi değerlendirmelerinde farklılıklar saptanmıştır. Bu açıdan araştırmanın danışman ve akademik kadroyu değerlendirme boyutu açısından araştırmamızın sonucunu desteklediği, diğer boyutlar açısından desteklemediği söylenebilir. Araştırma bulgularının örtüşmeme nedeninin,

bizim araştırmamızda turizm eğitiminin, Aksarı (2019)'un araştırmasında ise spor bilimleri alanındaki lisansüstü eğitimin değerlendirilmesi olduğu dűřünölmektedir.

Araştırmaya katılan lisansüstü turizm öğrencilerinin cinsiyetlerine göre fiziksel koşullar dışındaki lisansüstü eğitimi değerlendirme boyutlarına yönelik görűşlerinde farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Erkek öğrenciler kadın öğrencilere göre lisansüstü eğitimin fiziksel koşullarını daha olumlu değerlendirirken, diğer lisansüstü eğitimi değerlendirme boyutlarına yönelik görűşleri birbirlerine benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda “H₄: Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre lisansüstü turizm eğitimini değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır” fiziksel koşullar boyutu dışında doğrulanarak kabul edilmiştir. İlter (2020) lisansüstü eğitim alan öğretmenler üzerinde gerçekeştirdiği araştırmasında da öğretmenlerin cinsiyetlerine göre lisansüstü eğitimi değerlendirmelerinde farklılıklar olduğunu saptamıştır. Adı geçen araştırmada araştırma bulgumuzla örtűřen şekilde, erkek öğretmenlerin lisansüstü eğitimi, kadın öğretmenlere göre daha olumlu değerlendirdikleri belirlenmiştir.

Lisansüstü turizm eğitimi alan öğrencilerin yaşlarına göre lisansüstü eğitimin fiziksel koşullar boyutu dışında değerlendirmelerinde farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Farklı yař gruplarında bulunan lisansüstü turizm öğrencileri lisansüstü eğitimin fiziksel koşullarına ilişkin değerlendirmeleri benzerlik gösterirken, 21-28 yař aralığındakilerin 28 ve üzeri yař grubunda bulunanlara göre lisansüstü turizm eğitimini daha olumlu değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Genç yař grubundaki bireylerin lisansüstü eğitime daha fazla adapte olmalarının bu sonuça etkisi olduğu dűřünölmektedir. 28 ve üzeri yař grubunda bulunan katılımcıların hem iř hayatında hem de aile hayatında daha aktif rol almaları lisansüstü eğitimde daha pasif kalmalarına neden olduğu, bu durumunda lisansüstü eğitimi değerlendirmelerine olumsuz yansıdığı dűřünölmektedir. Bu doğrultuda “H₅: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarına göre lisansüstü turizm eğitimini değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır” fiziksel koşullar boyutu dışında doğrulanarak kabul edilmiştir.

Aksarı (2019)'un spor bilimleri alanındaki lisansüstü eğitimi değerlendirdiği çalışmasında madde bazında analizler gerçekeştirmiştir. Adı geçen araştırmada yaş

değişlenine göre lisansüstü eğitimi değerlendirme ölçeğinde bulunan tüm boyutlarda bazı maddelerde yaşa göre farklılaşmalar saptanmıştır. Araştırma bu yönüyle bizim araştırmamızı desteklemektedir. Buradan lisansüstü eğitimi değerlendirmede yaşın belirleyici bir değişken olduğu söylenebilir.

Araştırmada lise mezuniyet alanının lisansüstü eğitim, uzaktan eğitim ve fiziksel koşullar boyutlarını değerlendirmede belirleyici bir değişken olduğu saptanmıştır. Anadolu Lisesi ve kız meslek lisesi mezunlarının lisansüstü eğitim, uzaktan eğitim ve fiziksel koşullar boyutlarına yönelik değerlendirmelerinin öncelikle turizm meslek lisesi olmak üzere, diğer lise gruplarından mezun olan öğrencilere göre daha olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin mezun oldukları liselere göre yönetim ve idari personel, danışman ve akademik kadro ve genel memnuniyet düzeylerini ise benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda “H₆: Araştırmaya katılan öğrencilerin lise mezuniyet alanlarına göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.” lisansüstü eğitim, uzaktan eğitim ve fiziksel koşullar boyutları açısından doğrulanarak kabul edilmiştir.

Lisansüstü turizm eğitimi alan öğrencilerin lisans mezuniyet alanlarına göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme durumları lisansüstü eğitim boyutu dışında farklılık göstermektedir. Yiyecek içecek hizmetleri ve gastronomi ve mutfak sanatları alanlarından mezun olan öğrenciler lisansüstü turizm eğitimi daha olumlu değerlendirmektedirler. Farklı lisans mezuniyet alanına sahip öğrenciler lisansüstü eğitim boyutuna yönelik değerlendirmeleri ise birbirlerine benzer düzeydedir. Bu doğrultuda “H₇: Araştırmaya katılan öğrencilerin lisans mezuniyet alanlarına göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır” lisansüstü eğitim boyutu dışında doğrulanarak kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim gördükleri turizm lisansüstü eğitim programına göre lisansüstü eğitimi değerlendirme düzeylerinin yönetim ve idari personel, uzaktan eğitim ve genel memnuniyet boyutlarında farklılık gösterdiği diğer boyutlarda ise herhangi bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre doktora düzeyinde turizm eğitimi alan öğrenciler yönetim ve idari personel, uzaktan eğitim ve genel memnuniyet boyutlarında yüksek lisans düzeyinde eğitim alanlarda

göre daha olumlu değerlendirmeler içerisindeyler. Lisansüstü eğitim, fiziksel koşullar, danışman ve akademik kadro boyutlarına yönelik doktora ve yüksek lisans eğitimi alan öğrencilerin değerlendirmeleri benzer düzeydedir. Bu doğrultuda “H₈: Araştırmaya katılan öğrencilerin lisansüstü eğitim programlarına göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır” yönetim ve idari personel, uzaktan eğitim ve genel memnuniyet boyutları açısından doğrulanmıştır. Bağrıaçık Yılmaz, Su Tonga ve Çakır (2017) ile İltter (2020) araştırmalarında lisansüstü eğitim alan öğrencilerin, lisansüstü eğitim programlarına göre lisansüstü eğitimi değerlendirmelerinde farklılıklar olduğunu saptamışlardır. Adı geçen araştırmalarda araştırma bulgumuzla örtüşen şekilde, doktora düzeyinde lisansüstü eğitim alanların, yüksek lisans düzeyinde eğitim alanlara göre lisansüstü eğitimi daha olumlu değerlendirdikleri belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan lisansüstü turizm öğrencilerinin lisansüstü eğitim bölümlerine göre lisansüstü eğitim boyutu dışındaki lisansüstü eğitimi değerlendirme boyutlarına yönelik görüşlerinde farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Turizm işletmeciliği ve rekreasyon yönetimi bölümlerinde eğitim gören öğrenciler lisansüstü eğitim boyutu dışındaki lisansüstü eğitimi değerlendirme boyutlarını diğer bölümlerde lisansüstü eğitim alan öğrencilere göre daha olumsuz değerlendirmektedirler. Bu doğrultuda “H₉: Araştırmaya katılan öğrencilerin lisansüstü eğitim bölümlerine göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır” lisansüstü eğitim boyutu dışında doğrulanarak kabul edilmiştir.

Lisansüstü eğitim alanında çalışma durumuna göre lisansüstü eğitim ve uzaktan eğitim boyutlarında farklılıkların olduğu, diğer boyutlarda ise farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Lisansüstü eğitim alanında çalışan öğrenciler lisansüstü eğitim ve uzaktan eğitimi lisansüstü eğitim alanında çalışmayan öğrencilere göre daha olumlu değerlendirmektedirler. Lisansüstü eğitim alanında çalışan ve çalışmayan öğrencilerin yönetim ve idari personel, fiziksel koşullar, danışman ve akademik kadro ile genel memnuniyet düzeyleri birbirlerine benzerlik göstermektedir. Bu doğrultuda “H₁₀: Araştırmaya katılan öğrencilerin lisansüstü eğitim alanında çalışma durumlarına göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır” lisansüstü eğitim ve uzaktan eğitim boyutları açısından doğrulanarak kabul edilmiştir.

ÖNERİLER

Araştırmadan çıkan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

- Lisansüstü turizm eğitimi alan öğrencilerin lisansüstü eğitimden, özellikle de danışman ve akademik kadroyu olumlu değerlendirmeleri memnun edici bir sonuçtur. Bu durumun korunarak geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması önerilmektedir.
- Fiziksel koşulların öğrencilerin lisansüstü turizm eğitimden genel memnuniyet durumlarını istatistiksel olarak etkilememesi, içinde bulunulan pandemi koşullarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Pandemi sonrası araştırmanın benzerleri yapılarak bu konuda daha net sonuçlara ulaşılabilir.
- Lise mezuniyet alanına yönelik olarak öğrencilerin lisansüstü eğitimi değerlendirme düzeylerindeki farklılaşmaların nedenlerini sorgulamaya yönelik araştırmalar yapılabilir. Öğrencilerin eğitim aldıkları lisenin eğitimsel veya yönetsel koşullarının bunda etkili olabileceği düşünülmektedir. Daha kaliteli ve nitelikli turizm eğitimine alt yapı oluşturan liselerde verilen eğitimlerin içerikleri de incelenebilir.
- Lisans mezuniyet alanına yönelik olarak öğrencilerin lisansüstü eğitimi değerlendirme düzeylerindeki farklılaşmalar lisans düzeyinde turizm eğitimi veren fakültelerin programlarının içeriklerinin sorgulanması gerektiğini düşündürmektedir. Lise mezuniyet alanına göre lisansüstü eğitimi değerlendirme düzeylerinin farklılaşmasının nedeni liselerde verilen eğitimlerin farklı olmasından kaynaklanabileceğinden normal karşılanabilir, ancak turizm eğitimi veren lisans programlarına göre farklılaşmasının nedenini sorgulamaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Lisansüstü eğitim alınan bölüme göre de öğrencilerin lisansüstü eğitimi değerlendirme düzeylerinin farklılaşma nedenleri araştırılmalıdır. Özellikle turizm işletmeciliği ve rekreasyon yönetimi bölümlerinde eğitim alanların diğer

bölümlerde eğitim alanlara göre olumsuz değerlendirmelerini nedenlerini incelemeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

- Bu araştırma lisansüstü turizm eğitimi alan 208 öğrencinin görüşleri ile sınırlıdır. Daha genel verilere ulaşmak için daha fazla sayıda lisansüstü turizm eğitimi alan öğrenciler üzerinde araştırmalar yapılabilir.
- Lisansüstü verilen eğitimlere yönelik öğrenci görüşlerini belirlemek için farklı alanlarda (işletme, sağlık yönetimi, vb.) araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

1.Kitaplar

- Airey, David. (2005). Growth and Development. In that book: Ed. Airey & J. Tribe An International Handbook Of Tourism Education. Oxford: Elsevier, 13-24.
- Ayas, Alipaşa. (2014). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. Şu kitapta: Ed. H. Özmen ve D. Ekiz, Eğitim Bilimine Giriş. (2.Baskı). Ankara: Pegem Akademi, 1-12
- Bozkurt Bostancı, Aynur. (2007). Türk Milli Eğitim Sisteminin Yapısı ve Özellikleri. Şu kitapta: Ed. N. Saylan. Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık, 239-280
- Çalık, Temel. (2006). Eğitimle İlgili Bazı Temel Kavramlar. Şu kitapta: Ed. L. Küçükahmet, Eğitim Bilimine Giriş. (6.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 14-21
- Demirel, Özcan. ve Kaya, Zeki. (2008). Eğitim ile ilgili temel kavramlar. Şu kitapta: Ed.Demirel, Ö. ve Kaya, Z. Eğitim Bilimine Giriş. (3.Baskı). Ankara: Pegem Akademi, 1-22
- Ergün, Mustafa. (1999). Eğitim Felsefesi. Ankara: Ocak.
- Fidan, Nurettin. (2012). Okulda Öğrenme ve Öğretme. Ankara: Pegem Akademi.
- Gündüzalp, Seda. (2018). Eğitimin Temel Kavramları, Amaç ve İşlevleri. Şu kitapta: Ed. Mukadder Boydak Özcan, Tuncay Yavuz Özdemir. Eğitim Bilimlerine Giriş. Ankara Asos, 15-34
- Hacıoğlu Necdet, Kaşlı Mehmet, Şahin Seda, Tetik Nuray (2008) Türkiye’de Turizm Eğitimi. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Karasar, Niyazi. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (21. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karşlı, Mehmet Durdu (2012).Eğitim Bilimine Giriş, (4. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Orhaner, Emine ve Tunç, Azize. (2001). Ticaret ve Turizm Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özdoğan Osman. Nuri, Çavuş Şenol (2009) Türkiye’de Turizm Eğitiminin Yapısı ve Gelişimi. Türk Turizm Tarihi: Yapısal ve Sektörel Gelişim. Ankara: Detay Yayıncılık

Variş Fatma. (1992). Psiko-Sosyal Gelişim. Ankara.

Yücel, Cemil. (2007). Eğitim İle İlgili Temel Kavramlar. Şu kitapta: Ed. C. Celep. Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Anı, 1-24

2. Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

Airey, David and Johnson, Susan. (1999). "The Content of Tourism Degree Courses in the UK". *Tourism Management*, 20 (2), 229–235.

Airey, David. (2008). "Tourism Education Life Begins at 40". *Teoros*, 27 (1), 27- 32.

Aksarı, Selman (2019). Spor Bilimleri Alanındaki Lisansüstü Eğitimde Kalite Yönetiminin Akademik Personel Ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Aksu, Murat ve Bucak, Turgay. (2012). "Mesleki Turizm Eğitimi". *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 7-18.

Akyol, Ceyhun (2021). "Turizm Eğitim İle İlgili Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi Yöntemi İle Değerlendirilmesi". *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi* 2 (3), 21-33807-823

Alhas, Ali (2006). Lisansüstü Eğitim Yapmakta Olan Milli Eğitim Bakanlığındaki Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitime Bakış Açuları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aydemir, Sevilay ve Çam, Şefika Sümeyya (2015). Lisansüstü Öğrencilerinin Lisansüstü Eğitimi Almaya İlişkin Görüşleri". *Turkish Journal of Education*, 4 (4), 4-16 .

Aymankuy, Yusuf ve Aymankuy, Şimal (2002). Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarının Buldukları Yerlerin Analizi ve Turizm Eğitimi İçin Öneri Bir Model. *Turizm Eğitimi Konferansı*, Ankara, 29-52.

Bağrıacık Yılmaz, Ayşe Su Tonga ve Emine , Çakır Hasan (2017). "Lisansüstü Eğitim Öğrencilerinin Aldıkları Eğitim Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi". *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 37 (1), 1-45.

Baykal, Derya ve Şahin, Ezgi (2014). Türkiye’de Turizm Eğitimi Veren Meslek Yüksekokullarının Ders Programlarına İlişkin Bir İçerik Analizi. *Elektronik Mesleki Gelişim Ve Araştırmalar Dergisi*, 2 (3), 19-32.

Boylu, Yasin ve Arslan, Emin (2014). "Türkiye’deki Turizm Eğitiminin Rakamsal Gelişmeler Açısından Değerlendirilmesi". *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 1, 79-97.

- Boylu, Yasin ve Emin. Arslan (2013). Türkiye'deki Turizm Eğitiminde Son Rakamsal Gelişmeler. 14. Ulusal Turizm Kongresi. Kayseri, 539-556.
- Boylu, Yasin. (2004). Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Amacına Yönelik Beklentilerinin Değerlendirilmesi Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bozan, Mahmut (2012). "Lisansüstü Eğitimde Nitelik Arayışları". Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 4 (2) , 177-187.
- Budak, Yusuf. (2009). Mesleki Eğitimde İhtiyaç Analizi Ve İşlevsel Eğitim Programı". Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, (245), 65-75.
- Cullen, Sarah (2009). "Resource Guide to Dissertation Supervision on Taught Undergraduate and Postgraduate Programmes. Hospitality, Leisure". Sport and Tourism Network (April), 1-9
- Çağlar, Ada (2019). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarının Durumu: YökAtlas Veritabanı İncelemesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Çimen, Hürriyet. ve Akbaba, Atilla. (2006). "Otel Yöneticilerinin Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Almış İşgörenleri İle İlgili Değerlendirmeleri: Ankara'daki Dört ve Beş Yıldızlı Otellerde Bir Araştırma". SÜ İİBF Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 6(12), 229-251.
- Dağdeviren, Ayhan. (2007). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Ders Programlarının Fonksiyonel Açından Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Demirkol, Şehnaz ve Pelit, Elbeyi. (2002). "Türkiye'deki Turizm Eğitim Sistemi ve Avrupa Birliği Sürecinde Olası Gelişmeler". Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 13-32.
- Düzgün, Mehmet. (2015). Mesleki Ve Teknik Anadolu Liselerinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Turizm Sektörüne Yönelik Görüşleri İle Kariyer Değerleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep
- Echtner, Charlotte (1995). "Tourism Education in Developing Nations A Three Pronged Approach". Tourism Recreation Research, 2(20), 32-41.
- Eivazi, Gharamaleki (2011). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Eğitimi Veren Kurumları Değerlendirmeleri İran-Türkiye Karşılaştırması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara

- Ekşioğlu, Erdoğan. (2017) Dünya Ülkelerinde Meslekî Eğitim. 4. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi (MESTEK), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Ekşioğlu, Erdoğan. (2017). Dünya ülkelerinde mesleki eğitim. 4. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal Ve Teknik Bilimler Kongresi Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 11-13 Mayıs 2017, Burdur.
- Erdem, Ali Rıza. (2012). “Eğitim Sistemini Geliştirme Planı”. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7, (7), 153-161
- Erdurur, Kudbettin. (2012). Turizm Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Ergün, Bircan. (2013). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Verilen Kurumlardaki Hizmet Kalitesine Yönelik Bir Değerlendirme. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Evren, Savaş. (2010). Lisans Düzeyi Turizm Eğitimi Ders Programının Mezunlarca Değerlendirilmesi: Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Yüksekokulu Mezunları Üzerinde Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Gharamaleki, Mohammad Reza Eivazi (2011). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Eğitimi Veren Kurumları Değerlendirmeleri İran – Türkiye Karşılaştırması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güçlü, Mustafa (2016). “Mesleki ve Teknik Eğitim Dergisinin Türk Eğitim Tarihindeki Yeri ve Önemi”. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 6 (11),677-688.
- Güçlü Nergiz, Hatice (2013). Türkiye’de Lisansüstü Turizm Tezlerinin Bibliyometrik Profili (1990-2013). VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, 04-05 Nisan 2014, Kuşadası, Aydın, ss. 212-221
- Güneş, İsmail (1994). Turizmde Eğitim Politikası Ve Otel İşletmelerinde Uygunluğunun Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Güneş, İsmail. (1997). “Türk Turizmde Eğitim Politikası ve Planlaması”. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 8, s.15-20
- Gürdal, Mehmet (2002) Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısal Analizi, Okullaşma- Eğitimin Kalitesi-Staj-İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri. Turizm Eğitimi Konferansı, Ankara, Aralık 391-400.

- Gürkan, Ahmet Selçuk. (2017). Ortaöğretim Öğrencilerinin Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Tercih Etmelerine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Güzel, Neriman Gonca (2006). Yüksek Öğretimde Turizm Eğitimi Ve Hizmet Kalitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güzel, Neriman Gonca. (2006). Yüksek Öğretimde Turizm Eğitimi ve Hizmet Kalitesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hacıoğlu, Necdet. (1992). Yükseköğretimde Mesleki Turizm Eğitimi Geliştirme Perspektifleri, Turizm Eğitimi. Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü
- Inui, Yuka., Wheeler, Daniel. ve Lankford, Samuel. (2006). "Rethinking Tourism Education: What Should Schools Teach? Journal of Hospitality, Leisure". Sport and Tourism Education, 25-40.
- İbicioğlu, Hasan, Avcı, Umut, ve Boylu, Yasin. (2003). "Turizm İşletmelerinde İnsan Kaynaklarının Eğitiminde Stratejik Sektörel Eğitim Organizasyonlarının Uygulanabilirliğine Yönelik Bir İnceleme". Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 1, 69-90.
- İçöz, Orhan. (1991). "Turizm Sektörünün Gelişmesinde İnsan Unsurunun Önemi". Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 2(6), 15-18.
- İlter, İlhan (2020). "Lisansüstü Öğrenim Gören Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi". Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 49, 263-292.
- Karaçal, Güray (2018). Türkiye’de Turizm Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Yükseköğrenim Yaşam Doyumlarının Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Keçeli, Sema ve Duymaz, Fatma Zehra (2017). "Lisansüstü Eğitimin Anket Sonuçları İle Değerlendirilmesi: Kocaeli Üniversitesi Deneyimi". Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3 (3), 24-27.
- Kılıç, Gonca ve Bayraktaroğlu, Engin (2012). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi ve Fakülte Bünyesinde Örgütleniş Biçimine Yönelik Bir Değerlendirme, Turizm Eğitimi Konferans&Workshop s.189-198
- Kırmızı, Ahmet. (2017) Turizm Eğitimi Alan Lisans ve Önlisans Öğrencilerinin Turizm Endüstrisine Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması: Sakarya Üniversitesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Kışlalı Özlem (2019). Turizm Eğitiminde Hizmet Kalitesinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kızanıklı, Murat. (2014). Türkiye'deki Yükseköğretim Kurumlarında Rekreasyon Eğitiminin Yapısı. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2 (Özel Sayı 1) , 46-60 .
- Kozak, Nazmi. (1992). "Türkiye'de Üniversite Düzeyi Mesleki Turizm Eğitime Yönelik Programların Sorunları ve Bazı Öneriler". Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop, 9-11 Aralık. Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını.
- Köşker, Hasan (2016) Lisans Turizm Öğrencilerinin Temel Kişilik Özellikleri Ve Hizmet Verme Yatkınlıkları İle Turizm Sektöründe Çalışma Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Küçükaltan Yılmaz, Gül. (2002). Türkiye'de İç Turizme Katılmada Yaygın Turizm Eğitiminin Rolü: Fransa İle Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım. Turizm Eğitimi Konferansı. Workshop (s. 311-321). Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Liburd, Janne J., Mihalic, Tania and Guia, Jaume. (2018). "Values in Tourism Higher Education: The European Master in Tourism Management". *Journal of Hospitality Leisure, Sport and Tourism Education*, 22, 100-104.
- Mayakaa, Melphan. ve Akama, John. (2007). Systems Approach To Tourism Training And Education: The Kenyan Case Study. *Tourism Management* , 28, 298-306.
- Mısırlı, İrfan (2002). "Turizm Sektöründe Meslek Standartları ve Mesleki Belgelendirme Sistemi". *Anatolia Turizm Araştırma Dergisi* 13(1), 39-55
- Okumuş, Fevzi, Yağcı, Özcan. (2005). "Tourism higher education in Turkey". *Journal of Teaching Travel&Tourism*, 5 (1-2), 89-116.
- Olçay, Abdülkadir. (2008). "Türk Turizmde Eğitimin Önemi". *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2),: 383-390
- Olçay, Atınç ve Döş, Bülent (2016)."Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin İnternete Dayalı Uzaktan Eğitim Yöntemine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi". *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7 (1), 727-750.
- Orhan Abdülkadir (2015) Türkiye'de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Sektörü İle İlgili Algılarının Çalışma Niyetleri Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

- Öncüer, Melek Ece. (2006). Avrupa Birliği Eğitim Politikasında Mesleki Turizm Eğitimi Yaklaşımı ve Türk Turizm Eğitimine Uygulanabilirliği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sağ, Vahap. (2003). "Toplumsal Değişim ve Eğitim Üzerine". C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 1, 11-25.
- Sarı, Hikmet. (2007). Ortaöğretim Düzeyinde Mesleki Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Sürecine Adaptasyonu Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sönmez, Batuhan (2019). Mobil Artırılmış Gerçeklik Uygulamaları Ve Öğrenci Açısından Turizm Eğitiminde Kullanılabilirliğinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Şimşek, Özgür. (2007). Marmara Öğrenme Stilleri Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve 9-11 Yaş Çocuklarının Öğrenme Stillерinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- T.C. Resmi Gazete (2016) Yönetmelikler: Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 29690: 40-56
- Tayfun Ahmet, Palapav Karabey, Çöp Serdar (2010). "İşgörenlerin Eğitim ve Örgütsel Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki: Belek Bölgesindeki Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma". İşletme Araştırmaları Dergisi 2 (4), 3-18.
- Tayfun, Ahmet, Küçükergin, Fulden Nuray , Aysen, Esin , Eren, Ayşe ve Özekici, Yakup Kemal (2016). "Turizm Alanında Yazılan Lisansüstü Tezlere Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz". Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi , (1), 50-69.
- Tekin, Ömer Akgün (2016). Türkiye'deki Lisansüstü Turizm Tezlerinde Odaklanılan Konular: 1984-2015". Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 8 (2), 175-187.
- Tezcan, Mahmut. (1993). Eğitim Sosyolojisinde Çağdaş Kuramlar ve Türkiye. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları.
- Timur, Alp. (1992). Türkiye'de Turizm Eğitiminin Yapısı, Uygulanan Politikalar ve Sonuçları, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı, s. 47-53.
- Tosun, Mehmet (2012). Lisansüstü Eğitimde Kalite Yönetimi: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Bir Uygulama. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

- Tuna Muharrem, Başoda Alaattin, Aylan Serkan (2019) TUADER Turizm Akademisyenleri Derneği. ÖSYM 2018 YKS Turizm Ön Lisans ve Lisans Kontenjanları ve Yerleştirme Sonuçları İstatistikleri ve Raporu, Ankara.
- Tuna, Muharrem. (2002). Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Alanında Eğitim Veren Meslek Yüksekokullarının Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma. Turizm Eğitimi Konferans Workshop (s. 43-52). Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Türkeri, İlker. (2014). “Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitiminin Özel Nitelikli Sorunları Ve Çözüm Önerileri”. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 4, 1-14.
- Türkseven, Erkan. (2012). Turizm Eğitiminde Yaşanan Staj Sorunları: Lisans Öğrencilerinin Görüşlerine Yönelik Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Tüylüoğlu Tuğba (2003) Türkiye’de Turizm Eğitiminin Niteliği. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Uçar, Canan, Özerbaş, Mehmet Arif. (2013). “Mesleki Ve Teknik Eğitimin Dünyadaki Ve Türkiye’deki Konumu”. Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2(2), 242- 253
- Unur, Kamil ve Köşker, Hasan (2015). “Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizme Bakış Açıklarına Yönelik Araştırmaların İncelenmesi”. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12 (1) ,44-77
- Ural, Ozana. (2007). Toplumsal Değişim Açısından Örgün Ve Yaygın Eğitim. Eğitim Bilimine Giriş, Oktay, A. (Ed.). 1.Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, ss.181-216
- Ültanur, Gürcan (2000). Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi, Kuram ve Teknikler. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi.
- Ünlüönen, Kurban ve Boylu, Yasin (2005). “Türkiye’de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimindeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi”. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 3(12), 11-32.
- Üzümcü, Tülay Polat ve Alyakut, Ömür. (2017). “Turizm Eğitimcileri Perspektifinden Turizm Eğitimi” Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10 (51), 1070-1082.
- Üzümcü, Tülay Polat. (2019). “Turizm Eğitimi Alanına Yönelik Bibliyometrik Bir Çalışma”. Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 3 (4), 1433-1449.
- Wattanacharoensil, Walanchalee. (2014). “Tourism Curriculum in A Global Perspective: Past, Present, And Future”. International Education Studies, 7 (1), 9-20

Yeşiltaş, Mehmet., Öztürk, Yüksel. and Hemmington Nigel (2010). “Tourism Education in Turkey and Implications for Human Resources”. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research* 21 (1), 55-71.

3. Elektronik Kaynaklar

<http://meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr/alan.php> Erişim tarihi: 20.04.2021.

<http://meslekitanitim.meb.gov.tr/alanlardallar.html> Erişim tarihi: 20.04.2021.

<https://istatistik.yok.gov.tr/> Erişim tarihi: 20.04.2021.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> Erişim tarihi: 20.04.2021.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim Programı Açılması ve Yürütülmesine Dair İlkeler <https://ogrenciportali.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/yukseklisans-ve-doktora-kriterleri-guncellendi/Lisans%C3%BCst%C3%BC%20E%C4%9Fitim-%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20A%C3%A7%C4%B1mas%C4%B1%20ve%20Y%C3%BCr%C3%BClmesine%20Dair%20C4%B0lkeler.aspx> Erişim tarihi: 20.04.2021.

Xi Yu Leung, Lijun Xu ve Billy Bai (2011). A Social Network Analysis of Doctoral Dissertations from 1999 to 2009. 16th Graduate Students Research Conference, http://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1067&context=gradconf_hospitality Erişim tarihi: 23.04.2021.

yokatlas.yok.gov.tr (2021). Erişim tarihi: 20.04.2021.

EKLER

EK 1: Anket Formu

1.Medeni Durumunuz?

() Evli () Bekar

2.Cinsiyetiniz?

() Erkek () Kadın

3.Yaşınız:

4.Lise Mezuniyet Alanınız?

() Turizm Meslek Lisesi () Düz Lise () Anadolu Lisesi

() Kız Meslek Lisesi () Anadolu Meslek/teknik Lisesi

() Diğer (lütfen belirtiniz).....

5.Lisans Mezuniyet Alanınız?

() Turizm İşletmeciliği () Gastronomi Ve Mutfak Sanatları

() Konaklama İşletmeciliği () Seyahat İşletmeciliği

() Yiyecek İçecek Hizmetleri () Turist Rehberliği

() Diğer (lütfen belirtiniz).....

6. Lisansüstü Eğitim Programınız?

() Yüksek Lisans () Doktora

7.Lisansüstü Eğitim Aldığınız Üniversite:

8. Lisansüstü Eğitim Bölümünüz?

() Gastronomi Ve Mutfak Sanatları ()Rekreasyon Yönetimi

() Turist/turizm Rehberliği () Diğer (lütfen belirtiniz).....

9. Lisansüstü Eğitim Alanı Çalışma Durumunuz?

() Evet () Hayır

10.Üniversite Türünüz?

() Devlet () Vakıf

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM	KESİNLİKLE KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
Lisansüstü eğitim programında bilimsel araştırma yöntemleri yeterince öğretilmektedir.					
Lisansüstü dersleri içerik olarak yeterlidir.					
Verilen lisansüstü eğitim, bilim insanı yetiştirmeye temel oluşturabilecek niteliktedir.					
Öğrencinin ilgi alanlarına uygun ve ihtiyaçlarını karşılayacak sayı ve çeşitlilikte seçmeli ders vardır.					
Sınavlar edindiğim bilgi düzeyini ölçecek niteliktedir.					
Lisansüstü dersleri, araştırma ve sunum yeteneğimin gelişmesine katkı sağlamaktadır.					
Derslerde edindiğim bilgilerin günlük hayatımda ya da daha sonraki öğrenim hayatımda işime yarayacağını düşünüyorum					
Lisansüstü eğitim ekonomik açıdan masraflı bir süreçtir.					
Lisansüstü eğitim, lisans eğitiminin tekrarı gibidir. Fazla katkı sağlamaz					
Lisansüstü eğitim yabancı dil olmadan yürütülemez.					
Lisansüstü eğitiminiz sürecinde üniversitenizde olmayan fakat yararlı olacağını düşündüğünüz dersleri belirtiniz.					
Yönetim ve İdari Personel	KESİNLİKLE KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
Yöneticiler, öğrencilerin dilek, öneri ve şikayetleri konusunda duyarlıdır.					
Enstitü'de yapılan işlemler kolay ve hızlıdır.					
Yöneticiler, işinin gerektirdiği yeterliliğe sahiptir.					
Yöneticiler insan ilişkilerine önem vermektedir.					
İhtiyaç duyduğumda idari personelle rahatlıkla iletişim kurabilmekteyim					

Uzaktan Eğitim	KESİNLİKLE KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
Uzaktan eğitimde verilen derslerin içeriğini öğrenme için yeterli buluyorum					
Sisteme erişimde problem yaşadığımda teknik destek alabildim.					
Uzaktan eğitim dersleri ile ilgili talep ve önerilerimi enstitüye iletebildim.					
Uzaktan eğitim ile diğer öğrencilerle sosyal bir etkileşim içerisinde olamıyorum.					
Uzaktan eğitim sürecinde gerektiğinde derslerin öğretim üyeleriyle etkileşime geçebildim.					
E-ders (UZEM, vb.) paketleri tek başıma öğrenmemi destekleyiciydi					
E-ders (UZEM, vb.) sisteminden ders içeriklerine rahatlıkla erişebildim.					
E-ders (UZEM, vb.) sistemden yapılan sınavlar bilgi seviyemi değerlendirecek niteliktedir.					
Fiziksel Koşullar	KESİNLİKLE KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
Eğitim görülen alana yönelik bilimsel literatüre ulaşabilme açısından üniversite kütüphanesi yeterlidir.					
Dersliklerin teknolojik donanımı (bilgisayar, projeksiyon cihazı vb.) yeterlidir					
Derslikler temiz ve düzenlidir.					
Dersliklerin fiziksel koşulları (ısınma, aydınlatma vb.) yeterlidir					
Ders dışındaki zamanlarda dinlenmek ve ihtiyaçlarını karşılamak için uygun toplu yaşam alanları (kafeterya vb.) yeterlidir.					
Toplu yaşam alanlarında (kantin,yemekhane vb.) sunulan ürün ve hizmetler kalitelidir					
Üniversitenin sağladığı iletişim imkanları (internet sitesi, duyurular, panolar vb.) yeterlidir.					

Danışman ve Akademik Kadro	KESİNLİKLE KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
İhtiyacım olduğunda öğretim elemanlarından dönüt alabilirim.					
Öğretim elemanları öğrencilerle etkileşimde bulunmak için internet teknolojilerini (e-posta, Facebook, WhatsApp vb.) kullanır.					
Öğretim elemanları derslerinde teknolojiyi etkin bir şekilde kullanır.					
Öğretim elemanlarının ders içinde öğrencilerle ilişkileri iyidir.					
Öğretim elemanları öğrencilerin düşüncelerine değer verir.					
Öğretim elemanları alana hakim olduklarını hissettirmektedir.					
Danışmanım beni akademik yayın yapmaya teşvik etmektedir.					
Danışmanım ortak akademik çalışmalarımızda benim haklarımı göz önünde bulundurmaktadır.					
GENEL	KESİNLİKLE KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
Genel olarak lisansüstü programdan memnunuz.					
Lisansüstü eğitim programı beklentilerimi karşılamaktadır.					
Başkalarına da bu enstitüde lisansüstü eğitim almasını tavsiye ederim.					
Genel olarak danışman ve akademik kadrodan memnunuz.					
Genel olarak uzaktan eğitimden memnunuz.					
Genel olarak üniversitenin lisansüstü eğitime bakış açısından memnunuz.					
Lisansüstü eğitime yönelik eklemek istedikleriniz.					